

DREPTURILE COPILULUI MONITORIZATE DE COPII

**Raportul copiilor despre respectarea
Convenției ONU cu privire la Drepturile Copilului**

Chișinău, 2012

**Raportul copiilor despre respectarea
Convenției ONU cu privire la Drepturile Copilului**

**DREPTURILE COPILULUI
MONITORIZATE
DE COPII**

Chișinău, 2012

Raportul „Drepturile copilului monitorizate de copii” apare în cadrul proiectului „Liber, Puternic și Protejat – spre un sistem mai bun de protecție a copiilor în Republica Moldova”, implementat de către Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului din Moldova (CIDDC), în parteneriat cu Centrul Național de Prevenire a Abuzului față de Copii (CNPAC), în colaborare cu Ministerul Educației, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Sănătății, Ministerul Afacerilor Interne, Consiliile Raionale Leova și Orhei, cu susținerea financiară a Reprezentanței UNICEF în Moldova și Fundației OAK.

La realizarea raportului au contribuit 74 de copii, membrii Grupurilor de Lucru pentru Drepturile Copilului din Raioanele Leova și Orhei și ai Grupului de Reflecție, susținuți de echipa de proiect a CIDDC: Cezar Gavriiuc, Iosif Moldovanu, Claudia Danii, Daniela Platon, Smiljana Frick, Diana Panico.

GLDC Leova

Arpentin Daniela	Ciubotaru Ana	Huba Sergiu	Ochișor Mihaela
Burlacu Daniela	Ciubotaru Daniela	Hurciuc Mariana	Paiu Alexandra
Cadabețchi Cristina	Coropceanu Dan	Jalbă Lucia	Secrieru Sergiu
Carajeleascov Irina	Crețu Dumitrița	Măcărescu Cristina	Stoian Angela
Cănățui Iurie	Crtistea Ruslan	Mocanu Iulian	Talai Maxim
Cernouțan Vlad	Cuciurcă Aliona	Morarur Renata	
Ciobanu Cătălina	Dodon Melania	Nederiță Ruslan	

GLDC Orhei

Antoni Antuaneta	Cotoman Vasile	Golban Diana	Pinzari Cristian
Brătescu Irina	Digori Alexandrina	Hîrciiala Marina	Porcescu Victoria
Brînză Diana	Doni Valentina	Lupașcu Alexandrina	Rogati Maria
Caimac Rodica	Enache Cristian	Mașnicu Ion	Sănduță Iraidă
Cazacu Cristina	Frățescu Valeria	Meleca Victoria	Stupeliman Galina
Cerchez Liliana	Fricățel Victor	Meleca Mariana	Țurcan Daniela
Ciuvaga Dan	Frunze Magdalena	Pantaz Doina	Țirlan Diana
Costea Aliona	Gîncu Elena	Peterman Tatiana	Zagrodniuc Nicoleta

Grupul de Reflecție

Ala Ruslan	Culiuc Ecaterina	Porcari Valeria	Țărnă Nadejda
Budaca Dumitrița	David Tamara	Plăcintă Daniel	Țițu Veronica
Caimac Rodica	Dodon Melania	Racoviță Mihaela	Țurcan Daniela
Caramalac Gheorghe	Ferari David	Stoian Angela	Ungurean Ana
Ciuvaga Daniel	Hurciuc Mariana	Talai Maxim	Viziru Aurica
Cozma Aliona	Jalbă Diana	Tăbăranu Doinița	

Conținutul, opiniile și modul de expunere a informației, precum și prezentarea grafică nu reflectă neapărat punctul de vedere al agențiilor finanțatoare.

Acest raport poate fi găsit la adresa:

Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului
str. Eugen Coca 15,
MD-2008 Chișinău,
Republica Moldova
Tel./Fax: (+373 22)716598, 747813
E-mail: ciddc@yahoo.com
Web: www.childrights.md

De asemenea, raportul este disponibil on-line:

www.childrights.md/files/raport-copii.pdf

Tiraj: 500 ex.

INTRODUCERE

Cine sînt autorii raportului?

Prima parte a raportului a fost realizată de 58 de copii cu vîrsta cuprinsă între 12 și 15 ani, membrii ai 17 Grupuri de Lucru pentru Drepturile Copilului (GLDC) din 11 localități ale raioanelor Leova și Orhei.

Aceste grupuri de copii au monitorizat timp de 14 luni respectarea drepturilor copilului la educație, protecție și participare în instituțiile lor de învățămînt și în localități. Fiecare drept a fost monitorizat în baza unui set indicatori, elaborați de membrii GLDC. Dreptul la educație și cel la protecție au fost monitorizate folosind în special metoda observației, iar pentru colectarea datelor privind dreptul la participare a fost utilizat mai mult interviul. Cele 7 surse identificate au fost intervievate conform unui ghid de interviu elaborat de membrii GLDC.

Misiunea GLDC este să monitorizeze modul în care se respectă drepturile copilului în comunități și să informeze titularii de obligații, inclusiv administrația publică locală și centrală, despre gradul de respectare a acestora. De asemenea, membrii GLDC prezintă viziunea copiilor asupra măsurilor care se impun, pentru a ajuta profesioniștii care lucrează cu copiii în diferite domenii să îmbunătățească serviciile sociale oferite copilului și familiei.

Partea a doua a raportului a fost realizată de membrii Grupului de Reflecție, 23 de copii, reprezentanți ai Consiliilor Consultative ale Copiilor din raioanele Călărași, Fălești, Ungheni, ai GLDC din raioanele Leova și Orhei, copii-mediatori din raionul Călărași, absolvenți ai gimnaziilor-internat, voluntari ai organizațiilor pentru susținerea persoanelor cu dizabilități din mun. Chișinău.

În activitatea lor, grupurile de copii au fost susținute de Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului din Moldova (CIDDC).

Despre ce este raportul?

În prima parte, raportul conține rezultatele monitorizării următoarelor drepturi ale copilului:

- dreptul la educație, împreună cu un set de recomandări privind îmbunătățirea accesului la educație și a calității.
- dreptul la protecție împotriva abuzului și violenței, alături de recomandări privind îmbunătățirea serviciilor de prevenire și acordare a susținerii pentru copiii victime ale abuzului și violenței.
- dreptul la participare și exprimarea opiniei și recomandările membrilor GLDC pentru luarea în considerare a opiniei copilului în procesele decizionale în diverse medii: familie, școală, servicii sociale, comunitate.

A doua parte a raportului include viziunea copiilor asupra proiectului Strategiei Naționale de Protecție a Copilului și Familiei (SNPCF). Membrii Grupului de Reflecție vin cu un set de argumente pentru fiecare din cele 5 domenii prioritare pentru copii, în care se cere intervenția autorităților.

Textul raportului a păstrat stilul și exprimările cotidiene ale copiilor, acesta fiind în întregime produsul lor.

Cui este adresat raportul?

Raportul este adresat titularilor de obligații, responsabili de respectarea, protecția și asigurarea drepturilor copilului la toate nivelurile:

- Parlamentarilor,
- Ministerelor,
- Autorităților publice locale,
- Managerilor instituțiilor educaționale, membrilor echipelor multidisciplinare (cadre didactice, medici și asistenți medicali, asistenți sociali, psihologi, polițiști) și altor profesioniști care lucrează cu copiii.

Ce așteptări au autorii și alți copii de la responsabilii de respectarea drepturilor copilului?

Autorii raportului așteaptă ca titularii de obligații să examineze constatările și recomandările raportului în cadrul instituțiilor guvernamentale și să întreprindă măsurile necesare pentru asigurarea și respectarea drepturilor copilului, conform prevederilor Convenției și legislației naționale în vigoare. De asemenea, copiii doresc să primească o reacție de răspuns din partea instituțiilor responsabile de asigurarea și protecția drepturilor copilului despre eforturile pe care le-au întreprins pentru a îmbunătăți situația copilului.

Copiii așteaptă să fie consultați de fiecare dată când se pun în discuție problemele copiilor și se elaborează politici în domeniul drepturilor copilului.

Citiți în acest raport

DREPTUL LA EDUCAȚIE

- Prevederile Convenției ONU cu privire la Drepturile Copilului și Legii RM cu privire la drepturile copilului
- Constatările și recomandările membrilor GLDC din Raionul Leova privind respectarea dreptului la educație
- Constatările și recomandările membrilor GLDC din Raionul Orhei privind respectarea dreptului la educație

Anexa 1. Indicatori de monitorizare a articolelor 28 și 29 ale Convenției ONU cu privire la drepturile copilului elaborați de membrii GLDC din Raioanele Leova și Orhei

DREPTUL LA PROTECȚIE FAȚĂ DE ABUZ ȘI VIOLENȚĂ

- Prevederile Convenției ONU cu privire la Drepturile Copilului și Legii RM cu privire la drepturile copilului
- Observațiile, concluziile și recomandările membrilor GLDC din Raionul Leova privind respectarea dreptului la protecție față de abuz și violență

Anexa 2. Indicatori de monitorizare a dreptului la protecție față de abuz și neglijare elaborați de membrii GLDC din Raionul Leova

- Observațiile, concluziile și recomandările membrilor GLDC din Raionul Orhei privind respectarea dreptului la protecție față de abuz și violență

Anexa 3. Indicatori de monitorizare a dreptului la protecție față de abuz și neglijare elaborați de membrii GLDC din Raionul Orhei

DREPTUL COPILULUI LA EXPRIMAREA OPINIEI ȘI PARTICIPARE

- Prevederile Convenției ONU cu privire la Drepturile Copilului și Legii RM cu privire la drepturile copilului
- Rezultatele monitorizării dreptului la participare și recomandările membrilor GLDC din Raionul Leova
- Rezultatele monitorizării dreptului la participare și recomandările membrilor GLDC din Raionul Orhei

Anexa 4. Indicatorii de monitorizare a dreptului la opinie elaborați de membrii GLDC din Raioanele Leova și Orhei

Anexa 5. Ghid de interviu pentru monitorizarea dreptului copilului la opinie și participare

VIZIUNEA COPIILOR ASUPRA PROIECTULUI STRATEGIEI NAȚIONALE DE PROTECȚIE A COPILULUI ȘI FAMILIEI (SNPCF)

- Consolidarea unui mediu protector al copilului în ambianța familială
- Prevenirea abuzului față de copii și protecția copiilor victime ale abuzului și neglijării
- Prevenirea riscurilor sociale și protecția copiilor rămași singuri acasă
- Incluziunea socială și educațională a tuturor copiilor, inclusiv a celor cu nevoi speciale și a minorităților etnice
- Combaterea exploatării prin muncă

DREPTUL LA EDUCAȚIE

monitorizat de membrii GLDC din raioanele Leova și Orhei
în perioada septembrie 2011 – aprilie 2012

CONVENȚIA ONU CU PRIVIRE LA DREPTURILE COPILULUI

Art. 28. Dreptul la educație

1. Statele părți recunosc dreptul copilului la educației în vederea asigurării exercitării acestui drept în mod progresiv și pe baza egalității de șanse, în special:
  - a. vor face învățământul primar obligatoriu și gratuit pentru toți;
  - b. vor încuraja diferite forme de învățământ secundar, atât general cât și profesional, le vor face deschise și accesibile oricărui copil și vor lua măsuri corespunzătoare, cum sînt instituirea gratuității învățământului și acordarea unui ajutor financiar în caz de nevoie;
  - c. vor asigura tuturor accesul la învățământ superior în funcție de capacitatea fiecăruia, prin toate mijloacele adecvate;
  - d. vor face deschise și accesibile tuturor copiilor informarea și orientarea școlară și profesională;
  - e. vor lua măsuri pentru a încuraja frecventarea școlii cu regularitate și reducerea ratei de abandonare a școlii;
2. Statele părți vor lua măsuri corespunzătoare pentru a asigura aplicarea disciplinei școlare într-un mod compatibil cu demnitatea copilului ca ființă umană și în conformitate cu prezenta Convenție.
3. Statele părți vor promova și încuraja cooperarea internațională în domeniul educației, mai ales cu scopul de a contribui la eliminarea ignoranței și analfabetismului în lume și de a facilita accesul la cunoștințe științifice și tehnice și la metodele de învățământ moderne. În această privință se va ține seama, în special, de nevoile țărilor în curs de dezvoltare.

Articolul 29. Scopul educației

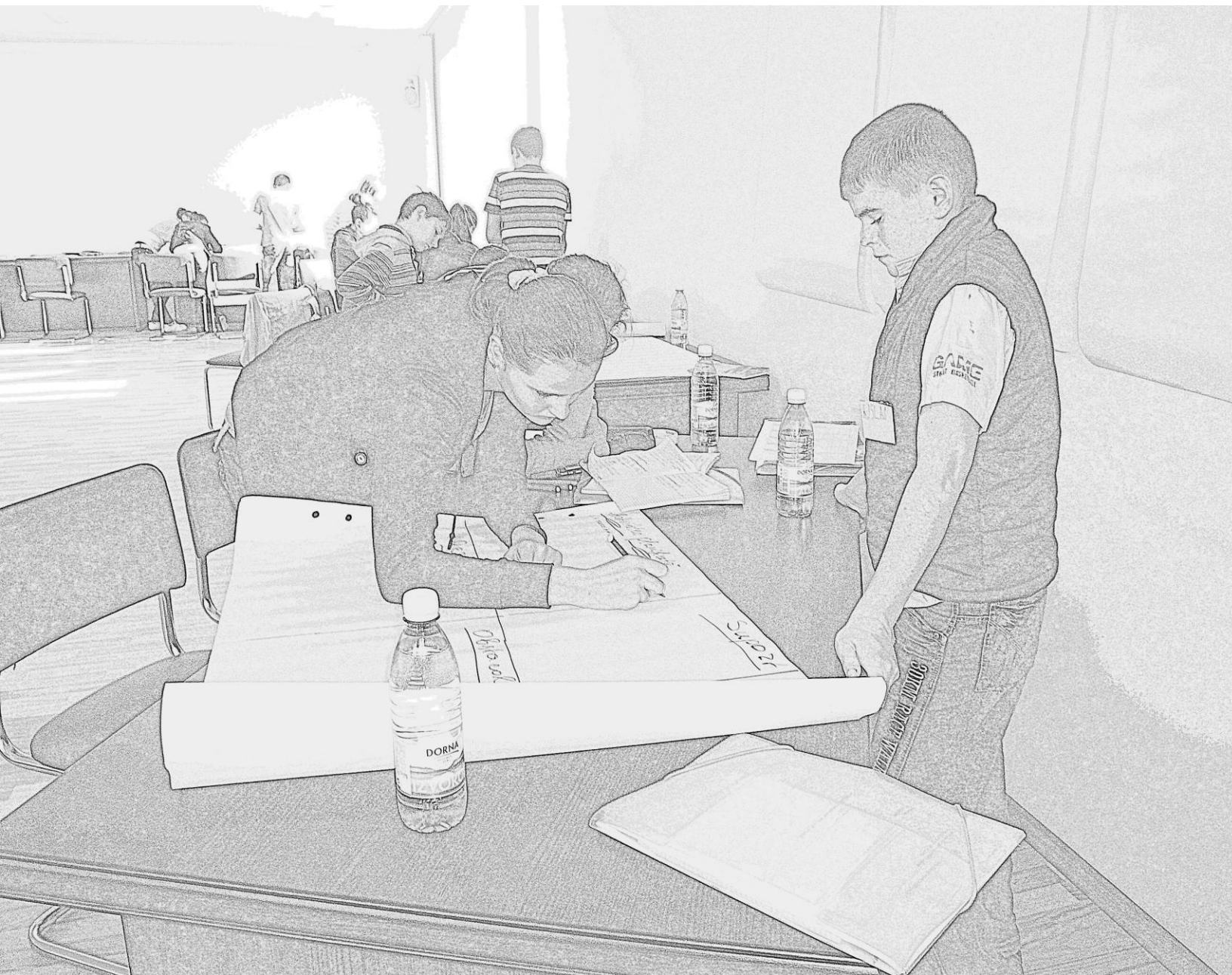
1. Statele părți sînt de acord că educația copilului trebuie să urmărească:
  - a. dezvoltarea personalității copilului, a aptitudinilor și a capacităților sale mentale și fizice, la nivelul potențialului maxim;
  - b. dezvoltarea respectului pentru drepturile omului și a libertăților fundamentale, precum și pentru principiile consacrate în Carta Națiunilor Unite;
  - c. dezvoltarea respectului față de părinți, față de identitatea, limba și valorile sale culturale, precum și față de valorile naționale ale țării în care trăiește, ale țării din care este originar și ale civilizațiilor diferite de a sa;
  - d. pregătirea copilului pentru a-și asuma responsabilitățile vieții într-o societate liberă, în spiritul înțelegerii, păcii, toleranței, egalității între sexe și prieteniei între toate popoarele și grupurile etnice, naționale și religioase și persoanele de origine autohtonă;
  - e. dezvoltarea respectului față de mediul natural.
2. Nici o dispoziție din prezentul articol sau din art. 28 nu va fi interpretată într-o manieră care ar aduce atingere libertății persoanelor fizice sau juridice de a crea și dirija instituții de învățământ, cu condiția ca principiile enunțate în paragraful 1 al prezentului articol să fie respectate și ca educația dată în aceste instituții să fie conformă normelor minimale pe care statul le prescrie.

LEGEA REPUBLICII MOLDOVA PRIVIND DREPTURILE COPILULUI

Articolul 10. Dreptul la învățatură

1. Fiecare copil are dreptul la instruire gratuită în limba de stat sau în altă limbă în școli de cultură generală, la continuarea studiilor în școli tehnico-profesionale, licee, colegii, instituții de învățământ superior, în conformitate cu legislația.
2. Copiii cu handicap fizic sau mental au dreptul la instruire în școli speciale care funcționează în conformitate cu regulamentele respective.
3. Copiii orfani și copiii rămași fără îngrijire părintească au dreptul la instruire și la întreținere gratuite în toate instituțiile de învățământ.

**Constatările și recomandările membrilor GLDC din
Raionul Leova
privind respectarea dreptului la educație**

1. ACCESUL LA ȘCOALĂ

- În majoritatea localităților există **copii care nu frecventează școala**. Copiii cu dizabilități fizice nu frecventează școala deoarece aceasta nu corespunde necesităților lor (nu este dotată cu rampe, nu dispune de WC amenajat etc.) și pentru că atât elevii, cât și profesorii nu sînt pregătiți să-i accepte.
- În cazul copiilor care provin din familii social-vulnerabile, părinții nu au suficiente resurse pentru a-i asigura cu îmbrăcăminte, încălțăminte, rechizite școlare și alte lucruri necesare pentru școală.
- Unii copii nu vin la școală pentru că se tem să fie **etichetați, condamnați, discriminați** din diferite motive (situația economică a familiei, reputația părinților, reușita la învățatură etc.), **abuzăți** verbal și emoțional de colegi sau de profesori: de exemplu copiii care primesc ajutor social adesea sînt înjosiți, umiliți, luați în derîdere, sînt tachinați de către colegi că au haine vechi, de la „gumanitarcă”, copiii în contact cu legea, rămași fără îngrijirea părintească.
- Copiii din familii cu venituri reduse, orfani și cei cu dizabilități beneficiază de **ajutor social** de la Primărie, inclusiv asigurarea meselor gratuite la cantina școlii. Dar ajutorul oferit este simbolic și nu acoperă cheltuielile pentru întreținerea unui copil. În unele cazuri părinții sau îngrijitorii folosesc ajutorul social primit în alte scopuri, deoarece autoritățile, asistența socială nu urmăresc modul în care copilul beneficiază de acești bani. În unele localități acestor copii li se oferă haine, manuale colectate de către elevi sau din fondurile Asociației Părinților. Totodată, copiii, părinții cărora au datorii la plata impozitelor, nu beneficiază de ajutor social și alte indemnizații din partea primăriei.
- **Cifrele oficiale** privind școlarizarea copiilor nu întotdeauna corespund cu realitatea. În special, nu există o evidență strictă a copiilor care migrează împreună cu părinții.

Recomandări:

1. *Crearea condițiilor fizice pentru frecventarea școlii de către copiii cu dizabilități, inclusiv pregătirea copiilor și a adulților ca să-i accepte.*
2. *Îmbunătățirea sistemului de evidență a copiilor în dificultate, pentru ca în el să se includă toți copiii care sînt într-o situație dificilă.*
3. *Monitorizarea de către autoritățile competente a modului în care copiii în dificultate beneficiază de ajutorul social alocat și le este respectată confidențialitatea.*

2. CONDIȚIILE FIZICE ȘI DOTAREA ȘCOLII

- Deși unele școli sînt renovate și **mobilierul** este înnoit, în majoritatea cazurilor el rămîne a fi vechi, deteriorat, insuficient sau nu corespunde cu vîrsta elevilor (de exemplu, la unele obiecte elevii din clase gimnaziale stau în bănci pentru clasele primare). În unele școli mobilierul a fost înnoit doar în clasele primare.
- Majoritatea **laboratoarelor** de chimie, fizică, biologie sînt dotate cu utilaje vechi, reactivele sînt insuficiente sau au termenul expirat, motiv pentru care sănătatea copiilor este pusă în pericol, le este greu să înțeleagă informația, iar lecțiile nu sînt atractive.

- Unele **săli sportive** sînt bine dotate, pe cînd altele nu corespund cerințelor sanitaro-igienice: spațiu mic și umed care necesită reparație, podea denivelată și putredă, fără echipament, cu utilaj uzat sau defect. În consecință, orele de educație fizică nu se desfășoară conform programei, iar elevii se pot trauma în timpul activităților.
- În toate școlile există **cabinete de informatică** cu calculatoare, dar în majoritatea cazurilor ele sînt învechite, defectate, iar numărul lor nu corespunde cu numărul elevilor (2-3 elevi la 1 calculator, stau în rînd cîte 4).
- În timpul iernii **temperatura** în sălile de clasă variază în diferite localități (de la 4-8°C, pînă la 20-25°C). Din cauza temperaturilor joase elevii se îmbolnăvesc, nu se pot concentra asupra lecțiilor, le este incomod să scrie, să stea în bancă.
- În majoritatea școlilor **WC-ul** pentru elevi este amplasat afară, uneori departe de clădirea școlii. Din această cauză, atunci cînd merg la WC, elevii întîrzie la lecții, intimitatea lor nu este respectată, iar securitatea le este pusă în pericol. WC-urile sînt reci și nu sînt dotate cu apă și săpun pentru spălarea mîinilor, ceea ce pune în pericol sănătatea copiilor.
- În marea majoritate a școlilor **curățenia** în clase este menținută de personalul de serviciu pînă în clasa 5-6, iar apoi de elevi. Există cazuri cînd salariul personalului de serviciu este achitat sau suplimentat din fundația școlii.
- În unele școli elevii se confruntă cu probleme legate de **alimentație**: pe de o parte, cantina școlii nu are posibilitate fizică să hrănească elevii din clasele gimnaziale, iar pe de altă parte, elevilor nu li se permite să iasă din școală pentru a-și procura ceva de mîncare de la magazin. De această situație profită agenții economici prezenți în școală, care comercializează produse dăunătoare pentru sănătatea elevilor, în condiții ne-igienice și la prețuri mari.
- În multe instituții elevilor nu le este asigurată **asistența medicală**. În unele școli este și asistent medical, și punct medical, dar medicamentele fie lipsesc, fie sînt insuficiente. În alte școli lipsește fie punctul medical, fie asistentul medical, fie ambele. În multe cazuri asistentul medical nu respectă programul de lucru și nu este pe loc atunci cînd elevii au nevoie, de aceea uneori profesorii sînt nevoiți să ducă copiii direct la spital.
- Începînd cu ciclul gimnazial, elevii achită chiria pentru **manuale**. În cazul în care elevii nu-și permit, taxa se plătește din asociația școlii. La nivel gimnazial toți elevii dispun de manuale, dar la nivel liceal acestea sînt insuficiente, elevii fiind nevoiți să învețe din conspecte sau să-și procure manualele. Deși o parte din cărțile închiriate sînt în stare bună, majoritatea sînt vechi, le lipsesc foi, imagini, fapt pentru care profesorii adesea învinuiesc elevii sau instituie taxe ilegale pentru „deteriorarea” cărților.
- La unele discipline, cum ar fi educația civică, geografia, biologia, **conținutul manualelor** nu corespunde cu curriculumul. În multe cazuri profesorii preiau informații din manuale de ediție veche sau pentru clasele mai mari.
- Cu toate că în unele școli s-a renunțat la plata pentru **Asociația părinților**, în majoritatea instituțiilor de învățămînt părinții contribuie la lucrări de reparație și alte cheltuieli:

- Fundația școlii (între 10 și 50-200 de lei pe an), folosiți pentru decorarea coridoarelor, amenajarea școlii;
- Fondul clasei (lunar între 4 și 7,5 lei; pînă la 100-150 lei pe an), folosiți pentru curățenia clasei, echipamente (căldare, teu), reparația clasei, caiete de teste, gazete de perete, multiplicarea unor materiale didactice.
- Dacă în trecut banii erau colectați de către profesori, acum un părinte este ales pentru administrarea fondurilor asociației.
- Copiii, ai căror părinți **nu-și permit să achite** aceste plăți, oficial sînt scutiți, dar neoficial sînt arătați cu degetul, tachinați, umiliți de alți elevi, și chiar presați de unii profesori.

Recomandări:

1. *Alocarea de către autoritățile locale a resurselor financiare necesare pentru dotarea și renovarea școlii și a claselor, amenajarea sălii sportive și a laboratoarelor de chimie, fizică, biologie și informatică, procurarea mobilierului corespunzător cu vîrsta și numărul elevilor. Încurajarea parteneriatului public-privat în acest scop.*
2. *Monitorizarea condiției fizice și dotării școlii de către primar prin vizite în școală, discuții cu elevii.*
3. *Asigurarea de către administrația școlii a respectării programului de către asistentul medical. Instruirea profesorilor să acorde primul ajutor medical în școlile unde nu este asistent medical.*
4. *Luarea în considerare a cererilor elevilor care doresc să mănînce în cantină și examinarea posibilităților de a-i alimenta în școală, inclusiv prin oferirea ajutorului din partea autorităților locale.*

3. CONȚINUTURILE EDUCAȚIEI

- În mare parte, atunci cînd predau lecția, profesorii urmează automat cele scrise în curriculum, fără a adapta informația la nevoile reale ale elevilor: cum să faci față emoțiilor și trăirilor, specificul vîrstei, pregătirea pentru carieră și viața de familie, relațiile cu ceilalți, igiena personală, alimentația corectă etc. **Subiectele importante pentru dezvoltarea** copiilor sînt discutate, într-o măsură insuficientă, doar la orele de educație civică, etică, dirigenție și parțial la biologie.
- Elevii nu percep **sensul celor învățate la lecții**, nu li se explică cum informațiile predate sînt legate de viața lor reală, nu li se aduc exemple din realitatea lor. Disciplinele bazate pe lucrul practic, precum educația tehnologică, ajută elevii într-o măsură mai mare să se pregătească pentru viață, să înțeleagă mai bine materia și să se pregătească pentru ore.
- Profesorii nu coordonează între ei sarcinile date elevilor, de aceea elevii primesc un volum mare de **teme pentru acasă**. Pregătirea temelor ia mult timp și energie, este un proces obositor, care nu le lasă copiilor timp pentru odihnă și joacă, pentru viață personală, întâlniri și comunicare cu prietenii. Din această cauză mulți nu reușesc să țină pasul și cedează, își pierd motivația să învețe. Pe timp de iarnă, în unele școli lecțiile sînt scurtate pînă la 35 de minute. În legătură cu aceasta, elevii primesc mai mult lucru independent pe acasă, dar adesea nu înțeleg materialul. Totuși, atunci cînd elevii spun că au de pregătit și pentru alte obiecte, profesorii le răspund că obiectul lor este principal și nu le pasă de alte obiecte. O parte din elevi

simt că profesorii nu vor să înțeleagă problemele lor, nu-i cred cînd le spun că au avut de ajutat părinții.

- În unele școli au început să se desfășoare **activități privind drepturile copilului**. În aceste instituții se poate observa că elevii au devenit mai cointeresați de acest subiect, încearcă să nu-și încalce drepturile unii altora.
- În școli sînt organizate puține **activități extrașcolare** care să ajute copiii să se relaxeze și să-și dezvolte capacitățile, interesele, să comunice cu semenii.

Recomandări:

1. *Asigurarea caracterului practic al celor predate în școală, accentuarea legăturii dintre curriculumul școlar și viața reală a copiilor.*
2. *Comunicarea între profesori în scopul coordonării sarcinilor pentru acasă date elevilor și monitorizarea acestui proces de către administrația școlii.*
3. *Încurajarea profesorilor să comunice reprezentanților Ministerului Educației responsabili de elaborarea și adaptarea curriculumului despre dificultățile din procesul educațional întîmpinate atît de elevi, cît și de profesori.*
4. *Integrarea drepturilor copilului în toate disciplinele predate în școală cu aplicarea lor practică, inclusiv revizuirea regulamentului instituției pentru asigurarea echilibrului între drepturi și obligații.*

4. METODELE UTILIZATE ÎN PROCESUL EDUCAȚIONAL

- Majoritatea profesorilor au pregătirea necesară pentru obiectul pe care îl predau, dar există și cazuri cînd **profesorii predau obiecte pentru care nu au o pregătire specializată**. De aceea, de multe ori, profesorilor le vine greu să explice definițiile, iar elevii nu înțeleg tema. Adesea acești profesori înlocuiesc disciplinele pe care le consideră secundare cu lecții la obiectul lor de bază.
- Există cazuri cînd **profesorii nu utilizează** dotarea și echipamentele existente în unele școli pentru că nu au pregătire specială și nu știu cum să le folosească.
- În toate școlile există un număr mare de **profesori pensionari**. De cele mai multe ori aceștia folosesc un limbaj învechit, utilizează termeni depășiți, insistînd să-i folosească și elevii, care diferă de vocabularul din manualele noi. Metodele lor de predare sînt bazate pe reproducere („predau ca pe timpuri”), fără înțelegerea necesităților copiilor („pe vremea lor nu erau drepturi”), iar motivația de a răspunde necesităților elevilor este scăzută, sînt dezinteresați („mi-i totuna dacă o să înțelegeți sau nu, eu am pensie”). Deși există cazuri cînd profesorii pensionari își îndeplinesc conștiincios munca și predau bine, ei sînt departe de vîrsta elevilor, nu îi înțeleg și găsesc cu greu limbă comună.
- Cel mai des **metodele interactive** de predare sînt folosite la disciplinele educația civică, istorie, la obiectele opționale (etica, deprinderile de viață, orientarea profesională).
- Atît în școală, cît și la nivel de raion se organizează cursuri de instruire, **seminare pentru profesori**. În rezultat, unii profesori încearcă să aplice cele învățate, să facă

anumite schimbări („devin mai pozitivi, comunică mai calm”), iar alții oricum nu-și schimbă modul de predare, consideră că metodele violente de disciplinare sînt mai bune și continuă la fel. Există și profesori care refuză să meargă la instruiri pentru că se consideră bine pregătiți și nu au nevoie de aceasta, cu toate că elevii nu sînt mulțumiți de comunicarea cu ei.

- Adesea **profesorii rețin elevii** la lecție după sunetul la pauză, afirmînd că pauza este pentru ei, iar sunetul la clasă este pentru elevi. Ca urmare, elevii nu reușesc să se recreeze, să se pregătească pentru ora următoare, nu-și pot satisface necesitățile de bază, întîrzie la alte lecții, ceea ce provoacă conflicte cu alți profesori.
- De multe ori profesorii apelează la **metode violente** atunci cînd elevii spun că nu înțeleg tema sau răspund greșit: îi numesc urît, îi lovesc, atentează la proprietatea lor (le aruncă geanta), îi umilesc în fața colegilor, utilizează pedepse (să facă curățenie, note negative, micșorate sau fără să verifice tema).
- Unii profesori nu sînt obiectivi în **notarea elevilor**: îi apreciază după cum au răspuns la începutul anului, îi discriminează după starea materială a familiei (haine bune – note bune). Cel mai des au de suferit elevii cu o reușită mai slabă (cei mai buni nu sînt certați și apreciați cu note negative). De asemenea, pentru a face elevii să frecventeze orele adăugătoare, unii profesori le micșorează notele.

Recomandări:

1. *Implicarea obligatorie a profesorilor în seminare de instruire la diverse teme, inclusiv utilizarea metodelor interactive, care permit implicarea tuturor elevilor în procesul educațional.*
2. *Luarea măsurilor cu profesorii pensionari care nu sînt interesați și nu doresc să schimbe modul de predare.*

5. LUAREA ÎN CONSIDERARE A OPINIEI COPILULUI ÎN PROCESUL DE EDUCAȚIE

- Preferințele elevilor sînt luate în considerare parțial la **alegerea orelor opționale**: pe de o parte, unii profesori sînt supraîncărcați și nu au timp pentru orele solicitate de elevi și părinți, pe de altă parte, profesorii care nu au ore presează elevii să scrie cerere pentru obiectul lor, promițîndu-le note mari la obiectul de bază.
- Deseori elevii care au note bune sînt impuși să participe la **olimpiade** la mai multe discipline. De multe ori elevii nu reușesc să se pregătească și nici să participe fizic, deoarece olimpiadele la diferite obiecte sînt în aceeași zi.
- În unele școli unii profesori solicită opinia elevilor despre cum a decurs lecția, ce au înțeles, ce le-a plăcut, iar alți profesori refuză să ceară **feedback-ul elevilor**. Unii profesori le oferă elevilor posibilitatea să aleagă din mai multe variante modalitatea de desfășurare a orelor.
- În majoritatea instituțiilor de învățămînt **organele de autoconducere ale elevilor** (senatul liceului, consiliul școlar, consiliul elevilor) sînt formale, există doar pe hîrtie. Funcțiile lor nu sînt clare și, atît membrii, cît și ceilalți elevi, nu știu exact cu ce trebuie să se ocupe un consiliu al elevilor. În unele școli există mai multe organe de acest fel care concurează între ele. Uneori membrii consiliului elevilor sau consiliului clasei sînt numiți de către administrația instituției de învățămînt sau profesori, chiar dacă elevii au alte preferințe. Doar în cazuri singulare membrii consiliului elevilor sînt pregătiți să activeze, dar, de cele mai multe ori, nu are cine

să se ocupe de aceasta. Prin urmare, organele de autoconducere ale elevilor nu sînt implicate în luarea deciziilor importante pentru viața școlară, nu au o influență reală, și nu sînt luate în considerare.

- Elevii simt că profesorii au mai multă încredere în elevii care se poartă frumos și învață bine. Unii profesori implică elevii mai îndrăzneți, mai descurcăreți, cu rezultate bune la învățatură în diverse **activități educative** școlare și extrașcolare, iar pe cei mai timizi și din familii cu venituri reduse îi neglijează deoarece nu au timp să se ocupe de pregătirea lor. În unele cazuri profesorii au scenarii gata pregătite, iar în alte cazuri elevii vin cu ideile lor pentru organizarea unor activități în școală.

Recomandări:

1. *Încurajarea administrației școlii să aibă o comunicare eficientă cu elevii, să-i asculte, să-i întrebe care sînt problemele lor, apoi să ia măsuri pentru a le soluționa.*
2. *Instruirea profesorilor pentru a-i învăța cum să implice toți elevii în activități educative.*
3. *Stabilirea scopului, obiectivelor și a funcțiilor organelor de autoconducere ale elevilor, pregătirea membrilor lor pentru a servi drept punte de legătură între elevi și profesori.*

6. COMUNICAREA DINTRE ELEVI, PROFESORI ȘI PĂRINȚI

- În școală sînt unii profesori cu care **elevii pot discuta deschis**, la orice teme, au relații de încredere. Aceștia fac tot posibilul ca să pregătească elevii atît la obiecte, cît și pentru diferite situații din viață.
- Există divergențe și **tensiuni** în relațiile dintre elevi și profesori. În majoritatea cazurilor acestea au loc **în baza notării**: unii profesori nu explică după ce criterii pun notele și elevii simt că nu sînt apreciați corect.
- De asemenea, **comunicarea dintre elevi și profesori depinde mult de dispoziția profesorilor** (dacă are probleme în familie sau s-a certat cu soțul – lovește), de **supraîncărcarea** lor (sînt obosiți), de relația profesorilor cu părinții elevilor.
- De multe ori **elevii care au opinie diferită** și se opun violenței fizice și verbale din partea profesorilor, primesc note mici.
- În unele școli, **reforma în învățămînt** a dus la comasarea claselor, a școlilor și aceasta a creat dificultăți în comunicarea dintre elevi cu alți elevi și cu profesorii, deoarece sînt mai mulți elevi în clasă și profesorilor le este greu să acorde atenția necesară tuturor elevilor.
- Unii profesori vorbesc despre **respectarea drepturilor copilului**, dar nu recunosc atunci cînd ei înșiși le încalcă: de multe ori înjosesc elevii, spunînd despre ei cuvinte urîte, utilizează cuvinte vulgare, ofensatoare, aplică violența verbală și fizică.
- Deși profesorii susțin că au aceeași atitudine față de toți, adesea **elevii se simt discriminați**: există profesori care acordă mai multă atenție elevilor cu capacități mai bune la carte, care le sînt rude sau provin din familii mai înstărite (sînt îmbrăcați mai bine, au mai multe accesorii, telefoane mobile mai la modă, mai performante). De obicei, elevii cu reușita școlară slabă au cele mai multe probleme în comunicarea cu profesorii, spre deosebire de elevii care învață bine. Elevii din sat

care vin să-și facă studiile în oraș sînt luați în derîdere, sînt discriminați atît de către elevii originari din oraș, cît și de către profesori.

- În general, **relațiile dintre elevi** sînt bune. Uneori elevii din aceeași clasă sau din clase diferite se împart în grupuri de interese, care intră în conflicte, adesea violente. De regulă, elevii din clasele mai mari nu vorbesc cu cei mai mici, foarte des aplică violența asupra lor.
- Adesea între **părinți și profesori** apar conflicte din cauza notării: părinții doresc copiii lor să aibă note bune, dar ei nu cunosc capacitățile copilului, nu au timp să-l ajute, să-l susțină, le dau multe sarcini prin gospodărie.
- În general, părinții sînt satisfăcuți de activitatea **cercurilor pe interese** pentru copii (desen, muzică).
- Nu există o comunicare deschisă între copii, părinți și profesori. În majoritatea cazurilor **părinții nu știu despre conflictele dintre elevi și profesori** pentru că copiii nu le povestesc părinților de teamă să nu-și agraveze situația. În unele cazuri, copiii le spun părinților despre conflictele cu profesorii sau cu alți elevi, dar părinții nu intervin, ca să nu facă mai rău sau își învinuiesc propriii copii de cele întîmplate.
- În general, între **elevi și personalul școlii** se mențin relații satisfăcătoare, dar totuși uneori apar conflicte. De cele mai multe ori personalul tehnic din școală nu ia elevii în serios, intră în conflicte cu elevii (îi fugăresc cu mătura). Sînt cazuri cînd personalul tehnic din școală este în stare de ebrietate (dereticătoarea, lemnarul).

Recomandări:

1. *Pregătirea profesorilor, psihologului școlar pentru a ajuta elevii, a-i informa și a lucra cu ei să se accepte unii pe alții, cu toate diferențele existente.*
2. *Pregătirea personalului tehnic pentru a comunica cu elevii și monitorizarea activității lor de către administrația școlii.*

**Constatările și recomandările membrilor GLDC din
Raionul Orhei
privind respectarea dreptului la educație**

1. ACCESUL LA STUDII

- Majoritatea copiilor au posibilitatea să frecventeze școala. Totuși, pentru unii copii **școala nu este accesibilă**:
  - **Copiii din familii cu venituri mici** nu-și pot permite să vină la școală fiindcă părinții nu-și permit să achite taxele cerute de școală, cu toate că învățământul este gratuit și obligatoriu, pînă în clasa a 9-a;
  - Adesea **copiii din familii cu venituri reduse, de altă religie sau etnie**, în special de etnie roma, nu frecventează școala deoarece profesorii și alți elevi îi discriminează, îi tachinează, îi umilesc, își bat joc de ei (copiii se uită la ei cu dispreț deoarece au haine sărăcicioase, demodate);
  - În unele cazuri **copiii cu dizabilități** nu frecventează școala deoarece ea este pregătită să primească copiii sănătoși, nu și pe cei cu dizabilități fizice sau mentale: nu este echipată pentru necesitățile lor, nu are materiale didactice adaptate, nu există programe pentru copii cu diferite dizabilități, profesorii nu sînt specializați și, prin urmare, li se acordă puțină atenție;
  - Copiii, ai căror părinți nu se implică în educația și dezvoltarea capacităților copilului lor, întîmpină dificultăți în frecventarea școlii, deoarece nu sînt pregătiți și nu fac față cerințelor școlii, nu are cine să-i susțină;
  - În unele cazuri copiii din familii cu venituri reduse, de etnie roma **sînt forțați să muncească** pentru a aduce venit în familie, a se putea întreține. Din acest motiv mulți dintre ei vin rar sau deloc la școală. Există cazuri cînd acești copii învață în clase mai mici decît copiii de vîrsta lor, deoarece părinții nu le-au permis să meargă la școală la timpul respectiv, din diverse motive: nu au avut posibilități materiale, i-au neglijat sau i-au trimis la muncă.
- Școala este accesibilă pentru toți elevii, dar nu atît de gratuită, pe cît se menționează în lege. În toate școlile **sînt colectați bani** pentru:
  - reparația clasei /școlii (de la 20 pînă la 70 de lei pe an; în unele cazuri – cîte 500 lei pentru reparația capitală a clasei, 200 lei pentru reparația școlii; pentru instalarea geamurilor noi – cîte 250 lei fiecare elev);
  - fondul clasei – pentru a procura cretă, burete, ceainic, căldare, mătură (de la 5 lei pe lună pînă la 50 de lei pe an);
  - curățenie în clasă, începînd cu ciclul gimnazial (pînă la 10 lei lunar);
  - asociația școlară / fundația școlii (40 lei pe lună);
  - studierea în clasele francofone (de la 15 lei pe lună; de la 100 pînă la 400 lei pe an);
  - multiplicarea fișelor de lucru, testelor de evaluare;
  - ajutarea colegilor în caz de accidente, evenimente;
  - achitarea daunelor pentru lucrurile deteriorate de elevi.
- Deși se colectează bani, starea fizică a școlii nu întotdeauna corespunde cu ceea ce se achită și li se promite părinților și elevilor.

- Bani alocăți de primărie pentru alimentarea copiilor din ciclul primar nu sînt suficienți pentru o **alimentație** sănătoasă, de aceea în unele școli părinții achită suplimentar cîte 30-40 lei.
- În unele cazuri **profesorii fac aluzii** pentru a primi cadouri cu diferite ocazii sau cer bani de la elevi pentru a le pune note mai mari, pentru a-i promova în altă clasă sau pentru a-i ajuta la examen.
- **Plățile** solicitate de la părinți sînt mari și **reprezintă un obstacol** serios pentru unii copii în frecventarea școlii. Elevii care nu plătesc pentru reparație, multiplicarea testelor, nu achită taxele lunare/anuale pentru fundația clasei/școlii, sînt adesea umiliți, înjosiți de alți elevi, unii profesorii strigă la ei, îi iau în derîdere. Ca urmare, acești copii nu doresc să vină la școală.

Recomandări:

1. *Asigurarea învățămîntului gratuit și a unei școli accesibile pentru fiecare copil, așa cum prevede legea, prin interzicerea oricăror taxe solicitate de școală.*
2. *Crearea condițiilor fizice adaptate la necesitățile copiilor cu dizabilități.*
3. *Adaptarea curriculumului, elaborarea unor programe speciale pentru copiii cu diferite capacități, așa încît profesorii să poată lucra cu copii cu capacități diferite.*
4. *Implicarea asistenților sociali în susținerea familiilor vulnerabile sau aflate în dificultate pentru a asigura școlarizarea copiilor.*

2. CONDIȚIILE FIZICE ȘI DOTAREA ȘCOLII

- În unele școli, **temperatura** în clase nu este potrivită pentru desfășurarea orelor din cauza că administrația școlii face economii, dînd căldura la minim. Pentru a rezista frigului din clase, copiii sînt nevoiți să stea la ore îmbrăcați cu haine groase, căciuli. În plus, pe timp de iarnă, durata orelor este redusă, iar materialul omis nu este recuperat, ci dat elevilor pentru lucru independent.
- În majoritatea școlilor nu sînt condiții pentru **spălat mîinile**: apa este mereu rece, lipsesc robinete, săpun, uscător. **WC-ul** pentru elevi este amplasat afară, pe cînd cel pentru profesori de obicei este în interior. În consecință elevii întîrzie la ore, sănătatea lor este afectată, iar siguranța este în pericol din cauza conflictelor violente care apar (certuri, bătăi, copiii mai mari abuzează de cei mai mici).
- Deși situația este mai bună în școlile care au beneficiat de proiecte, totuși în multe școli **mobilierul** este vechi și nu corespunde vîrstei elevilor: elevii claselor 10-11 stau gîrboviți în bănci pentru copii de vîrste mici, scaunele sînt învechite, rupte, băncile scîrțîie și elevii nu se pot concentra la lecție. În unele școli, din cauza numărului mare de elevi în clase, aceștia sînt nevoiți să stea cîte 3 în bancă.
- **Laboratoare** de chimie, fizică și biologie există aproape în toate școlile. Ele nu sînt dotate cu echipamentele necesare pentru experimente, materialele sînt învechite și nu sînt destule pentru fiecare elev. De cele mai multe ori acolo se desfășoară numai lucrările de laborator. Profesorii sînt nevoiți să predea lecția

neavînd echipament necesar, iar ca urmare elevii nu înțeleg tema, partea practică a lecției nu este desfășurată.

- Doar în unele școli **sala sportivă** este renovată și dotată adecvat. În majoritatea însă, ea este foarte friguroasă, neîncăpătoare și fără echipament. De multe ori ora de educație fizică se desfășoară în clasă, jucînd șah sau dame sau, cînd este cald – afară, în parc, unde profesorul nu poate supraveghea spațiul și prin urmare adesea se întîmplă cazuri de hărțuire sexuală din partea trecătorilor.
- Există școli în care cabinetul de informatică este dotat cu **calculatoare** conectate la internet, accesibile pentru toți elevii. În majoritatea școlilor însă, acestea sînt insuficiente, fără acces la internet, iar elevii stau cîte 2-3 la un calculator. În unele școli internetul este accesibil doar pentru director sau profesorul de informatică.
- În unele școli există cantină pentru **alimentarea** elevilor din ciclul liceal și gimnazial, iar în altele – nu. Alimentarea este cu plată pentru elevii din ciclul gimnazial și cel liceal, cu excepția copiilor din familii cu venituri reduse. Unele cantine sînt mici, doar pentru clasele primare, în altele cantina este și sala de festivități.
- În liceele orașului Orhei există **punct medical**, însă asistentele medicale sînt una la două instituții, în timp ce unele licee nu au deloc punct medical. În unele școli unde există punct medical, copiii nu se adresează asistentului medical pentru că acesta fie nu este prietenos cu copiii, fie nu poate fi găsit la locul de muncă.
- În unele școli clasele sînt insuficient **iluminate**, iar **condițiile sanitare** lasă de dorit (miroase a mușchi, podeaua putredă, linoleum deteriorat).
- **Manualele** se distribuie gratuit pentru elevii din ciclul primar.
- Elevii care nu pot achita manualele uneori sînt scutiți de această taxă, iar alții li se permite să învețe din ele, dar oricum trebuie să le achite pînă la sfîrșitul anului. Există și cazuri cînd copiilor nu li se dau manuale dacă nu achită taxa, în special la sate. Sînt familii care nu-și pot permite să achite taxa pentru manuale și copiii învață fără manuale. Primăria nu oferă ajutor în asemenea cazuri.
- De multe ori elevilor din ciclul gimnazial **nu le ajung manuale** pentru toate disciplinele (geografie, religie, civică). În acest caz, manuale se distribuie după locul de trai (un manual pentru mai mulți copii care locuiesc alături).
- Adesea manualele primite sînt mai vechi de 5 ani, **în stare proastă** (rupte, decupate, fără foi), ceea ce afectează procesul de învățare.
- Uneori **temele din curriculum nu coincid cu temele din manuale** și elevii sînt nevoiți să conspcteze sau să caute materiale adăugătoare de sine stătător, în special la civică, biologie, informatică, istorie, chimie, limba rusă.
- În unele cazuri profesorii cer elevilor să cumpere cărți pentru lectură, teste, caiete de lucru, pe care uneori nici nu le folosesc, iar cei care nu doresc să le cumpere, sînt hărțuiți, tachinați.

Recomandări:

1. *Mărirea sumelor alocate din fondurile bugetare, necesare pentru lucrările de renovare a școlii, dotarea laboratoarelor școlare cu echipamente și materiale suficiente pentru fiecare elev, curățenie din fondurile primăriei.*
2. *Dezvoltarea capacităților profesorilor și a elevilor de a scrie proiecte, a colecta fonduri pentru procurarea mobilei, echipamentelor, calculatoarelor.*
3. *Revizuirea criteriilor de acordare a ajutorului social, așa încât familiile care nu pot achita taxa de închiriere a manualelor, să beneficieze de susținere.*
4. *Elaborarea manualelor conform curriculumului și publicarea lor într-un număr suficient, așa încât toți elevii care doresc să procure manuale noi, să aibă această posibilitate.*
5. *Asigurarea procurării benevole de către elevi a materialelor didactice suplimentare și monitorizarea folosirii acestora în cadrul orelor.*

3. OPINIA COPILULUI ÎN CADRUL ȘCOLII

- Copiii **aleg singuri** instituția de învățămînt, profilul și clasa în care doresc să studieze, uneori intervenind și părinții.
- Opiniile și interesele, dorințele și capacitățile copiilor nu tot timpul sînt luate în considerare. **Opiniile elevilor sînt luate în considerare în chestiuni mai puțin importante**, de exemplu repartizarea sarcinilor în clasă, organizarea excursiilor. În ce privește subiectele mai importante pentru elevi, precum conținuturile, calitatea predării, ei sînt întrebați doar formal, iar opinia lor nu se ia în considerare.
- Unii profesori **predau strict conform** curriculumului și nu sînt interesați de opinia elevilor referitor la conținutul și desfășurarea lecției: dacă au înțeles tema, dacă le place, dacă s-au simțit bine în cadrul lecției, le dau multe teste de evaluare.
- Elevii simt că profesorii nu iau în considerare opinia lor și cer prea mult de la ei, **fără să țină cont de dorințele și aptitudinile individuale ale elevilor** de a studia aprofundat o disciplină sau alta. Toți elevii sînt obligați să studieze aceleași discipline în egală măsură, pentru că așa prevede curriculumul.
- Puțini profesori încurajează elevii neîncrezători în sine să-și exprime liber opinia. Majoritatea însă **fac să sufere elevii care au altă opinie**, își arată nemulțumirile sau contrazic profesorii: îi tachinează, îi ignoră, îi amenință, le pun întrebări grele sau le scad nota. Unii profesori iau în derîdere unele opinii ale elevilor, ironizează pe seama lor.
- Deseori, elevii care au note mari la anumite discipline școlare sînt **obligați să participe la olimpiade**, ceea ce adesea provoacă conflicte cu profesorii. În plus, de multe ori olimpiadele la diferite obiecte sînt în aceeași zi, iar copiii fizic nu reușesc să participe, sînt suprasolicitați și stresați.
- În multe cazuri, în cadrul lecțiilor profesorii lucrează mai mult cu elevii care urmează să participe la olimpiadă, pentru a-i pregăti, în timp ce ceilalți elevi „lucrează independent”.

- Există școli în care elevilor li se respectă dreptul de a-și determina obiectul opțional la care doresc să participe, scriind o cerere. Dar foarte frecvent **orele opționale sînt impuse** de către profesori (de exemplu, religia) fie sub amenințarea notelor rele la semestru la obiectul de bază, fie prin includerea elevilor în lista doritorilor fără a-i consulta, indiferent de preferințele lor. Din această cauză orele opționale devin o sursă permanentă de conflicte dintre elevi și profesori (note scăzute, certuri, reținerea după ore, invitarea părinților la școală).
- În unele cazuri profesorii **compensează la orele opționale** ceea ce nu reușesc să facă la orele de bază.
- În unele școli elevilor li se oferă posibilitatea să participe gratuit la diferite **activități extrașcolare**, secții sportive, cercuri pe interese, cursuri opționale de orientare profesională (mîini dibace, croșetare, dans, scout, cursuri auto), pe care și le aleg de sine stătător. Copiii sînt implicați în diferite activități educaționale indiferent de statutul social.
- Deși **Consiliul elevilor** există în toate școlile, din el fac parte doar reprezentanții claselor gimnaziale și liceale. Funcționarea lui este instabilă, iar membrii se întrunesc doar cu anumite ocazii, de exemplu organizarea zilei profesorilor. Elevii nu au informație despre activitatea Consiliului elevilor din școala lor.
- Elevii din clasele primare nu sînt reprezentați în nici un organ școlar de autoconducere.

Recomandări:

1. *Introducerea la nivel de administrație a școlii a unei proceduri/mecanism de consultare permanentă a opiniei elevilor privitor la conținutul obiectelor și calitatea predării lor.*
2. *Încurajarea profesorilor să ceară în permanență opinia elevilor despre lecțiile predate pentru a învăța împreună cu elevii să analizeze lecțiile și să îmbunătățească desfășurarea lor.*
3. *Asigurarea luării în considerare a opiniei copilului la alegerea orelor opționale.*
4. *Crearea Consiliilor elevilor reprezentative pentru elevii de toate vîrstele, inclusiv pentru clasele primare.*
5. *Organizarea activității Consiliului elevilor într-un mod transparent, prin informarea tuturor elevilor despre activitățile sale.*

4. ROLUL CURRICULUMULUI ÎN DEZVOLTAREA PERSONALITĂȚII ELEVULUI

- Unii elevi consideră că **multe cunoștințe acumulate la școală sînt inutile** în prezent și nu vor fi utilizate nici pe viitor, deoarece nu-i ajută să se respecte pe sine și pe alții, să se descurce în diferite situații de viață, să se integreze în societate și să obțină o profesie, să devină adulți activi și responsabili. Elevii spun că nu înțeleg care este sensul curriculumului, iar profesorii nu le explică cum cunoștințele predate le sînt utile în viață. Elevii și-ar dori ca programul să pună în discuție subiecte legate de problemele din viața reală a adolescenților și

copiilor: conflictele, comunicarea cu semenii și adulții, educația sexuală, comportamentul în societate, formarea unei familii.

- Unii profesori fac tot posibilul ca să pregătească elevii atât la obiect, cât și pentru viața de adult (mod de viață sănătos, familie). Aceasta se întâmplă mai mult la obiecte precum educația civică, etica, educația tehnologică, unde se discută despre pregătirea pentru profesie, familie etc.
- De cele mai multe ori **teoria predată nu este echilibrată**, nu este combinată cu exemple din practică (prea multă teorie și puțină folositoare în viața de zi cu zi, curriculumul se bazează mai mult pe învățat, nu cum să te descurci în viață).
- Elevii consideră că **programul școlar este prea încărcat**, conținuturile sînt foarte greu de însușit, iar pregătirea pentru lecții le ocupă foarte mult timp (3-5 ore). Din această cauză ei vin tîrziu de la lecții, obosesc, au puțin timp liber pentru odihnă, joacă, relaxare, alimentare regulată și sănătoasă.
- **Orarul lecțiilor** nu este elaborat conform rezistenței fizice, emoționale, psihice și morale a elevilor. El este foarte încărcat și ne-echilibrat, din care cauză elevii nu reușesc să se pregătească pentru toate disciplinele. Elevii simt că orarul este aranjat așa încît profesorilor să le fie comod să-și facă lucrul și nu corespunde cu necesitățile copilului: orele ușoare la începutul săptămîinii, orele grele la sfîrșit; disciplinele simple într-o zi, cele mai grele în altă zi; lecțiile de educație fizică primele, după care elevii sînt nevoiți să meargă la alte lecții transpirați, obosiți. De asemenea, orarul este instabil, ceea ce face dificilă planificarea timpului pentru elevii care doresc să frecventeze cercuri de muzică, dans etc.
- În multe cazuri **părinții nu sînt pregătiți** să-și ajute copiii la pregătirea temelor pentru că ei nu au învățat temele date cînd erau elevi, sînt multe exerciții grele, formule, programul se schimbă, se adaugă mai multe sarcini.
- Elevii sînt informați despre **drepturile copilului** la deprinderi de viață și educația civică în cadrul unei singure teme pe an, sau deloc. În opinia elevilor, curriculumul la educația civică include prea multe teme ce țin de politică, organizarea statului, care sînt neinteresante pentru ei.

Recomandări:

1. *Revizuirea curriculumului școlar și adaptarea lui la necesitățile, interesele, problemele și capacitățile copilului.*
2. *Aranjarea lecțiilor în orar așa încît acesta să corespundă cu posibilitățile și rezistența copiilor, să nu dăuneze sănătății lor, iar opinia elevilor să fie luată în considerare la elaborarea acestuia.*
3. *Includerea drepturilor copilului în toate disciplinele din curriculumul școlar și pregătirea elevilor pentru a se descurca în viața de zi cu zi.*

5. METODELE DE PREDARE UTILIZATE ÎN PROCESUL EDUCAȚIONAL

- În multe școli **lipsesc profesori pregătiți pentru anumite discipline**. Deseori unul și același profesor predă cîteva obiecte care nu au nimic în comun, la clasele primare și la cele gimnaziale, nefiind specializat pentru fiecare domeniu

(de exemplu, matematica și istoria, educația tehnologică și fizica). În consecință, acești profesori nu pot explica temele pe înțelesul elevilor.

- De cele mai multe ori atunci când un profesor lipsește o perioadă mai lungă de timp (de exemplu, 1-2 luni din motiv de boală) sau atunci când 2-3 profesori sînt bolnavi concomitent, **orele sînt înlocuite de profesori specializați în altă disciplină** sau nu sînt înlocuite deloc. Când revin la serviciu, profesorii vor să recupereze 2-3 teme la o lecție, ceea ce este dificil pentru elevi.
- În unele sate **nu sînt suficiente cadre didactice**, iar din cauza vremii sau din alte motive profesorii care vin din alte sate nu se prezintă la ore sau întîrzie.
- Deși cabinetele nu sînt dotate cu echipament necesar, **unii profesori folosesc metode interactive** (lucrul în grup, jocuri), aplică diferite experimente pentru a putea explica mai bine materialul. **Majoritatea profesorilor totuși, în special cei care sînt pensionari, utilizează metode de predare bazate pe citire și reproducere**, folosesc cuvinte și termeni învechiți, adesea spun că sînt obosiți.
- De obicei **metodele interactive sînt utilizate la orele deschise**, profesorii folosesc prezentări *power-point* și *slide-show*, în prezența asistenților, a părinților. Cu aceste ocazii, profesorii aleg teme mai ușoare, nu conform curriculumului, pe cînd la lecțiile obișnuite elevii primesc prea multă informație pe care nu reușesc să o înțeleagă și să o proceseze.
- De multe ori **elevilor le este greu să înțeleagă temele**, deoarece profesorii pun elevii să citească sau nu explică pe înțelesul lor. Unii profesori fac acest lucru intenționat, pentru a atrage elevii la ore adăugătoare contra plată.
- Unii profesori predau într-un mod care dezvoltă capacitățile și personalitatea copiilor, iar alții **predau într-un mod agresiv și aplică violența verbală și fizică** asupra copiilor. Adesea atunci cînd elevii nu înțeleg ceva sau nu sînt atenți la lecții, **profesorii strigă și aplică forța**, în loc să explice pe înțelesul lor. Elevii doresc ca profesorii să folosească metode de educație care să-i facă să se simtă liber, confortabil și să nu dăuneze stării lor psihologice și fizice.
- Atunci cînd elevii au un comportament care contravine regulilor, **unii profesori aplică pedeapsă asupra lor**: violența fizică și emoțională (stau toată lecția în picioare, cu mîinile ridicate în sus și cu geanta în mîină, rețin elevii după ore), munca fizică (să facă curățenie).
- Deseori profesorii pun **note negative sau de trecere** elevilor care au capacități reduse și rezultate scăzute fără a-i mai întrebă (a le da o a doua șansă). Aceasta îi împiedică pe copii să-și continue studiile pentru a căpăta o meserie, a se angaja la serviciu și îi determină să lucreze în cîmp.
- Deseori profesorii dau **mai multe probe de evaluare în aceeași zi**, ceea ce este obositor, elevii sînt stresați, nu se pot concentra.
- În curriculum sînt teme pe care nici profesorii nu le înțeleg, deci nu le pot preda, în special în cazul profesorilor care s-au recalificat în altă disciplină.
- Unii profesorii vin nepregătiți la ore, motiv pentru care pun elevii să citească singuri.

- Unii profesori nu rezervă timp în cadrul orei pentru adresarea întrebărilor referitor la temă, motivînd că întrebările sînt stupide, elevii întreprup lecția, sînt mulți în clasă sau nu au timp, lecțiile și așa fiind scurte.

Recomandări:

1. *Instruirea profesorilor, așa încît să fie pregătiți pentru a putea aplica metode interactive la toate disciplinele.*
2. *Implicarea profesorilor în proiecte pentru a putea să vadă cum aceste metode pot fi aplicate, să le exerseze, să facă schimb de experiență cu alți profesori.*
3. *Încurajarea administrației școlii să monitorizeze mai frecvent utilizarea metodelor interactive.*
4. *Organizarea cursurilor de psihologie pentru ca profesorii să poată comunica mai liber, calm și eficient cu elevii.*

6. RELAȚIILE DINTRE ELEVI, PROFESORI, PĂRINȚI ȘI PERSONALUL ȘCOLII

- În școală există cel puțin **un profesor care comunică cu elevii de la egal la egal**, care este aproape de copii, căruia i se pot adresa cu o întrebare care îi deranjează, cu care pot vorbi despre teme care nu sînt legate de lecții.
- Majoritatea elevilor nu se simt confortabil în atmosfera școlii deoarece **sînt presați de profesori și alți elevi**, sînt marginalizați, sînt tratați prin prisma felului în care au învățat și s-au purtat părinții, frații lor mai mari.
- În unele școli sînt **profesori care aplică violența asupra elevilor**, iar elevii iau exemplu și aplică violența în relațiile lor cu semenii. Elevilor le este greu să găsească limbă comună cu profesorii și părinții, deoarece aceștia nu pot comunica asertiv cu ei.
- Conflictele și dificultățile în comunicarea dintre profesori și elevi apar din diverse motive:
  - Uneori **profesorii lucrează cu un grup de elevi aleși**, care învață mai bine și le atrag atenție doar lor, le dau materiale suplimentare etc. De asemenea, atunci cînd explică temele, profesorii se orientează după 2-3 elevi care prind mai bine, și consideră că toți trebuie să înțeleagă materialul („Am explicat la toți totuna, de ce unii înțeleg, iar alții – nu?”).
  - Profesorii nu ajută elevii să rezolve conflictele, să se împrietenească, să aplaneze concurența care apare de exemplu, atunci cînd se unesc clasele. În multe cazuri **profesorii înșiși sînt cei care provoacă conflicte între elevi**, arătîndu-și simpatia sau antipatia personală față de anumiți elevi din clasă.
  - Elevii simt că **sînt tratați, judecați, apreciați** de către unii profesori nu după învățatură, ci după prima impresie, comportamentul de la alte discipline sau bunăstarea familiei (statut, reputație, serviciu, dacă le pot oferi careva servicii, beneficii, cadouri). De aceea copiii din familii cu venituri reduse nu pot să-și dezvolte capacitățile, calitățile, talentele și personalitatea.

- De multe ori **profesorii nu motivează notele** pe care le pun, iar dacă elevii cer explicații, profesorii strigă, îi înjosesc, umilesc. Există cazuri când elevii se pregătesc pentru lecții, dar nu sînt notați; în schimb, dacă sînt întrebați atunci cînd nu sînt pregătiți, li se pun note negative.
- Elevii nu pot vorbi cu profesorii de la egal la egal din cauza unor **comportamente și atitudini ale profesorilor**: ei le spun elevilor cum trebuie să se comporte, însă ei înșiși nu se comportă conform regulilor; nu acceptă ideea că și ei pot să nu cunoască ceva; nu recunosc atunci cînd greșesc; nu păstrează confidențialitatea, transmit informația între ei, apoi o folosesc împotriva elevilor.
- **Părinții nu sînt informați** despre felul în care profesorii predau lecțiile. Copiii care sînt tratați umilitor, înjosiți de către profesori nu le spun părinților despre aceasta, deoarece sînt amenințați cu note mici.
- Unii **părinți sînt nemulțumiți** de faptul că profesorii nu îndeamnă copiii să-și exprime liber opiniile, iar copiii lor le este frică să se exprime.
- Între **elevi și personalul școlii** (dereticătoare, bucătari, asistent medical etc.) se mențin relații favorabile, dar uneori mai apar și mici conflicte din cauza curățeniei, ordinii, disciplinei.

Recomandări:

1. *Pregătirea profesorilor să comunice în mod egal cu toți elevii și să-i trateze cu respect.*
2. *Dezvoltarea capacităților copiilor, dar și a adulților, de a comunica non-violent.*

Anexa 1

**INDICATORI DE MONITORIZARE A ARTICOLELOR 28 ȘI 29 ALE
CONVENȚIEI ONU CU PRIVIRE LA DREPTURILE COPILULUI
ELABORAȚI DE MEMBRII GLDC DIN RAOANELE LEOVA ȘI ORHEI**

NR.	INDICATORI Articolul 28. Educația	METODA DE COLECTARE	SURSA DE COLECTARE A INFORMAȚIEI
1.	Numărul de copii de vîrstă școlară (6/7 - 15/16 ani) care frecventează școala din numărul total de copii din localitate.	Interviul	Directorul, directorul adjunct pentru educație, primăria
2.	Informații calitative despre condițiile fizice în care se desfășoară procesul de educație în școală (căldură, lumină, apă, WC, curățenie, mobilier corespunzător cu vîrsta și dezvoltarea elevilor).	Observația	Clasa, alte cabinete din școală
3.	Informații calitative despre dotarea școlii cu laboratoare echipate pentru orele de chimie, fizică, biologie; starea și dotarea sălii sportive.	Observația	Școala
4.	Disponibilitatea manualelor școlare pentru fiecare elev la toate disciplinele școlare.	Observația, discuții	Colegii de clasă, elevii din alte clase (ciclul primar, gimnazial, liceal), bibliotecara
5.	Existența profesorilor pregătiți pentru fiecare disciplină școlară	Observația	Școala
6.	Informație despre luarea în considerare a opiniei copilului în procesul de educație (alegerea orelor opționale, participarea la olimpiade, conținuturile și metodele de instruire, organizarea educației etc.)	Observația, discuții	La lecții, elevii din alte clase
7.	Informații calitative despre utilizarea metodelor interactive în procesul educațional.	Observația, discuții	La lecții, elevii din alte clase
8.	Numărul de copii care beneficiază de ajutor social pentru a frecventa școala.	Interviul	Directorul, directorul adjunct pentru educație, primăria, asistentul social
9.	Informații despre plățile solicitate de la părinții și copii și în ce scop.	Observația	Părinții/tutorele, elevii din alte clase

NR.	INDICATORI Articolul 29. Scopul educației și al școlii	METODA DE COLECTARE A INFORMAȚIEI	SURSA DE COLECTARE A INFORMAȚIEI
1.	Informații calitative despre conținuturile educației: modul în care curriculumul școlar contribuie la dezvoltarea personală și socială a copilului, cunoștințele acumulate sînt utile pentru a îmbrățișa o meserie, a întemeia o familie sănătoasă etc.	Observația, discuțiile	Colegii de clasă, elevi din alte clase, absolvenți ai școlii voastre
2.	Gradul de satisfacție a părinților și copiilor în legătură cu felul în care educația contribuie la dezvoltarea capacităților copilului, îl pregătește să facă față provocărilor zilnice, să relaționeze cu semenii și cu adulții.	Observația, discuțiile	Părinții, colegii de clasă, elevii din alte clase, absolvenții școlii în care învățați
3.	Informații despre comunicarea și relațiile elevi, elevi și profesori elevi și alți adulți din cadrul școlii (soră medicală, bucătari, dereticătoare, paznic etc.)	Observația, discuții	Colegi de clasă, elevi din alte clase

DREPTUL LA PROTECȚIE FAȚĂ DE ABUZ ȘI VIOLENȚĂ

monitorizat de membrii GLDC din raioanele Leova și Orhei
în perioada martie – august 2012

CONVENȚIA ONU CU PRIVIRE LA DREPTURILE COPILULUI

Art. 19. Protecția față de abuz și neglijare

1. Statele părți vor lua toate măsurile legislative, administrative, sociale și educative corespunzătoare, în vederea protejării copilului împotriva oricăror forme de violență, vătămare sau abuz, fizic sau mental, de abandon sau neglijență, de rele tratamente sau de exploatare, inclusiv abuz sexual, în timpul cât se află în îngrijirea părinților sau a unuia dintre ei, a reprezentantului ori reprezentanților legali sau a oricărei persoane căreia i-a fost încredințat.
2. Aceste măsuri de protecție vor cuprinde, după caz, proceduri eficiente pentru stabilirea de programe sociale care să asigure sprijinul necesar copilului și celor cărora le-a fost încredințat, precum și pentru instituirea altor forme de prevenire și pentru identificarea, denunțarea, acționarea în instanță, anchetarea, tratarea și urmărirea cazurilor de rele tratamente aplicate copilului, descrise mai sus, și, dacă este necesar, a procedurilor de implicare judiciar.

LEGEA REPUBLICII MOLDOVA PRIVIND DREPTURILE COPILULUI

Art. 6. Dreptul la inviolabilitatea persoanei, la protecție împotriva violenței fizice și psihice

1. Statul ocrotește inviolabilitatea persoanei copilului, protejându-l de orice formă de exploatare, discriminare, violență fizică și psihică, neadmițând comportarea plină de cruzime, grosolană, disprețuitoare, insultele și maltratările, antrenarea în acțiuni criminale, inițierea în consumul de băuturi alcoolice, folosirea ilicită de substanțe stupefiante și psihotrope, practicarea jocurilor de noroc, cerșetoriei, incitarea sau constrângerea de a practica orice activitate sexuală ilegală, exploatarea în scopul prostituției sau al altei practici sexuale ilegale, în pornografie și în materiale cu caracter pornografic inclusiv din partea părinților sau persoanelor subrogatorii legale, rudelor.

Observațiile, concluziile și recomandările membrilor GLDC din Raionul Leova privind respectarea dreptului la protecție față de abuz și violență

Este multă violență în viața copiilor. Violența fizică și cea verbală sînt tipurile de violență cel mai des întîlnite și peste tot: în familie, în școală, în locuri publice, în stradă etc. Violența sexuală la fel este răspîndită, dar este mai ascunsă și mai greu de monitorizat.

A fost dificil de monitorizat acest drept pentru că multe cazuri sînt ascunse, nu sînt înregistrate, iar unii profesioniști nu vroiau să dea informații la „niște copii”. Totodată a fost și ușor de observat cum se încalcă dreptul copilului la protecție deoarece vedem situații de abuz și violență peste tot în jurul nostru: la școală, acasă, în stradă, chiar noi sîntem victime de multe ori.

Membrii GLDC din raioanele Leova și Orhei

1. ACTIVITĂȚI DE INFORMARE ȘI PREVENIRE A ABUZULUI ȘI VIOLENȚEI. NUMĂRUL DE COPII CARE AU BENEFICIAT DE INSTRUIRE ȘI INFORMARE ÎN ACEST DOMENIU ÎN ȘCOALĂ ȘI ÎN AFARA EI

- Toți elevii cuprinși cu școala beneficiază de instruire și informare în domeniul prevenirii abuzului și violenței. Subiectele privind prevenirea abuzului și violenței sînt în program, dar nu sînt suficiente ore, în special în clasele primare.
- Unele activități de informare și prevenire a abuzului se desfășoară la orele de educație civică, orele de clasă și de deprinderi de viață. Informațiile care se dau sînt generale, nu sînt clare pentru toți copiii și se vorbește mai mult despre abuzul fizic și verbal, iar despre cel sexual deloc sau rar. De multe ori informațiile sînt aceleași, de exemplu, de la ora clasei cu cele de la educația pentru sănătate sau alte ore.
- De multe ori aceste ore sînt desfășurate doar de formă, calitatea lor este slabă, ele nu dau rezultate pozitive, pentru că oricum violența persistă în societate. Cauzele din care nu se observă rezultate în urma lecțiilor predate despre cum putem să ne protejăm de violență sau să nu o manifestăm sînt:
  - copiilor nu li se par interesante lecțiile predate, unii fug de la aceste ore, iar cei care vin se plictisesc pentru că metodele folosite de profesori nu sînt interactive;
  - înșiși profesorii care predau obiectele nu țin cont de ceea ce predau și manifestă violență față de copii;
  - mass-media care transmite multe cazuri violente.
- Copiii care nu frecventează școala au posibilitatea să se informeze despre violență în diferite centre (în or. Leova). În sate nu există așa centre, și chiar dacă ar exista, copiii care nu vin la școală din cauza unor probleme, nu ar veni nici la centre.

Recomandări:

- 1. Să fie revăzută de specialiști tematica orelor de dirigenție și educație civică pentru a introduce în curriculum mai multe ore la acest subiect și a nu se repeta informația.*
- 2. Să fie date informații despre toate tipurile de abuz și să se folosească metode interactive de predare, pentru ca copiii să aibă interes față de aceste activități.*
- 3. Să fie organizate ore, activități, cercuri de informare în prevenirea violenței cu implicarea Consiliului Elevilor și în coordonare cu un profesor.*
- 4. Să fie editate și distribuite broșuri noi despre prevenirea violenței și să fie reînnoite panourile.*

2. METODELE DE PREDARE ȘI RELAȚIONARE FOLOSITE ÎN ȘCOALĂ ȘI ÎN PROCESUL EDUCAȚIONAL

- În general, copiii nu se simt protejați în școală deoarece uneori profesorii aplică violența față de ei, există cazuri cînd unii copiii îi abuzează pe alții (elevii cu situație materială bună pe cei din familii cu venituri reduse, elevii mari pe cei

mici, copiii cu dizabilități sînt abuzați, luați în derîdere) și nu sînt reguli care să asigure oportunități și protecție pentru toți copiii în mod egal. În fiecare școală se găsește cel puțin cîte un profesor cu care relațiile sînt foarte complicate.

- Unii profesori folosesc metode moderne, activități practice, cînd elevii singuri găsesc răspunsuri la întrebările puse de profesori, avînd la dispoziție diverse surse de informare, de exemplu la orele de educație civică se predă cu limbaj nou și se arată cîte ceva la calculator. Printre metodele de predare folosite de profesori se numără discuția, lucrul în grup, jocul. Uneori la orele de educație civică vin invitați din comunitate (de la organizații neguvernamentale, polițistul).
- Cu toate că predau teme despre drepturi, combaterea violenței și folosesc metode interactive la educația civică sau la ora clasei, unii profesori se comportă violent chiar în procesul de predare și în timpul relaționării cu elevii (de exemplu, țin morală fără să-i asculte, insultă elevii, aplică lovituri, au un vocabular agresiv, vulgar).
- Ca pedepse pentru că elevii întîrzie, fac greșeli, absentează, vin nepregătiți la lecții, nu sînt atenți, au curajul să spună că au dreptate, nu-și cer voie să intre în clasă, precum și din motive personale, unii profesori se descarcă pe copii și manifestă comportamente neadecvate și violente față de elevi:
  - strigă, răspund violent, aruncă obiectele elevilor;
  - îi înjosesc emoțional, îi numesc cu cuvinte urîte („oricum sînteți proști, indiferent de ce profil veți alege”);
  - nu le permit să intre în cabinet;
  - îi lovesc, inclusiv cu diferite obiecte pe care le au la îndemînă;
  - îi impun să facă așezări, să stea în picioare toată lecția, uneori cu scaunul sau cu geanta pe cap;
  - să stea în ungher cu mîinile în sus sau în genunchi și să scrie tema în caiet;
  - le pun note negative;
  - îi impun să facă curățenie în clasă, pe coridor timp de o lună.
- Profesorii folosesc aceste metode de „disciplinare” fiind convinși că elevii nu înțeleg prin altă metodă și crezînd că astfel îi vor educa mai bine și nu se vor mai purta la fel.
- În școli există multe cazuri cînd elevii sînt discriminați – de exemplu, profesorii se poartă frumos cu elevii care le sînt rude sau provin din familii instărite, le pun note pozitive fără să fie clar de unde, în timp ce pe alții îi înjosesc, îi lovesc.

Recomandări:

1. *Să fie desfășurate activități practice pentru a instrui elevii și profesorii cum să fie mai toleranți, să-i informeze despre faptul că toți sînt egali, indiferent de etnie sau stare materială.*
2. *Pentru a ajuta profesorii să nu aplice violența, să fie creată o atmosferă mai bună în clasă (mai puțini copii, suficiente scaune), să li se ofere ajutor psihologic, dar și să fie aplicate pedepse profesorilor care aplică violența. La fel, să existe un*

program de monitorizare a activității profesorilor de către părinți: angajații Direcției Învățământ, membrii GLDC, reprezentanții societății civile să asiste la lecții.

3. *Să fie informați copiii la cine se pot adresa în cazul când au fost abuzați – în cărți să fie adresele unde se poate adresa, ce legi sînt*

3. GRADUL DE SATISFACȚIE A PĂRINȚILOR ȘI A COPIILOR ÎN LEGĂTURĂ CU ACTIVITĂȚILE ȘI MATERIALELE DE INFORMARE PRIVIND PREVENIREA ABUZULUI

- Părinții nu au nimic împotriva activităților și materialelor de informare în domeniul prevenirii abuzului, dar nu sînt satisfăcuți că orele de informare se petrec rar. Alții însă (părinți sau tutori) consideră că acestea sînt fleacuri și chiar le permit profesorilor să le bată copilul, crezînd că așa copilul va fi educat mai bine.
- Părinții sînt invitați la adunările părinților, dar majoritatea nu doresc să se prezinte la activitățile școlare, deoarece se tem că vor fi muștrați pentru că copiii lor fug de la lecții, li se vor cere bani pentru reparație și părinții nu se simt bine, le este rușine.
- În unele localități au fost create cluburi pentru părinți, unde părinții primesc informații clare despre prevenirea comportamentelor violente, abuz și ei sînt foarte satisfăcuți. Totuși, nu foarte mulți părinți frecventează aceste cluburi deoarece lucrează mult și nu au timp să participe.
- Mulți părinți sînt plecați peste hotare, de aceea nu sînt informați, nu au informații suficiente despre școala în care învață copilul lor și pierd legătura cu profesorii.
- De multe ori părinții sînt receptivi la informații aduse de diriginți și copii. În unele cazuri ei apelează la ajutorul profesorului atunci cînd au o problemă ca să o rezolve, neștiind unde să se adreseze și cum să procedeze

Recomandări:

1. *Părinții și copiii să fie întrebați care sînt nevoile lor, ce doresc să afle despre prevenirea abuzului și în baza acestor consultări să fie create servicii de suport și consiliere pentru ei: obiect opțional (școala părinților) pentru elevii din clasele liceale, cărți cum să fii părinte și alte materiale de informare, scrise într-un limbaj pentru diferite vîrste, activități de prevenire a abuzului cu părinții, Convenția cu privire la drepturile copilului poate fi promovată la adunările părintești.*
2. *Să se elaboreze un program special cu ajutorul căruia și părinții care nu se prezintă la adunările părintești sau cei plecați peste hotare să fie informați. Problemele copilului privind învățătura și educația să fie discutate individual cu părinții, nu în fața tuturor.*

4. SERVICIILE LA CARE COPIII SE POT ADRESA ÎN CAZ DE ABUZ SAU NEGLIJARE

- În majoritatea satelor nu există centre de prevenire a abuzului care ar oferi instruire sau servicii copiilor abuzați.
- În caz de abuz și neglijare, copii se pot adresa:
  - *în familie* – la părinți, tutore;
  - *în școală* – la diriginte, director adjunct pentru educație, director, membrii GLDC sau psiholog (există doar în unele școli). În unele școli aceștia ajută la prevenirea conflictelor și la rezolvarea lor. În majoritatea cazurilor însă elevii simt că profesorii nu îi ascultă când vin la ei (nu am timp pentru „prostiile voastre”), se uită la conflictele dintre elevi superficial sau au favoriți cărora le dau dreptate indiferent de situația reală, de cine este vinovat (elevi din familii bogate sau care învață bine). Uneori administrația școlii nu dorește să soluționeze conflictele ca să nu se afle despre ele, să nu-și piardă reputația (dacă se aud vorbe nu chiar bune, părinții pe urmă nu prea doresc să-și dea copilul acolo);
  - *în comunitate* – la asistentul social, poliție, centru comunitar, psiholog, medicul de familie sau asistentul medical, în unele sate la primar, organizații neguvernamentale. În unele sate medicul de familie vine de 2 ori pe lună, surorile medicale acordă asistență medicală și fac vizite la domiciliu, polițistul vine foarte rar și vizitează unele familii cu probleme de violență Asistenții sociali rar se interesează de copii și familiile social vulnerabile, discută despre necesitățile copiilor, oferă suport material după posibilități.
- Acolo unde există diferite servicii/ centre la care copii se pot adresa în caz de abuz, ei totuși nu se adresează, în special copiii care sînt bătuți în familie, din diferite motive:
  - nu sînt informați, nu toți copiii știu unde să se adreseze;
  - de frică să nu se mai repete, să nu se afle abuzatorul sau părinții că a spus și să fie și mai grav, sînt amenințați de către cei care i-au abuzat că dacă vor spune cuiva, va fi mai rău;
  - sînt obișnuiți cu fraza „din bătaie ai să înțelegi”, cred că sînt proprietatea părinților sau a profesorilor, sînt timizi, le este rușine, cred că dacă sînt bătuți, aceasta este bine;
  - nu au încredere, pentru că au fost cazuri cînd s-au adresat și nu au fost luați în serios sau nu s-a respectat confidențialitatea și au avut de suferit.
- Copiii care au suferit de abuzuri și violență mai degrabă povestesc cele întîmplate unui prieten, semenilor, decît să meargă la asistentul social sau alte servicii.
- În unele școli există „profesori de încredere”, unii diriginți sînt atenți și întrebă copii ce s-a întîmplat.
- Nu există o linie fierbinte la care copiii s-ar putea adresa pentru a primi consultație. În afară de aceasta, sînt copii care nu au telefon.

Recomandări:

1. *Să fie create servicii la care copiii să se poată adresa în caz de abuz (inclusiv psiholog în fiecare școală). Profesioniștii care lucrează acolo să fie instruiți pentru ca copiii să poată avea încredere în ei. Psihologul școlar să devină un intermediar de încredere al copiilor.*
2. *Să fie informați copiii despre serviciile / specialiștii unde pot primi sprijin și cum se pot adresa.*
3. *Profesorii să încurajeze copiii să meargă la servicii, să-i pregătească să aibă încredere în sine, să nu fie timizi, să știe că fiecare este o personalitate, are opinie.*
4. *Să fie învățați părinții că există alte metode de soluționare a problemelor, decât bătaia.*

5. PROFESIONIȘTI INSTRUIȚI ÎN DOMENIUL PREVENIRII, RAPORTĂRII, IDENTIFICĂRII ȘI RETRIMITERII CAZURILOR DE ABUZ

- Profesioniștii care au fost instruiți în domeniul prevenirii, raportării, identificării și retrimiterii cazurilor de abuz sînt: directorul, directorul adjunct pentru educație, psihologul, profesori, educatori, primarul, asistentul social, asistentul medical, polițistul. Numărul lor diferă de la o comunitate la alta.
- Chiar dacă au fost instruiți, profesioniștii nu utilizează cunoștințele obținute la instruire, mai mult chiar – sînt cazuri în care ei înșiși aplică violența față de copii sau le dau părinților sfaturi de genul „dacă vrei să-l bați, ia-l în casă să nu te audă nimeni”.
- Unii profesori nu doresc să retrimită cazurile de abuz, crezînd că vor avea mai multe bătăi de cap.

Recomandări:

1. *Să fie monitorizat cum profesioniștii instruiți țin cont de/ aplică cunoștințele obținute la instruire, inclusiv prin organizarea unor teste/ examene de verificare.*
2. *Instruirile în domeniul prevenirii, identificării, raportării și retrimiterii cazurilor de abuz să fie organizate periodic și pentru toate categoriile de profesioniști care lucrează cu copiii: de la dădacă, pînă la angajații Direcției Raionale Învățămînt.*

6. NUMĂRUL DE COPII VICTIME ALE ABUZULUI CARE AU PRIMIT AJUTOR MEDICAL, PSIHOLOGIC, JURIDIC

- În majoritatea localităților este dificil de aflat numărul copiilor victime ale abuzului care au beneficiat de ajutor medical, psihologic sau juridic, deoarece aceste date nu există, nu coincid la diferiți specialiști sau nu sînt înregistrate deloc din mai multe motive:
  - copii care au fost abuzați nu se adresează la servicii;
  - chiar dacă se adresează, cazurile acestea nu sînt înregistrate în sistem și sînt ținute în secret (pentru a nu „strica” statisticile sau reputația);
  - violența asupra copilului este un subiect ascuns în societatea noastră și nu se vorbește despre asta.
- Există cazuri cînd copiii s-au adresat, dar nu au fost ajutați.

Recomandări:

1. *Existența unui sistem pentru a duce evidenta copiilor care s-au adresat și cum au fost ajutați / susținuți în caz de abuz.*

7. MATERIALE INFORMATIVE / EDUCAȚIONALE DESPRE TIPURILE DE ABUZ PENTRU TOȚI DEȚINĂTORII DE OBLIGAȚII ȘI PENTRU COPII

- Materiale informative despre abuz pentru titularii de obligații sînt insuficiente. În majoritate ele sînt elaborate de către organizații neguvernamentale și nu sînt adresate și adaptate pentru fiecare categorie de profesioniști în parte.
- Mulți copii caută informații despre drepturile copilului în bibliotecă, dar nu găsesc. Copiii sînt informați despre abuz și violență prin:
  - *panouri informative, postere* – afișate la primărie sau în școală – de cele mai multe ori sînt puține, nu sînt atractive, sînt vechi, stau afișate de mult timp fără a fi schimbate și nu prezintă interes pentru copii, deoarece ei deja le știu;
  - *cărțulii, broșuri* – aceste materiale nu sînt suficiente și de multe ori se dau numai la lecțiile deschise, formal, ca să fie atunci cînd vine un control, să vadă că sînt. Aceste materiale sînt cu mult text și cu un limbaj ce nu corespunde vîrstei;
  - *pliante* – deseori acestea sînt formale și nu se intră în esență; cînd se împart pliante copiii nu le citesc, le aruncă;
  - *Internet* – informația de pe Internet nu este accesibilă pentru toți copiii deoarece nu toți au internet și de multe ori informația este complicată, nu pe înțelesul copiilor.
- Sînt cazuri cînd copiii înșiși desenează afișe, gazete de perete și le afișează în spital, în școală sau la grădiniță.
- În școală (inclusiv în bibliotecă) sînt unele materiale, dar pentru părinți ele nu sînt accesibile deoarece părinții nu știu că aceste informații există acolo.
- Doar în puține școli există ziare ale elevilor prin care copiii ar putea fi informați despre abuz. Sînt multe reviste pe domeniul cultural, artistic, și nu educativ. Ca sursă importantă de informare sînt profesorii.

Recomandări:

1. *Să fie publicate materiale (broșuri, pliante, postere) cu informații noi, scrise într-un limbaj simplu, cu imagini colorate, să nu se plictisească copiii. Acestea să fie distribuite în cadrul unor activități, nu pur și simplu, în stradă.*
2. *Să fie create și susținute posturi de radio, ziare și emisiuni TV ale elevilor, care să nu fie dominate, cenzurate de administrația școlii și cu ajutorul cărora copiii să fie informați despre toate tipurile de abuz și prevenirea violenței.*
3. *Să fie elaborate materiale informative pentru diferite categorii de profesioniști.*

8. CĂI DE DEPURERE A PLÎNGERILOR ÎN CAZURILE DE ABUZ ȘI VIOLENȚĂ FAȚĂ DE COPII

- Pe lângă faptul că sînt puține căi de depunere a plîngerilor, nu există cifre despre plîngerile depuse de copii. De multe ori plîngerile copiilor supuși violenței pot să nu fie înregistrate, nu sînt luate în serios, deoarece se soluționează doar cazurile grave.
- Copiii nu cunosc despre existența în comunitate a căilor de depunere a plîngerilor.
- În unele școli există anumite căi/ mijloace de plîngere:
  - adresarea directă la profesorii în care au încredere, diriginți, director, psiholog;
  - poșta școlară, boxe anonime unde elevii depun scrisori, care apoi sînt examinate și rezolvate de către director sau senatul școlii (se iau măsuri cu copiii: cei care au aplicat violența sînt întrebați de ce, se spune la părinți, muștrare).
- Copiii se pot adresa la organizații neguvernamentale și centre de zi, acolo unde ele există, de exemplu, centrul „Speranța”, din or. Leova.
- Sînt cazuri cînd copiii care doresc să depună o plîngere sînt amenințați de abuzatori și de polițist.

Recomandări:

1. *Să existe mai multe locuri în care copiii se pot adresa dacă au fost abuzați, căi de depunere a plîngerilor accesibile pentru TOȚI copiii („căsuța poștală”, boxa anonimă pentru scrisori), care să fie amplasate în școală, în spital, la primărie, la poliție, în stradă, în alte locuri publice din comunitate.*
2. *Să fie instruite și pregătite persoane de încredere care să asiste, să ajute copiii în caz de abuz, chiar să scrie o plîngere. Aceste persoane trebuie să lucreze cu răbdare, să fie bine instruite, să păstreze confidențialitatea. Ele pot fi plasate în afara școlii: organizații neguvernamentale, centre, biblioteci.*
3. *Să existe un jurnal de evidență strictă a cazurilor de violență asupra copiilor în comunitate, care să se afle la asistentul social, dar să-l poată completa toți profesioniștii din localitate.*

9. LEGISLAȚIA PRIVIND PROTECȚIA COPIILOR FAȚĂ DE ABUZ ȘI RESURSELE FINANCIARE ALOCATE DE CĂTRE PRIMĂRIE PENTRU PROGRAME DE PREVENIRE A VIOLENȚEI FAȚĂ DE COPII

- La nivel raional nu sînt hotărîri cu privire la protecția copilului de abuz.
- Nu există buget special și nu se acordă resurse pentru prevenirea abuzului.

Recomandări:

1. *Să se aloce un buget special pentru prevenirea abuzului față de copii, inclusiv mecanismul de depunere a plîngerilor, instruirea profesioniștilor, organizarea activităților în școală, materiale informative, servicii de ajutor, precum și alte lucruri menționate în acest raport etc.*
2. *Să se creeze un fond pentru colectarea resurselor financiare pentru diverse activități de informare pentru copii și prevenirea abuzurilor.*
3. *Guvernul și autoritățile locale să informeze oamenii despre ce poate urma dacă cineva încalcă drepturile copiilor.*
4. *Să fie mai dure legile și să fie respectate.*

INDICATORI DE MONITORIZARE A DREPTULUI LA PROTECȚIE FAȚĂ DE ABUZ ȘI NEGLIJARE ELABORAȚI DE MEMBRII GLDC DIN RAIONUL LEOVA

Nr.	INDICATORI Articolul 19. Dreptul la protecție față de abuz și neglijare	METODA de colectare a informației	SURSA de colectare a informației
1.	Existența activităților de informare / prevenire a abuzului și violenței (la discipline școlare sau în afara lor)	Observația	Școala, centrul comunitar / ONG local
2.	Numărul de copii care au beneficiat de instruire / informare în domeniul prevenirii violenței	Discuția / interviul	Directorul adjunct pentru educație
3.	Informații calitative despre metodele de predare și relaționare / comunicare non-violente folosite în procesul educațional / în școală	Observația, discuția	Colegii de clasă, elevii din alte clase (ciclul primar, gimnazial, liceal)
4.	Informații calitative despre gradul de satisfacție al părinților și copiilor privind orele / activitățile / materialele de informare privind prevenirea abuzului	Discuția	Părinții / tutorele, colegii de clasă, elevii din alte clase
5.	Numărul de servicii / centre la care copiii se pot adresa în caz de abuz sau neglijare (inclusiv linia fierbinte) existente în comunitate sau în afara ei	Discuția / interviul	Primăria, școala, asistentul social
6.	Numărul de profesioniști care au fost instruiți în domeniul prevenirii, raportării, identificării și retrimiterii cazurilor de abuz	Discuția / interviul	Primăria, școala, asistentul social
7.	Numărul de copii victime ale abuzului care au primit ajutor medical, psihologic, juridic	Discuția / interviul	Primăria, școala, asistentul social
8.	Existența materialelor informative / educaționale despre tipurile de abuz, pentru toți deținătorii de obligații și pentru copii	Discuția / interviul	Colegi, elevi, primăria, școala, asistentul social, biblioteca
9.	Informații calitative despre existența unor căi / canale în școală sau comunitate, accesibile pentru toți copiii, de adresare / de depunere a plîngerilor de către copii în cazurile de abuz și violență față de ei	Discuția / interviul	Colegi, alți elevi, directorul, directorul adjunct pe educație, primăria, asistentul social, polițistul

10.	Numărul de plângeri depuse de către copii în cazuri de abuz și violență.	Discuția / interviul	Directorul, adjunctul pentru educație, primăria, asistentul social, polițistul
11.	Numărul de plângeri depuse de copii în cazuri de abuz care au fost examinate și soluționate	Discuția / interviul	Directorul, adjunctul pe educație, primăria, asistentul social, polițistul
12.	Resurse financiare alocate de către Primărie pentru programe de prevenire a violenței față de copii	Interviul	Primăria
13.	Existența legilor și a altor documente la nivel local/ raional privind protecția copiilor față de abuz	Analiza documentelor	Profesorul de educație civică, biblioteca, Primăria, Internetul

Observațiile, concluziile și recomandările membrilor GLDC din Raionul Orhei privind respectarea dreptului la protecție față de abuz și violență

1. ACTIVITĂȚILE DE INFORMARE / PREVENIRE A ABUZULUI ȘI VIOLENȚEI LA DISCIPLINE ȘCOLARE SAU ÎN AFARA LOR

- În general, sînt puține informații calitative privind violența.
- În programul școlar sînt prevăzute lecții de informare și prevenire a violenței la orele educative, educația civică, protecție civilă, însă ele sînt puține. De multe ori, în special la clasele primare, lecțiile despre prevenirea violenței sînt superficiale și copii nu înțeleg cum să se protejeze.
- Sînt cazuri cînd profesorii aplică violența, chiar dacă predau teme legate de prevenirea ei. În acest caz, ceea ce a predat profesorul nu are nici un efect.
- În unele școli se desfășoară diferite manifestări prin care copii și adulții sînt informați despre violență și protecția față de abuz și neglijare, de exemplu careuri cu toată școala, adunări cu profesioniștii și părinții, însă aceste măsuri nu sînt pe înțelesul tuturor, îndeosebi pentru cei mici.

Recomandări:

- 1. Să fie mai multe informații pe înțelesul tuturor despre dreptul de a fi protejat împotriva abuzului, tipurile de violență: mai multe ore predate în programul școlar, unde să se adreseze cei care au fost abuzați.*
- 2. Să fie întrebați copiii prin ce metode vor ei să fie informați: informația să fie oferită interactiv, prin exemple, jocuri, înscenări, filmulețe.*

2. LOCURILE UNDE AU LOC CELE MAI FRECVENTE ȘI GRAVE FORME DE ABUZ FAȚĂ DE COPII

- Cele mai frecvente și grave forme de abuz față de copii au loc în școală, uneori în familie și chiar pe stradă, în locuri publice și nesupravegheate din partea unor persoane necunoscute (îmbrînceli la magazin etc.). Locurile unde au loc cele mai frecvente cazuri de abuz sînt:
  - în sălile de clasă,
  - în WC-ul de afară,
  - pe holurile școlii,
  - pe terenul sportiv,
  - în vestiare,
  - în spatele școlii,
  - subsolurile școlii,
  - lângă alimentara din preajma școlii,
  - în parcul de lângă școală,
  - în pădure.
- Cel mai des violența dintre elevi are loc după ore, în timpul pauzelor și chiar în clase. În ciclul primar violența fizică sau verbală are loc în pauze, iar în ciclul liceal încăierările sînt rare și au loc atît în cadrul școlii, cît și în localurile publice.
- Mai frecvent, violența este aplicată între elevii de aceeași vîrstă sau asupra copiilor mici: îmbrînciri, piedici, bătăi, porecle etc. Una dintre cauzele violenței între copii este etnia, copiii roma fiind mai expuși riscului de a fi abuzați. De multe ori profesorii rămîn indiferenți și nu iau măsuri în aceste cazuri.

- Adulții manifestă următoarele forme de abuz asupra copiilor: fizic (sînt bătuti), moral și verbal (sînt numiți cu cuvinte urite, tachinați) și neglijare (nu le este luată în considerare opinia). De asemenea, profesorii și personalul tehnic al școlii aplică violența asupra elevilor. Există și cazuri de violență sexuală. Multe cazuri de abuz se întîmplă la orele de educație fizică, atunci cînd acestea au loc în afara școlii, de exemplu în parc.

Recomandări:

1. *Să fie luate măsuri pentru a face mai sigure locurile unde se întîmplă cazuri de violență: să fie un om de serviciu, să fie construite terenuri sportive protejate, să fie interzis accesul în școală a persoanelor străine, să li se interzică copiilor mici intrarea în disco-bar, să fie instalate camere video în interiorul și în afara școlii, să fie patrulate de poliție.*
2. *Să fie informați adulții și copiii despre consecințele abuzului, că este pedepsit prin lege.*

3. UTILIZAREA VIOLENȚEI FIZICE ȘI EMOȚIONALE PENTRU REZOLVAREA CONFLICTELOR ÎN RELAȚIILE DINTRE COPII

- Violența fizică și emoțională este des utilizată pentru a rezolva conflictele în relațiile dintre copiii din ciclul primar, gimnazial și liceal, deoarece elevii nu sînt informați, învățați cum să-și soluționeze conflictele singuri și nici nu sînt ajutați de profesori. Adolescenții au multe probleme care provoacă conflicte, dar ei nu știu cum să le soluționeze fără bătăi și înjurături. Adesea de la luatul în derîdere, jignire, tachinări, înjurături, numirea cu cuvinte urite, certuri, se ajunge la conflicte mari, bătăi, în care intervin și părinții, și pe care profesorii deseori nu le iau în seamă.
- Cel mai frecvent violența este aplicată față de copii din familii cu venituri mici și de etnie roma, deoarece romii sînt considerați „cei mai răi oameni, cei mai murdari, săraci, neglijenți, care nu se îmbracă frumos”. Pe lîngă diferențele de statut social, etnie și religie, alte motive din care are loc violența sînt:
  - copii din clasele mai mari (8-9) îi impun pe cei mai mici (1-2) să le aducă bani și îi abuzează sau le promit să-i apere de alți copii contra unor sume de bani;
  - copiii cu venituri mari îi tachinează pe cei cu venituri mici pentru că ei nu achită manualele și nu dau bani pentru cadouri la profesori;
  - bîrfele (din cauza unor vorbe);
  - copiii veniți la studii din alte localități;
  - copiii din familii cu venituri reduse;
  - competiția între elevi („cine-i primul”).

Recomandări:

1. *Să fie programe de educație și informare pentru toți copiii și adolescenții cum să soluționeze conflictele non-violent pentru ca toți, indiferent de etnie, stare materială sau alte condiții să fie încadrați în societate și să fie tratați cu respect.*

4. UTILIZAREA PEDEPSELOR FIZICE ȘI EMOȚIONALE DE CĂTRE PROFESORI ÎN SCOPURI „EDUCAȚIONALE”

- În general, copiii nu se simt protejați în școală, deoarece de multe ori profesorii apelează la **metode violente de „educație”**, folosind **abuzul fizic** (trasul de urechi, de păr, lovituri) și **moral** (numirea copiilor cu cuvinte urite, poreclirea după modul în care arată sau se comportă, după numele sau prenumele copiilor).
- Ca pedepse pentru că elevii întârzie, au curajul să spună că au dreptate sau le „vorbesc înapoi” profesorilor, fac greșeli, nu sînt atenți, absentează, vin nepregătiți la lecții, unii profesori manifestă comportamente violente față de elevi, considerînd că acestea sînt **metode obișnuite de educație**:
  - îi impun să rămînă după lecții să facă curățenie în clasă, să ude florile,
  - îi dau afară de la ore, ceea ce îl face pe copil să piardă din material,
  - țin elevii în picioare o oră, cu miinile în sus la ungher sau cu ghiozdanul în mînă,
  - sînt amenințați că vor rămîne clasa sau vor avea note slabe la toate obiectele, pun note negative/ mici nemotivate,
  - îi amenință că vor da un telefon la domiciliu, vor chemă părinții la școală,
  - îi numesc cu cuvinte urite, ofensatoare,
  - îi trag de urechi, de păr, le fac „masaj”,
  - îi bat cu capul de tablă,
  - aruncă obiectele personale ale elevilor sau le deteriorează,
  - aruncă cu obiecte în elevi (chei, cretă), îi lovesc cu palma și cu diferite obiecte în cap (mapă, cărți),
  - le interzic elevilor să iasă la recreații,
  - îi impun să facă așezări (de la 100 în sus),
  - îi alungă de la lecții,
  - îi înjosesc emoțional, fac comentarii ironice la adresa elevilor („Nu ți-am încălcat drepturile?”, „Nu te dor urechile de ieri? O să te doară și azi”, „Nu ți-i de ajuns cît ai stat ieri cu miinile în sus?”, „Ești egalat cu zero”, „Cînd eram ca voi, nu îndrăzneau să spun nici un cuvînt celor în vîrstă; stăteam în fundul leșăncii și tăceam”).
- Unii profesori pun note joase unor elevi pentru a-i face să se pregătească pentru ore, aplică violența fizică față de elevi pentru ca să fie liniște la ore și atunci cînd elevii nu pot face față unei sarcini sau nu înțeleg materialul sînt loviți și umiliți.
- În școli există multe cazuri cînd elevii sînt discriminați, de exemplu profesorii pedepsesc des elevii care sînt în contact cu legea, care provin din familii vulnerabile, cu venituri mici, care nu au reușită bună și copii etnie roma, dar copii favoriți nu sînt pedepsiți și li se dă dreptate (cei din familii înstărite sau care învață bine).

- Un caz aparte care implică mai multe aspecte (exploatarea prin muncă, depășirea atribuțiilor de serviciu, implicarea în activități interzise minorilor) îl reprezintă situațiile în care unii profesori le dau elevilor bani și îi trimit la magazin sau la poștă, să le achite facturile în timpul orelor sau la ei acasă să le ude florile, să le ducă cumpărăturile.

Recomandări:

1. *Să se facă o cercetare pentru a afla necesitățile profesorilor, din ce cauze aplică violența și să fie instruiți de formatori cu experiență pentru a ști ce alte măsuri să ia pentru a educa elevii, să-i facă să se pregătească de ore.*
2. *Să fie pregătite și susținute grupuri de copii pentru ca să raporteze periodic către responsabilii pentru educație, administrația publică locală, echipele multidisciplinare despre cum se respectă drepturile lor în școală.*

5. NUMĂRUL DE PROFESORI INSTRUIȚI SĂ PREVINĂ, IDENTIFICE, INTERVINĂ, RAPORTEZE ȘI SĂ REFERE CAZURILE DE ABUZ

- Numărul profesorilor instruiți să identifice și să raporteze cazurile de abuz variază de la 3%, 5%, 25%, 70%, 85% sau chiar 100% în diferite localități.
- Însă, chiar dacă au fost instruiți, profesorii nu țin cont de instruire și nu utilizează cunoștințele obținute în viață de zi cu zi, ignoră cazurile de abuz sau mai mult, uneori chiar ei sînt cei care aplică violența față de copii sau lasă clarificarea situației pe seama părinților.

6. MATERIALE INFORMATIVE DESPRE PREVENIREA ABUZULUI FIZIC ȘI EMOȚIONAL, ACCESIBILE PENTRU COPIII DE TOATE VÎRSTELE, PĂRINȚI ȘI PROFESIONIȘTI

- Materialele informative despre prevenirea abuzului pentru copii, părinți și profesioniști apar sub formă de:
  - broșuri și pliante,
  - cărți, broșuri despre drepturi, inclusiv Convenția ONU cu privire la Drepturile Copilului,
  - panouri, postere, gazete de perete (făcute de copii),
  - desene, informare prin teatru social,
  - ziare.
- În majoritatea cazurilor ele sînt elaborate de către organizații neguvernamentale și nu sînt adresate și adaptate pentru fiecare categorie de profesioniști aparte și pentru părinți. Materialele informative în acest domeniu sînt insuficiente. De aceea, societatea nu este suficient informată despre drepturile copilului și mai ales despre prevenirea abuzului fizic și emoțional.
- Deși există anumite materiale informative despre prevenirea abuzului în instituțiile de învățămînt, la primărie și în centrele medicale, ele nu sînt accesibile pentru copiii toate vîrstele și sînt puține la număr. Ele sînt răspîndite rar și în mare parte sînt neclare și prea complicate pentru copii (mult text pe foaie).

- În mare parte materialele informative există doar în școală. Acestea însă nu atrag atenția copiilor (deoarece nu sînt la locuri vizibile, sînt vechi) și nu sînt accesibile pentru părinți (părinții vin rar la școală). De asemenea, profesorii nu le iau în considerare și nici nu țin cont de drepturile copilului în procesul de instruire, considerînd că drepturile copiilor nu sînt importante, iar copii au, în primul rînd obligații și, apoi, drepturi.

Recomandări:

1. *Să existe mai multă informație accesibilă pentru copiii de diferite vîrste și diferite categorii de profesioniști la nivel local.*
2. *Să fie organizate campanii de informare, în care informațiile să fie prezentate mai mult verbal, de către polițist, asistent social, psiholog prin publicitate la televizor, filmulețe, imagini, nu doar broșuri.*

7. SERVICII DE INFORMARE ȘI CONSILIERE A COPIILOR SUPUȘI VIOLENTELOR

- În sate nu există centre de prevenire a abuzului care ar oferi instruire sau servicii pentru copiii abuzați. În orașul Orhei există centrul de ajutor psihologic, medical și social „Adolescentul”, însă aproape nu sînt adolescenți sau copii care să știe de acest centru și să se adreseze.
- În caz de abuz și neglijare, copii se pot adresa:
  - în școală – la diriginte, director adjunct pentru educație, director sau psiholog (există doar în unele școli). În unele școli aceștia ajută la prevenirea conflictelor și la rezolvarea lor, dar nici ei nu sînt tot timpul disponibili și pregătiți, iar în altele, deși elevii se adresează, nu întotdeauna se iau măsuri. Profesorii impun copii să nu se plîngă la alte persoane, să nu scoată „gunoiul” afară din clasă, fiind amenințați cu pedeapsă aspră, dar nici ei nu iau măsuri. În unele școli nu există servicii de consiliere unde copii ar putea să apeleze dacă au suferit de violența fizică, emoțională sau de alt tip, iar în altele copii apelează des la psiholog pentru sfaturi în caz de conflict. Există și cazuri cînd administrația școlii susține că psihologul școlar trebuie să rezolve aceste cazuri, însă el nu este pregătit.
  - în comunitate – la asistentul social, poliție, centrul comunitar, medicul de familie sau asistentul medical, în unele sate și la primar. De multe ori copiii nu se adresează deoarece unii profesioniști nu păstrează confidențialitatea („psihologul și asistentul social comunică între ei și transmit ce le spun copii”) și nu sînt accesibili pentru toți („stau în cabinet de formă și nu comunică cu copii de la egal la egal”). De asemenea, există echipa multidisciplinară, compusă din medic, polițist, primar, asistent social și director adjunct pentru educație, care colectează informații din diferite surse și rezolvă problemele copiilor legate de diferite tipuri de violență.

Recomandări:

1. Să fie înființate centre, servicii unde copiii se pot adresa în caz că au fost abuzați. Aceste servicii trebuie să fie accesibile pentru toți copiii (de exemplu, psiholog pregătit în școală).
2. Să fie instruite persoanele care oferă servicii copiilor abuzați: să fie prietenoase, să discute de la egal la egal, să asculte copilul, să nu divulge informația etc.
3. Să fie informați copiii despre serviciile, specialiștii (echipele multidisciplinare) la care se pot adresa în caz că au fost abuzați. De asemenea copiii trebuie să fie pregătiți să apeleze la aceste servicii (să nu se teamă, să aibă încredere).

8. CĂI DE DEPURARE A PLÎNGERILOR ÎN CAZ DE ABUZ ȘI VIOLENȚĂ, ACCESIBILE PENTRU TOȚI COPII

- În comunitate nu există mecanisme/ căi/ canale accesibile pentru toți copii de a adresa/ a depune plângeri în caz dacă au fost supuși abuzului și violenței. În multe localități copiii nu sînt informați despre echipa multidisciplinară.
- În școală copiii se pot adresa direct la profesorii în care au încredere, diriginți, director, psiholog, director adjunct.
- În unele școli au fost plasate anunțuri cu un număr de telefon la care elevii se puteau adresa cu plângeri, dar au fost scoase pentru că nimeni nu apela la acest număr. Au fost cazuri cînd copiii s-au plîns că au fost abuzați de profesori și ca urmare au fost certați, alungați, iar profesorilor nu li s-a făcut nimic.
- Sînt cazuri cînd copiii mai mici se plîng fraților/ surorilor mai mari despre faptul că au fost abuzați („îi dor mîinile pentru că profesoara îi pune să stea cu mîinile în sus”).
- De cele mai multe ori copii ezită să depună plângeri/ să apeleze la aceste căi din diferite motive:
  - se tem că informația va fi divulgată și profesorii, colegii sau prietenii vor afla și îi vor lua în deridere, îi vor ignora, porecli,
  - se tem că problemele lor vor fi ignorate (bătăile și tachinările), pentru că sînt considerate neimportante și neserioase,
  - le este frică să nu fie acuzați tot ei,
  - nu știu exact unde și la cine să se adreseze,
  - le este rușine.

Recomandări:

1. Să existe un sistem de monitorizare a cazurilor de violență de către asistentul social și să fie pedepsite persoanele care abuzează copiii.
2. Să fie pregătiți grupuri de copii care ar putea informa colegii, prietenii, alți semenii despre serviciile unde se pot adresa în caz de abuz.
3. Să fie create diferite căi de depunere a plîngerilor în caz de violență: pagină web, număr de telefon, cutie poștală anonimă.

9. NUMĂRUL DE PLÎNGERI DEPUSE DE COPII CARE AU FOST SOLUȚIONATE DE CĂTRE DEȚINĂTORII DE OBLIGAȚII

- Nu există date clare despre numărul plîngerilor depuse de copii. Chiar dacă plîngerile/ solicitările copiilor nu sînt înregistrate, profesioniștii susțin că majoritatea cazurilor sînt rezolvate. Pe de altă parte, faptul că plîngerile nu sînt depuse în scris este un obstacol în soluționarea cazurilor.
- Multe cazuri de violență împotriva copiilor nu sînt soluționate, deoarece:
  - nu sînt depuse în forma scrisă,
  - sînt cazuri cînd chiar polițistul de sector convinge copilul că nu este bine să se plîngă,
  - copiii le este frică să apeleze la cineva de teamă să nu fie umiliți,
  - unii părinți nu le permit copiilor să depună plîngeri ca să nu se afle ce s-a întîmplat cu ei,
  - copiii sînt amenințați cu bătaia sau interdicția de a ieși cu prietenii,
  - plîngerile copiilor nu sînt luate în considerare,
  - unii specialiștii cred că aceste cazuri nu sînt grave și părinții trebuie să aibă grijă de ele,
  - profesorii nu iau atitudine vizavi de această problemă și ignoră plîngerile copiilor,
  - profesorii adesea le dau idee părinților: „să fi fost al meu, ce-i făceam!”.

Recomandări:

1. *Să fie creat un sistem de a duce evidența plîngerilor legate de cazuri de abuz asupra copiilor care au fost depuse și dacă aceste plîngeri au fost soluționate.*
2. *Să existe modalități de a examina cazurile de violență asupra copiilor, chiar dacă nu sînt înregistrate în scris. De exemplu, psihologul școlar sau alți specialiști să raporteze periodic (de exemplu o dată la cîteva luni) către administrația școlilor, autoritățile raionale etc. despre cazurile de abuz identificate, cum au fost soluționate.*

10. PEDEPSELE FIZICE ȘI EMOȚIONALE PE CARE LE FOLOSESC PĂRINȚII ÎN SCOPURI DE EDUCAȚIE/ DISCIPLINARE

- Cei mai mulți părinți nu sînt pregătiți, nu știu cum anume să procedeze atunci cînd copiii nu-i ascultă sau nu se poartă așa cum vor ei, pentru că așa au fost educați ei înșiși de către părinții lor: să-și arate autoritatea, să-l intimideze pe copil, să-l stînjenească, ca să aibă frică.
- Pentru disciplinarea copiilor părinții aplică diverse pedepse fizice și emoționale:
  - bătaia, palmuirea, loviturile, exploatarea prin muncă,
  - strigăte, înjurături, amenințări, trezirea foarte devreme,

- statul la ungher,
  - limitarea timpului liber, interzicerea calculatorului, televizorului, comunicării cu prietenii,
  - izolarea, închiderea în cameră,
  - neascultarea opiniei copilului,
  - încălcarea intimității.
- Copiii mici sînt pedepsiți mai mult prin lovituri, iar adolescenții prin interzicerea anumitor activități.
  - În timp ce unii părinți își pedepsesc copiii acasă, nefiind văzuți de nimeni, alții îi pedepsesc de față cu profesorii și toți colegii de clasă: îi trag de urechi, îi umilesc, îi înjosesc, îi lovesc, strigă la ei, îi ceartă, îi pălmuiesc, îi numesc cu cuvinte urîte. Adesea acestea se întîmplă din motive mici, neînsemnate: a primit o notă negativă/ mică, nu a fost atent la ore, a fost implicat într-o ceartă dintre copii. Sînt cazuri cînd acești părinți lovesc și alți copii. Părinții cred că astfel vor face copiii să înțeleagă mai bine și să nu repete aceste greșeli, dar în consecință acești copii sînt luați peste picior de colegi, devin mai agresivi, violenți.

Recomandări:

1. *Autoritățile și specialiștii să ofere suport părinților care își pedepsesc copiii folosind violența, să-i instruiască despre alte metode de educație, să-i ajute financiar dacă este necesar, să monitorizeze familiile în dificultate și să raporteze despre situație.*
2. *Profesorii, psihologul școlar să ajute copiii să-și rezolve conflictele fără violență și să informeze părinții despre problemele, dificultățile pe care le întîlnesc copiii lor. Aceste discuții cu părinții și cu copiii să fie între patru ochi, nu în fața colegilor, pentru a nu-i ofensa.*
3. *Să fie pregătiți copiii pentru a fi părinți de tineri – să li se vorbească cum se educă copiii fără violență, cum să comunice cu copilul etc.*

Anexa 3

INDICATORI DE MONITORIZARE A DREPTULUI LA PROTECȚIE FAȚĂ DE ABUZ ȘI NEGLIJARE ELABORAȚI DE MEMBRII GLDC DIN RAIONUL ORHEI

Nr	INDICATORI Articolul 19. Dreptul la protecție față de abuz și neglijare	METODA de colectare a informației	SURSA de colectare a informației
1.	Informații calitative despre prezența subiecților privind prevenirea violenței în programul școlar la nivel primar, gimnazial, liceal	Observația, discuția	Școala, adjunctul pentru educație, elevii (ciclul primar, gimnazial, liceal)
2.	Informații calitative despre locurile unde au loc cele mai frecvente și grave forme de abuz față de copii în școală (cine aplică violența, față de cine, unde, când, ce fel de violență)	Observația, discuția	Colegii de clasă, alți elevi (ciclul primar, gimnazial, liceal)
3.	Informații calitative despre utilizarea pedepselor fizice și emoționale de către profesori în scopuri „educaționale”	Observația, discuția	Colegii de clasă, elevii din alte clase (ciclul primar, gimnazial, liceal)
4.	Numărul de profesori care au fost instruiți să prevină, identifice, intervină, raporteze și să refere cazurile de abuz	Discuția / interviul	Directorul, directorul adjunct pentru educație
5.	Informații calitative despre utilizarea violenței fizice și emoționale pentru rezolvarea conflictelor în relațiile dintre copii	Observația, discuția	Colegii de clasă, elevii din alte clase (ciclul primar, gimnazial, liceal)
6.	Existența materialelor informative accesibile pentru copiii de toate vârstele, pentru părinți și profesioniști despre prevenirea abuzului fizic și emoțional	Discuția / interviul	Colegii de clasă, alți elevi, primăria, școala, asistentul social, biblioteca
7.	Existența unor servicii de informare, consiliere a copiilor supuși tuturor formelor de violență	Discuția / interviul	Primăria, școala, asistentul social, colegii de clasă, elevii din alte clase
8.	Existența unor mecanisme / căi / canale în școală sau comunitate accesibile pentru toți copiii de a se adresa / a depune plângeri în toate cazurile de abuz și violență față de ei.	Discuția / interviul	Colegii de clasă, elevii din alte clase, director / director adjunct pe educație, primăria, asistentul social, polițistul
9.	Numărul de copii care s-au adresat pentru ajutor în caz de violență verbală sau emoțională	Discuția / interviul	Director/ adjunctul pentru educație, primăria, asistentul social, polițistul
10.	Numărul de plângeri / adresări care au fost soluționate de către deținătorii de obligații	Discuția / interviul	Director/ adjunctul pentru educație, primăria, asistentul social, polițistul
11.	Informații calitative despre pedepsele fizice și emoționale pe care le folosesc părinții în scopuri de educație / disciplinare (inclusiv la școală, față de propriul copil sau față de alți copii)	Observația, discuția	Colegii de clasă, elevii din alte clase (ciclul primar, gimnazial, liceal)

DREPTUL LA EXPRIMAREA OPINIEI ȘI PARTICIPARE

monitorizat de membrii GLDC din raioanele Leova și Orhei
în perioada septembrie – noiembrie 2012

CONVENȚIA ONU CU PRIVIRE LA DREPTURILE COPILULUI

Articolul 12. Dreptul la opinie

1. Statele părți vor garanta copilului capabil de discernământ dreptul de a exprima liber opinia sa asupra oricărei probleme care îl privește, opiniile copilului fiind luate în considerare avîndu-se în vedere vîrsta sa și gradul său de maturitate.
2. În acest scop, se va da copilului, în special, posibilitatea de a fi ascultat în orice procedură judiciară sau administrativă care-l privește, fie direct, fie printr-un reprezentant sau o instituție corespunzătoare, în conformitate cu regulile de procedură din legislația națională.

Articolul 13. Libertatea de exprimare

1. Copilul are dreptul la libertatea de exprimare; acest drept cuprinde libertatea de a căuta, a primi și a difuza informații și idei de orice natură, fără să țină seama de frontiere, sub formă orală, scrisă, tipărită sau artistică, sau prin oricare alte mijloace, la alegerea copilului.
2. Exercițarea acestui drept poate fi supusă restricțiilor, dar numai acelor care sînt prevăzute de lege și care sînt necesare:
  - a) pentru respectul drepturilor sau reputației altora, sau
  - b) pentru protecția securității naționale, ordinii publice, sănătății și moralei publice.

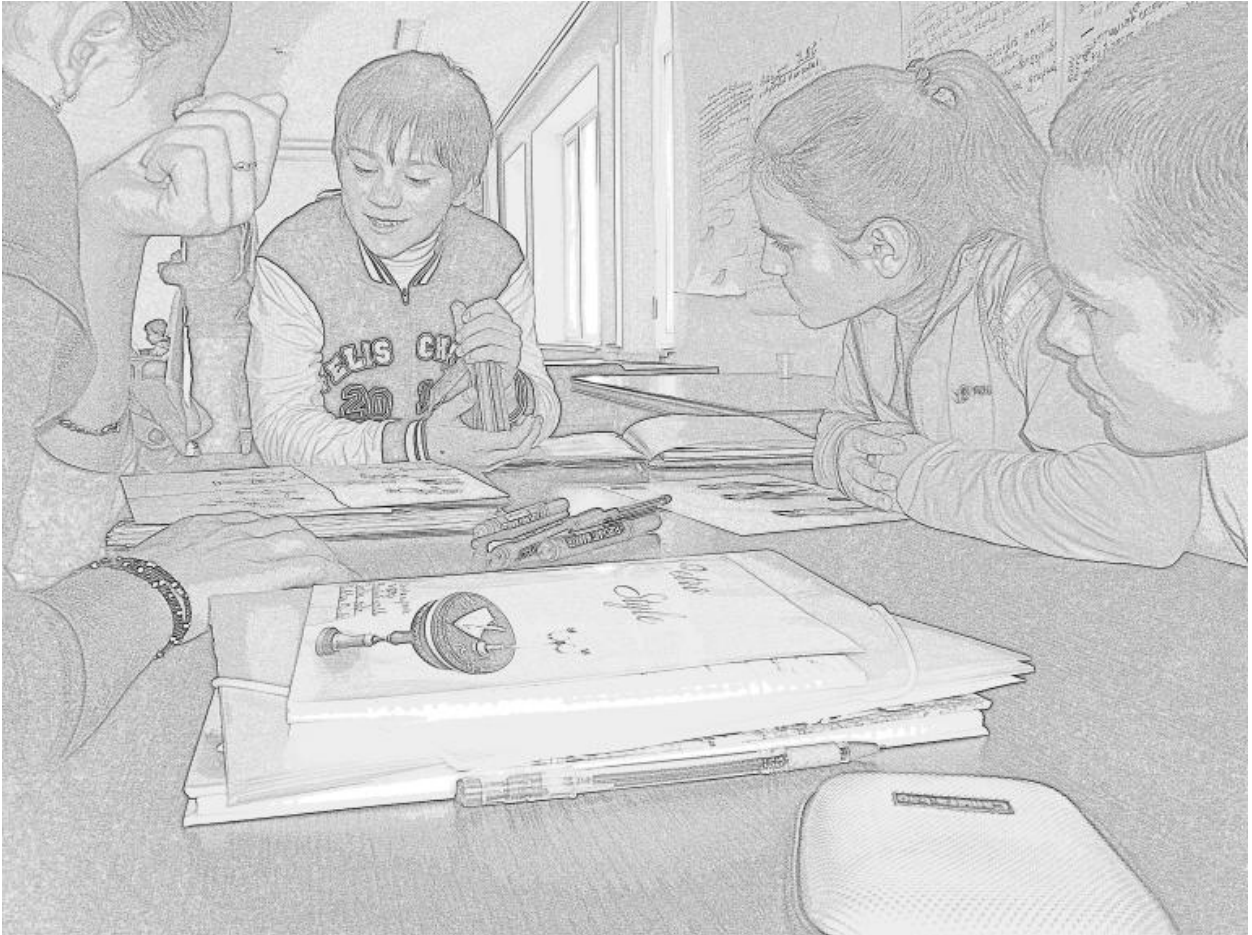
LEGEA REPUBLICII MOLDOVA PRIVIND DREPTURILE COPILULUI

Articolul 8. Dreptul la libertatea gîndirii și conștiinței

1. Dreptul copilului la libertatea gîndirii, la opinie, precum și la confesiune nu pot fi încălcate sub nici o formă.
2. Statul garantează copilului, capabil să-și formuleze opiniile, dreptul de a-și exprima liber aceste opinii asupra oricărei probleme care îl privește. De opinia copilului care a atins vîrsta de 10 ani se va ține cont, în mod obligatoriu, dacă aceasta nu contravine intereselor lui.
3. În acest scop copilului i se dă posibilitatea de a fi audiat în cursul dezbaterilor judiciare sau administrative care-l privesc, fie direct, fie printr-un reprezentant sau organ corespunzător, în conformitate cu legislația.
4. Nici un copil nu poate fi constrîns să împărtășească o opinie sau alta, să adere la o religie sau alta contrar convingerilor sale. Libertatea conștiinței copilului este garantată de către stat, ea trebuie să se manifeste în spiritul toleranței religioase și respectul reciproc.

Rezultatele monitorizării dreptului la participare și recomandările membrilor GLDC din Raionul Leova

Participarea este importantă pentru că ne asociem cu alți copii, aflăm diferite informații, ne ajută și la alte activități, devenim mai protejați.

Adulții consideră că copii nu înțeleg nimic și de aceea nu participă la luarea deciziilor. Sînt ascultate opiniile copiilor în situații simple și nu în cele serioase.

Membrii Consiliilor Elevilor cred că scopul și sensul participării la luarea deciziilor este a schimba ceva, a căpăta experiență, a avea o ocupație și a te dezvolta, dar și pentru a îmbunătăți relațiile dintre elevi și profesori, pentru că copiii au nevoie de un reprezentat care să le exprime ceea ce gîndesc și ce vor.

La ședințele profesorilor se vorbește despre problemele elevilor, iar ei lipsesc de la aceste ședințe.

Membrii GLDC din Raioanele Leova și Orhei

1. MĂSURA ÎN CARE OPINIA COPIILOR ESTE LUATĂ ÎN CONSIDERARE ATUNCI CÎND SE IAU DECIZII IMPORTANTE PENTRU EI

În familie

- În unele familii copiilor li se cere părerea și se ține cont de ea în situații ce țin de toată familia, de exemplu locul de odihnă, alegerea instituției de învățămînt.

În școală

- În unele instituții există căsuțe pentru scrisori (poșta școlară), în care elevii pot să propună idei, să-și expună părerea (de exemplu, despre reparația în școală), să scrie ce probleme au și acestea apoi sînt citite de director sau de directorul adjunct împreună cu membrii consiliului local. De exemplu, în urma unei asemenea scrisori s-au luat măsuri în legătură cu problema pe care elevii o aveau cu personalul de serviciu al instituției.
- Unii profesori întrebă elevii și țin cont de opinia lor la organizarea lecțiilor, își fixează obiectivele lecției pe baza opiniei elevilor. De asemenea, sînt cazuri cînd profesorul a întreat elevii ce metode ar dori să utilizeze pentru a nu se plictisi la lecție și propunerea lor de a implica 2-3 elevi în predarea orei a fost acceptată.
- Unii profesori nu iau în considerare opinia elevilor în organizarea activităților în școală sau chiar le pun „bețe-n roate”, uneori cu amenințări că vor fi excluși din anumite activități.
- De multe ori în școală se ia în considerare opinia copiilor cu o reușită mai înaltă sau care provin din familii cu o stare materială mai bună, pe cînd opiniile copiilor cu reușită la învățatură redusă și cu stare materială vulnerabilă sînt luate în considerare mai puțin.

Recomandări

1. *Să fie alocat suficient timp la ore pentru feedback din partea elevilor privind felul în care sînt organizate orele, cum pot fi îmbunătățite lecțiile, metodele de predare. Aceste discuții să aibă loc printr-o comunicare de la egal la egal.*
2. *Să fie oferit suport psihologic, ședințe cu psihologul pentru profesori, deoarece depun un efort mare în munca cu copii.*
3. *Să fie create posibilități pentru ca toți elevii, fără discriminare, indiferent de rezultatele la învățatură, starea materială sau alte criterii, să-și poată exprima opinia și să fie ascultați.*

2. CUM ADULȚII SUSȚIN ȘI APRECIAZĂ IMPLICAREA COPIILOR ÎN DIVERSE INIȚIATIVE (CONSILIILE ELEVILOR, PROIECTE COMUNITARE, ACTIVITĂȚI DE PARTICIPARE, VOLUNTARIAT)

Părinții

- Părinții ai căror copii sînt implicați în diverse proiecte se bucură, deoarece copiii lor învață despre drepturile copiilor. Totodată, unii au teama că vor avea prea multă libertate.
- Majoritatea copiii se consultă cu părinții înainte de a se implica în activități școlare sau extrașcolare, pentru a fi siguri că le permit să le frecventeze. Totuși,

unii părinți nici nu au idee că copiii lor sînt implicați în aceste activități (copiii nu-i anunță deoarece se tem că părinții nu le vor permite să participe sau părinții sînt plecați peste hotare).

- În unele cazuri părinții nici nu vor să audă și nu le permit copiilor să se implice în activități, zicînd că nu au nevoie de ele („*n-o sa mai fii mare ministru*”) sau pentru că se rețin prea mult și le răpește din timpul liber. De asemenea, unii părinți nu sînt informați și au careva dubii, de exemplu se tem că aceste consilii/ grupuri/ proiecte ar putea fi cu tentă politică.
- Pentru frecventarea unor cercuri/ secții elevilor li se dau formulare care trebuie semnate de părinți, dar de multe ori copiii singuri le semnează și nu le dau părinților.

Profesorii

- Sînt profesori care sînt mîndri de copiii implicați în diverse inițiative și îi susțin, dar sînt și unii nemulțumiți din mai multe cauze: elevii lipsesc de la ore; profesorii doresc ca elevii să știe doar obiectul predat de ei; sau ar prefera ca alți elevi să fie implicați.
- Unii profesori, în special cei mai în vîrstă, nu susțin implicarea copiilor în diverse proiecte, deoarece se tem că, dacă vor fi ședințe la Guvern sau Direcția Învățămînt, vor urma careva reforme și cei care aplică metode violente sau sînt la pensie vor fi concediați sau li se va micșora salariul.

Recomandări

1. *Să fie informați, instruiți profesorii și părinții, să li se explice care sînt beneficiile participării în viața familiei, școlii, comunității pentru copii, dar și pentru familie, școală, comunitate.*
2. *Să fie implicați și profesorii în diverse proiecte, inițiative și activități la care participă copiii, pentru ca ei să asiste, să vadă cu ce se ocupă copiii și să nu se teamă.*

3. PREGĂTIREA PROFESIONIȘTILOR ÎN DOMENIUL DREPTULUI COPILOR LA EXPRIMAREA OPINIEI ȘI PARTICIPARE

- Printre profesioniștii instruiți în domeniul drepturilor copilului se numără psihologul, o parte din profesori, inclusiv de educație civică și diriginți, medicul, asistentul social, polițistul de sector. Însă nu sînt profesioniști instruiți în domeniul dreptului copiilor la opinie și participare.
- Sînt cazuri cînd persoanele instruite pleacă de la locul de muncă.

Metode/ tehnici utilizate de profesioniști (profesori) pentru a ajuta copiii să-și exprime liber opinia

- Unii profesori acordă mai mult timp temelor de care sînt interesați elevii și folosesc diverse metode interactive pentru ca toți elevii să-și expună opinia proprie referitor la subiectul discutat (transmiterea mingii, dezbateră, înscenarea, jocul de rol, eseurile, acvariul, pro și contra) la orele de educație civică, limbă romînă, engleză, dirigenție.

Recomandări

1. *Să fie instruiți, pregătiți psihologic profesioniștii cum să comunice cu copiii, să vorbească pe înțelesul lor, să nu folosească cuvinte complicate sau de specialitate.*

4. PREGĂTIREA ELEVILOR PENTRU A PARTICIPA ÎN PROCESELE DE LUARE A DECIZIILOR

- Copiii sînt prea puțin pregătiți pentru participare la luarea deciziilor în familie, în școală, în comunitate. Acest subiect se atinge doar superficial și printre rînduri la unele ore de educație civică sau dirigenție, ceea ce este insuficient.

Recomandări

1. *Să fie aprofundate temele legate de participarea copilului care se predau la educația civică sau la dirigenție, dar și la alte obiecte să se vorbească că participarea este importantă și cum se pot implica copiii în luarea deciziilor în familie, școală, comunitate.*
2. *Să fie susținuți copiii în inițiativele și ideile lor, să fie create grupuri de lucru în care copiii să-și exprime opinia, să se asocieze, să participe și în așa mod să învețe despre participare.*

5. ACTIVITATEA CONSILIILOR ELEVILOR (CE) ÎN GIMNAZII ȘI LICEE

- Consilii ale Elevilor (CE) nu există în toate instituțiile: în unele nici nu a fost creat vreodată; în altele a existat, dar acum nu funcționează, fiindcă directorul adjunct care coordona activitatea lui nu mai lucrează în instituție sau n-a putut fi reales din cauza unor neînțelegeri („nu știu cine este șef”).
- În unele instituții CE există doar formal.
- În unele instituții activează atît Senatul Școlii, cît și CE. Senatul este ales în fiecare an și funcționează numai în cadrul școlii. CE este ales pe un termen de 2 ani, are mai multe funcții, procedura de alegere este mai complicată și este convocat atunci cînd este nevoie de el.
- Din CE fac parte un număr diferit de elevi, în funcție de numărul elevilor care învață în instituție și de procedura de alegere a membrilor.
- În unele instituții există un regulament de funcționare a CE, dar unele puncte din el nu sînt clare.

Alegerea membrilor CE

- Nu există o modalitate unică de alegere a membrilor CE, în fiecare instituție aceasta este diferită:
  - Există instituții în care membrii CE sînt aleși prin vot secret de către toți elevii. Pentru aceasta, cei selectați la recomandarea diriginților sau doritorii depun o cerere, elaborează și apără programul electoral. Există și o comisie care numără buletinele de vot după alegeri.

- În unele instituții pentru CE sînt aleși prin vot cîte 2-4 elevi din fiecare clasă, la ora educativă, iar în altele șeful și adjunctul clasei devin automat membri ai CE.
- În multe școli membrii CE sînt numiți de către diriginți pentru că au media mai mare, sînt mai responsabili, sînt favoriții profesorilor. Sînt și cazuri cînd elevul nici nu știe că a fost ales membru al CE pentru că nu era la școală în ziua alegerii sau nu a fost anunțat.

Structura CE, funcțiile membrilor

- Fiecare elev din CE are sarcinile sale, de exemplu: să salute elevii atunci cînd intră în școală, să întîmpine și să conducă oaspeții care vin în școală.
- Unele CE sînt divizate în mai multe departamente, fiecare cu anumite obligații și responsabilități: instruire și disciplină, mass-media, cultură și sport, ecologie, asistență socială.

Instruirea membrilor CE

- Pentru membrii CE nu sînt organizate stagii de instruire care să-i pregătească pentru activitatea în consiliu, pentru a participa la luarea deciziilor. Ei sînt doar informați în ce constă funcția lor.

Sedințele CE

- Membrii unor CE au ședințe obligatorii de 1-2 ori pe săptămîină, iar în caz de necesitate sau probleme (numărul mare de absențe ale elevilor, înainte de evenimente, sărbători), sînt mai multe ședințe. În instituțiile în care CE funcționează formal, membrii se întîlnesc de 1-2 ori pe an sau deloc.
- De obicei, membrii CE se adună la pauza mare, dar după necesitate și la ore.
- În unele instituții CE are un cabinet în care membrii se întîlnesc, păstrează materialele, dar în majoritatea se întrunesc într-o clasă liberă sau în cancelarie.

Activitatea / realizările CE

- În mare parte, CE se ocupă de organizarea evenimentelor sportive și culturale, la propunerea profesorilor sau, uneori, a elevilor.
- Unele CE observă problemele cu care se confruntă elevii și încearcă să-i ajute. De exemplu, atunci cînd copiii nu aveau de unde cumpăra chifle sau suc/ ceai pentru gustare, CE a cerut să fie discutată această problemă la consiliul profesoral și ea a fost rezolvată.
- În unele instituții CE se ocupă cu soluționarea unor plîngerii ale elevilor, a cazurilor de neînțelegeri, conflicte, probleme dintre elevi sau elevi și profesori, împreună cu membrii GLDC și directorul.
- Cînd se face o vizită oficială de către un funcționar, membrii consiliului elevilor citesc de pe foaie ce le-au scris profesorii, în loc să-și expună opinia personală.

Comunicarea și relațiile dintre CE și elevi. Consultarea opiniei elevilor

- Elevii sînt informați doar la general despre activitatea CE: ei cunosc despre existența CE, știu care sînt funcțiile membrilor, dar nu cunosc detaliile, cu exactitate ce face CE.

- De multe ori elevii nu cunosc cine sînt membrii consiliului, cine face parte din el, ci doar reprezentantul clasei lor.
- În unele instituții elevii sînt informați despre activitatea CE cu ajutorul unui panou informativ din școală, pe care se afișează ce s-a discutat, anunțurile după fiecare ședință și elevii pot citi. De asemenea, sînt instituții în care pe panou sînt afișate activități care nu au avut loc.
- Atunci cînd vor să organizeze o activitate, membrii unor CE fac careu și cer propuneri de la elevi. Unele CE consultă elevii pe ce teme ar dori să fie desfășurate anumite activități, apoi transmit ideile directorului educativ sau directorului. Sînt cazuri cînd unii elevi nu doresc să dea idei pentru diferite campanii și festivități.

Resursele și dotarea CE

- Administrația școlilor nu alocă resurse financiare pentru activitatea CE, doar în unele cazuri susține desfășurarea unor activități cu careva materiale.

Coordonatorul adult al CE

- De obicei rolul de coordonator adult al CE este îndeplinit de directorul adjunct al instituției. În unele consilii membrii sînt satisfăcuți de activitatea lui, iar în altele nu-i simt prezența sau nici nu cunosc cine este coordonatorul lor.

Recomandări

1. *Să fie create în fiecare instituție de învățămînt consilii ale elevilor în urma unui proces real de participare, prin consultarea și implicarea tuturor elevilor și care ar funcționa permanent, nu formal.*
2. *Să fie elaborat un regulament general de creare și funcționare comun pentru toate CE, care să conțină recomandări privind o procedură mai simplă și mai clară de alegere a membrilor CE, orarul întrunirilor, care sînt funcțiile și ce nu ține de competența consilierilor, asigurarea confidențialității atunci cînd sînt examinate cazuri concrete etc.*
3. *Să fie informați elevii despre activitatea CE, funcțiile și rolul lor înainte de alegerea consiliului.*
4. *Să existe o persoană responsabilă de instruirea și pregătirea membrilor CE, de coordonarea activității consiliului.*
5. *Să se acorde resurse financiare sau materiale din bugetul școlii pentru activitatea CE.*
6. *Să fie monitorizată activitatea CE în școli de către cineva de la nivel raional, responsabil de activitatea și funcționarea lor.*

6. CREAREA ȘI ORGANIZAREA CERCURILOR/ SECȚIILOR ȘI ACTIVITĂȚILOR EXTRAȘCOLARE

- În fiecare instituție există cîteva cercuri/ secții pentru elevi: baschet, șah, volei, tenis de masă, fotbal, miini dibace, desen, muzică, dans, vocal, actorie, artizanat.

- În gimnaziul-internat elevii din clasa a 9-a frecventează cercurile de frizerie, croitorie, brutărie, lemnărit, cizmărie, apicultură, mîini dibace.
- Unii copiii frecventează diferite secții din oraș, de la casa de creație, care sînt gratuite.
- Unii elevi nu frecventează cercurile pentru că părinții le dau multe sarcini acasă sau se ocupă adăugător la unele obiecte, iar alții nu pot veni pentru că nu le convine orarul cercului sau nu au bani pentru a achita secțiile cu plată din afara școlii (dansuri, școala muzicală, pictură, arte marțiale).
- Unii copii nu frecventează cercurile extrașcolare din cauza că multe încep imediat după orele 14:00-15:00, cînd se termină lecțiile, orarul este supraîncărcat și sînt ocupați uneori pînă seara cu temele pe acasă și cu treburi casnice precum curățenie, prepararea bucatelor etc.
- De multe ori orarul cîtorva cercurilor coincide și copii care ar dori să frecventeze mai multe cercuri nu au această posibilitate.

La inițiativa cui și cum au fost create

- Cercurile și activitățile extrașcolare se organizează la inițiativa conducătorului de cerc și a profesorilor.
- Sînt și cercuri create la inițiativa copiilor (de exemplu, „Karaoke show”, artizanat, mîini dibace etc.), dar numai dac a sînt condiții, profesor specializat și un număr suficient de copii.
- Unele cercuri se fac pentru completarea orelor profesorilor.

Informarea elevilor despre cercuri și consultarea opiniei lor despre organizarea cercurilor

- Copiii află despre existența cercurilor unii de la alții sau de la profesori. În unele școli sînt panouri prin care elevii sînt informați despre cercuri și alte activități extrașcolare.
- În cadrul unor cercuri se ține cont de opinia copiilor la organizarea/ elaborarea orarului și se cere opinia lor dac a doresc sau nu să iasă în scenă, să participe la un anumit concurs, concert.

Satisfacția elevilor care frecventează cercurile și a părinților

- Elevii care frecventează diferite cercuri, spun că le place, iar cei cărora nu le place, nici nu se duc.
- Sînt cercuri în care nu sînt condiții necesare pentru activitate, utilajul este vechi, nu este specialist, dar copiii le frecventează, deoarece nu există altele, pe care ei și le doresc (de exemplu, bazin).
- Copiii care frecventează diverse cercuri, secții, spun că părinții lor sînt satisfăcuți, le permit să le frecventeze și îi susțin ajut ndu-i, d ndu-le sfaturi.

Recomandări

1. Să se discute cu copiii înainte de a deschide cercuri/ secții pentru a vedea ce interese au, ce cercuri doresc să frecventeze.

2. *Să fie informați toți elevii despre funcționarea cercurilor, orarul de activitate, cu ce o să se ocupe și alte detalii, prin diferite moduri: careuri, note informative, adunări de clasă la care profesorii/ diriginții să le transmită elevilor informația etc.*
3. *Să fie coordonată activitatea/ orarul cercurilor la nivel de instituție așa încât elevii care doresc să frecventeze mai multe cercuri să aibă această posibilitate.*
4. *Profesorii care conduc cercuri să informeze părinții cu ce o să se ocupe copiii, unde va avea loc activitatea, cât timp va dura, ce va avea de pregătit, pentru ca părinții să acorde copiilor timpul necesar și să-i poată ajuta dacă este nevoie. La fel, să informeze părinții pe tot parcursul anului, în mod regulat despre activitatea și succesele copilului.*

7. ȘEDINȚE LA CARE AU FOST INVITAȚI COPIII ORGANIZATE DE PRIMĂRIE/ CONSILIUL LOCAL/ ADMINISTRAȚIA ȘCOLARĂ

- Până acum, **la nivel de raion** a avut loc o singură ședință a directorilor instituțiilor de învățământ, la care au participat membrii GLDC și au prezentat rezultatele monitorizării dreptului la educație. Ședința a fost organizată la Direcția Raională Învățământ, în cadrul proiectului „Liber, Puternic și Protejat – spre un sistem mai bun de protecție a copiilor în Republica Moldova”.
- De regulă, **elevii nu sînt invitați la ședințele din cadrul școlii**. Sînt rare cazurile cînd șefii claselor, membrii CE, membrii GLDC sau alți elevi sînt chemați la adunările cu părinții sau participă la adunări generale organizate de administrația școlii, la care se discută despre problemele școlii sau reparație. La ședințele pedagogice se duc elevii care urmează să fie exmatriculați sau au un comportament dificil (fumează etc.); ei sînt muștrați.
- Alte ședințe la care au participat copiii **au avut loc sporadic** și au fost organizate fără a-i pregăti la subiectul care urma să fie discutat, fără a ține cont de vîrsta lor, fără a-i implica în organizarea ședinței sau fără a-i anunța despre rezultatele ședinței (discutarea planului urbanistic al orașului Leova, cu 3 ani în urmă; o ședință cu primarul, asistentul social, organizată în biblioteca publică, legată de Uniunea Europeană; o adunare la care asistentul social a dat darea de seamă și a explicat cum au fost distribuiți și cheltuiți banii).
- De multe ori la asemenea ședințe **elevii sînt invitați formal**, doar pentru prezență: sînt anunțați cu puțin timp înainte, nu sînt informați ce trebuie să facă acolo, ce se așteaptă de la ei sau ce o să se întîmple cu propunerile lor.
- Cel mai des la ședințele cu adulții sînt invitați membrii CE, membrii GLDC și elevii implicați în proiecte, iar ceilalți de multe ori nici nu sînt informați despre aceste evenimente.
- Unii reprezentanți ai APL au menționat că toți copiii au acces liber la ședințele consiliului local. În același timp, majoritatea copiilor nu știu că pot participa și nici nu sînt pregătiți să participe la asemenea ședințe: nu sînt informați cînd au loc ședințele, ce teme se discută, ce se așteaptă de la ei sau cum ar putea ei să contribuie.

- În una din instituții elevii au propus ca membrii CE să fie invitați la toate ședințele, adunările cu profesorii, dar încă nu se știe rezultatul.

Recomandări

1. *Să fie organizate în mod regulat ședințe la care să fie invitați copiii, pentru a consulta opinia lor referitor la problemele care îi afectează.*
2. *Administrația instituțiilor și administrația locală să anunțe copiii din timp și să-i invite la ședințele la care se discută probleme ce afectează copiii.*
3. *Să fie pregătiți cât mai mulți copii pentru a participa la asemenea evenimente: cum să comunice cu adulții, cum să-și facă auzite problemele și propunerile, pentru a da posibilitatea să se implice tuturor copiilor care doresc, nu doar celor care sînt deja implicați în alte activități.*
4. *Organizatorii ședințelor să informeze copiii după ședințe despre rezultate și cum a fost luată în considerare opinia lor.*
5. *Să fie instruiți, pregătiți adulții ca să organizeze ședințe cu participarea copiilor: să țină cont de vîrsta lor, să vorbească într-un limbaj accesibil, să creeze o atmosferă prietenoasă, de la egal la egal, cum să implice toți copiii etc.*
6. *Atunci cînd are loc o ședință, să fie informați toți copii, nu doar cei care participă nemijlocit, pentru a consulta opinia lor despre subiect, cît și după ședință, pentru a le spune rezultatele.*

8. IMPLICAREA COPIILOR ÎN CALITATE DE MEMBRI SAU VOLUNTARI ÎN ACTIVITĂȚILE ORGANIZAȚIILOR NEGUVERNAMENTALE

- În localitățile rurale sînt puține organizații neguvernamentale sau nu sînt deloc.
- Copiii nu sînt implicați în activitățile organizațiilor neguvernamentale (ONG) ca voluntari, decît uneori. De exemplu, în orașul Leova unii elevi sînt implicați în calitate de voluntari în activitatea ONG „Diaconia”, care ajută bătrînii, organizează campanii de colectare a pachetelor pentru ei. De asemenea, există un grup ecologic care implică copiii în sădirea florilor, discuții despre ecologie, dar se întrunește foarte rar (1-2 ori pe an) și nu întotdeauna sînt anunțați toți membrii grupului.
- Din cînd în cînd copiii sînt implicați în calitate de participanți în careva activități, de exemplu tabere de vară, excursii la munte iarna. Uneori acestea sînt cu plată.
- În mai multe localități elevii sînt obligați să meargă la lucrări agricole sau să participe la activitățile de curățenie pe terenul școlii (sădirea copacilor, săpatul).

Recomandări

1. *Să fie informați copiii despre organizațiile neguvernamentale și alte grupuri de inițiativă din localitățile lor: cu ce se ocupă, în ce domeniu, ce scopuri și obiective au.*
2. *În localitățile în care sînt organizații neguvernamentale, acestea să implice mai mult copiii în activitățile lor și în luarea deciziilor.*
3. *Să se pună mai mult accent pe studierea organizațiilor locale și activitatea de voluntariat a elevilor în cadrul disciplinei educație civică.*

9. MATERIALE INFORMATIVE DESPRE DREPTUL LA PARTICIPARE, ACCESIBILE PENTRU COPIII DE TOATE VÎRSTELE, PĂRINȚI ȘI PROFESIONIȘTI

- Copiii, părinții, profesioniștii (profesori, medici, polițiști, asistenți sociali) nu dispun de materiale despre dreptul la participare, deoarece acestea nu există.
- În unele localități sînt careva informații pentru copii despre dreptul la participare, dar ele nu sînt suficiente și nu sînt adaptate pentru diferite vîrste.
- Sînt instituții în care elevii fac de sine stătător materiale informative pentru a stimula copiii să participe, să fie membri în consiliul elevilor.

Recomandări

1. *Să fie publicate materiale informative privind dreptul copilului la opinie și participare adaptate pentru copiii de toate vîrstele și pentru adulți. Materialele pentru părinți și profesioniști ar trebui să conțină informații despre ce este participarea, de ce copiii au nevoie de participare, cum pot să organizeze activități de participare cu copiii și să-i ajute să participe, standardele pentru o participare reală a copiilor, beneficiile participării pentru copii, dar și pentru părinți, profesioniști, comunitate.*
2. *Materialele privind dreptul copilului la opinie și participare să fie distribuite prin diferite căi (broșuri, afișe, prin internet), pentru a ajunge la un număr cît mai mare de copii, părinți și profesioniști.*

10. RESURSELE FINANCIARE, MATERIALE ȘI UMANE ALOCATE DE ȘCOALĂ ȘI ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ LOCALĂ PENTRU INIȚIATIVELE COPIILOR

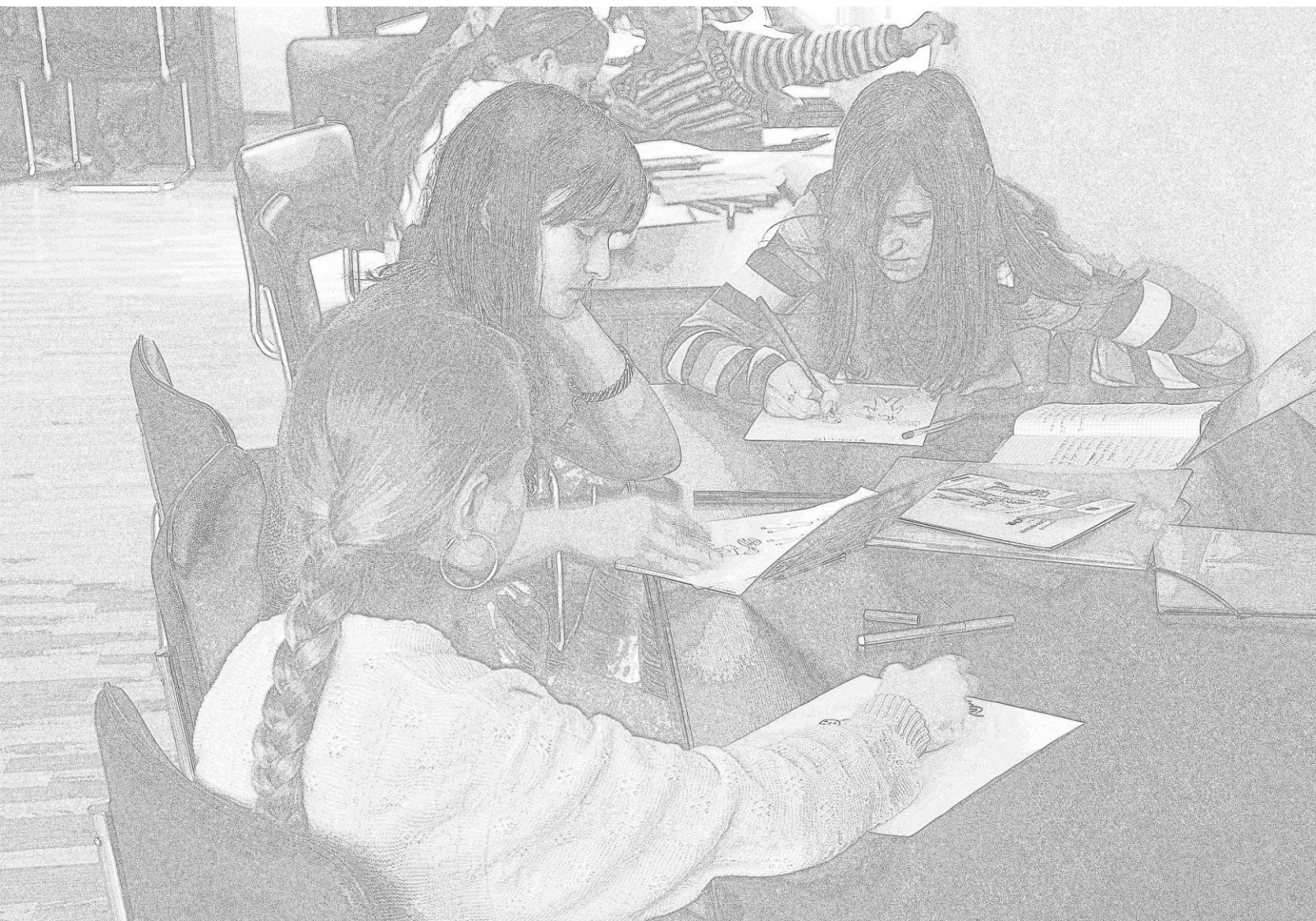
- Unele instituții oferă pentru inițiativele copiilor suport material (echipament muzical, sală) sau resurse umane (desemnează un profesor care să-i ajute cu organizarea).
- Multe inițiative și idei ale copiilor și grupurilor de tineri sînt respinse pe motiv că școala nu are resurse financiare (cerc de desen stradal, televiziune și radio online, amenajarea școlii la o anumită festivitate). Sînt cazuri cînd elevilor li se propune să-și procure singuri cele necesare.
- În unele localități, pentru participarea elevilor la unele concursuri sau concerte sînt alocați bani de la primărie.

Recomandări

1. *Instituțiile de învățămînt să acorde mai multă susținere cu resurse materiale și umane pentru inițiativele copiilor și în funcție de necesitățile lor.*
2. *Să fie alocate resurse financiare din bugetul școlii pentru inițiativele elevilor.*
3. *Să fie informați și implicați elevii în repartizarea și cheltuirea bugetului școlii, să fie consultați cu privire la necesitățile lor și să se țină cont de acestea.*

**Rezultatele monitorizării
dreptului la participare și recomandările
membrilor GLDC din Raionul Orhei**

1. MĂSURA ÎN CARE OPINIA COPIILOR ESTE LUATĂ ÎN CONSIDERARE ATUNCI CÎND SE IAU DECIZII IMPORTANTE PENTRU EI

În familie

- Unii părinți doresc să-și educe copiii așa cum au fost educați ei, necățind la faptul că vremurile s-au schimbat. Ei spun că atunci cînd erau mici, nu aveau dreptul să spună, așa că acum și copiii lor trebuie să tacă.
- În familie deseori deciziile le iau părinții și opinia copilului nu se ia în considerare. În familiile în care copiii nu sînt consultați deloc, ei cresc timizi și nu știu ce vor, se deprind ca cineva să-i conducă și aceasta este un dezavantaj pentru ei.
- În familiile în care sînt mai mulți copii, deseori se ia în considerare opinia copiilor mai mari, iar alteleori a celor mai mici.

În școală

- Deseori profesorii nu cer opiniile elevilor și iau decizii fără a consulta elevii, pentru a-și ușura munca la orele de clasă și a economisi timpul.
- Unii profesori întreabă elevii la ce teme doresc să vorbească la ore, cum ar fi mai bine să se petreacă lecțiile și iau în considerare sfaturile elevilor. Dar sînt și cazuri cînd copiii mai curajoși, îndrăzneți sînt criticați cînd spun că nu le place ceva, de exemplu cum predă profesorul.
- Sînt cazuri cînd pentru alegerea șefului clasei participă doar 2-3 elevi sau dirigintele ia decizia singur.
- În clase, grupuri de prieteni există lideri care decid totul și opinia celorlalți nu este luată în considerare.

În comunitate

- În comunitate copiii nu iau decizii, deoarece adulții spun că copiii nu au nici o legătură cu deciziile din localitate sau cu hotărîrile Primăriei.

Recomandări

1. *Să fie pregătiți adulții în cadrul unor cursuri organizate pentru părinți, profesori și alți membri ai comunității ca să învețe cum să discute cu copiii de diferite vârste, să le asculte opinia, să o ia în considerare.*
2. *Să fie pregătiți viitorii părinți în cadrul unor cursuri, chiar din școală.*

2. CUM ADULȚII SUSTIN ȘI APRECIAZĂ IMPLICAREA COPIILOR ÎN DIVERSE INIȚIATIVE (CONSILIILE ELEVILOR, PROIECTE COMUNITARE, ACTIVITĂȚI DE PARTICIPARE, VOLUNTARIAT)

Părinți

- Unii părinți sînt mulțumiți de faptul că copilul lor participă, sînt interesați de succesele copiilor lor și încearcă să-i ajute și să le dea sfaturi, se implică în activitățile consiliului și își expun părerea în unele întrebări. Dar sînt și părinți

care nici nu cunosc despre implicarea copiilor în diferite grupuri, consilii, cercuri.

- Sînt părinți care consideră că participarea copiilor în diferite activități, consilii ale elevilor contribuie la dezvoltarea lor, este ceva benefic, copiii învață lucruri noi, iau decizii singuri. Ei spun că așa măcar în școală copilul își expune părerea, că în localitate cei adulți vorbesc, iar cei mici tac. Ei își susțin și încurajează copiii prin fraze „să fii responsabil”, „să ai grijă de lucrul tău!”.
- Mulți părinți consideră că activitățile extrașcolare sînt doar o pierdere de timp deoarece nu observă rezultatele, ce cunoștințe obține acest copil de la cercuri sau din consiliu. Ei spun că programa școlară este și așa încărcată, așa că este inutilă participarea copiilor în voluntariat, fiindcă nu le dă nimic în viață și nu-i ajută la ore, mai bine ar fi ca în acest timp să se odihnească.

Profesorii

- Deseori profesorii ironizează și iau peste picior copiii care participă în diferite proiecte sau activități. Uneori ei nu atrag atenție la ideile copiilor sau chiar îi fac să renunțe la ele. Cu toate acestea, în unele instituții există cineva (profesor, director) care îi încurajează, îi susține cu un zîmbet sau verbal („bine”, „bravo că aveți curajul să spuneți”), fie îi remunerează cu mărirea notei la unele obiecte sau nu le dau să scrie probe.
- Adesea profesorii implică unii și aceeași elevi în mai multe activități și proiecte. Aceasta îi încurajează, dar totodată alții nu au posibilitatea de a se implica.
- Unii profesori nu țin cont de faptul că unii copii sînt implicați în diferite proiecte, activități în afara școlii și îi întrebă, cu toate că sînt ocupați.
- Unii profesori, știind că în clasă sînt elevi membri ai GLDC, sînt mai precauți și mai reținuți atunci cînd vor să lovească sau să înjure.

Recomandări

1. *Să fie informați părinții despre activitățile extrașcolare ale copiilor (consiliul elevilor, cercuri, proiecte) prin diferite metode: la ședințele cu părinții, în scris etc.*
2. *Să fie create mai multe oportunități de participare pentru a da posibilitatea să se implice mai mulți copii, să fie încurajați și susținuți să participe diferiți copii în diferite activități și proiecte.*

3. PREGĂTIREA PROFESIONIȘTILOR ÎN DOMENIUL DREPTULUI COPIILOR LA EXPRIMAREA OPINIEI ȘI PARTICIPARE

- O parte din profesori, lucrători medicali, asistenți sociali și polițiști au fost instruiți privind drepturile copiilor în general, dar nu există profesioniști instruiți în domeniul participării copilului.

Metode/ tehnici utilizate de profesioniști (profesori) pentru a ajuta copiii să-și exprime liber opinia

- Pentru a afla opiniile copiilor la unele lecții sînt folosite jocurile, care sînt o metodă eficientă, iar în unele școli elevii își exprimă opiniile în forma scrisă, anonim.

- Unii profesori duc discuțiile în așa fel, ca să nu îngrijoreze copilul, să poată vorbi mai liber, să uite de probleme.
- Pentru a ajuta copiii să-și exprime liber opinia, psihologii școlari oferă copiilor sfaturi individuale și teste de autocunoaștere.

Recomandări

1. *Să fie pregătiți din universitate toți profesioniștii în mod special în domeniul participării copiilor: cum să-i consulte, să-i asculte și să ia în considerare opinia copiilor, să comunice mai eficient cu ei, să nu-i critice.*
2. *Profesioniștii să utilizeze în lucrul lor mai multe metode interactive, care îi ajută pe copii să-și spună părerea.*

4. PREGĂTIREA ELEVILOR PENTRU A PARTICIPA ÎN PROCESULE DE LUARE A DECIZIILOR

- În afara anumitor lecții (educația civică, ora clasei), care se referă la pregătirea elevilor pentru a-și exprima opinia, nimeni nu pregătește copiii pentru a participa în diferite procese decizionale în familie, școală sau comunitate. Din păcate aceste ore nu sînt suficiente și nici eficiente, pentru că sînt bazate mai mult pe teorie.
- Astfel de grupuri, ca GLDC sînt o metodă eficientă și practică pentru a educa copiii să participe, deoarece aici copiii învață să-și exprime opinia.

Recomandări

1. *Să fie introduse mai multe ore de educație civică, din contul altor obiecte, care să fie bazate mai mult pe practică, pentru ca elevii să învețe practic, nu numai teoretic cum să participe și să ia decizii.*
2. *Să fie pregătiți adulții în cadrul unor cursuri cum să încurajeze copiii să participe de mici la viața familiei, școlii, comunității, cum să stimuleze comunicarea dintre copii și părinți, profesori, alți adulți.*
3. *Psihologii să aibă ore cu copiii, ca să-i ajute să se descătușeze.*

5. ACTIVITATEA CONSILIILOR ELEVILOR (CE) ÎN GIMNAZII ȘI LICEE

- Există instituții de învățămînt în care nu există un Consiliu al Elevilor.
- În orașul Orhei există Consiliul Tinerilor din care fac parte elevi din diferite instituții de învățămînt începînd cu clasa a 9-a. Consilierii au fost aleși de către organizatori (Centrul de Resurse pentru Tineri) în urma completării unui formular.
- Majoritatea CE au fost create la inițiativa administrației instituției (director, director adjunct), dar totuși există și CE create la cerința elevilor, care au fost susținuți de directorul adjunct.
- Din CE fac parte în mediu de la 12 pînă la 40 de elevi, în dependență de numărul elevilor din instituție și modalitatea de alegere a membrilor consiliului.

Alegerea membrilor CE

- În diferite instituții membrii CE sînt aleși pe un termen diferit: de la 1 pînă la 3 ani.
- Nu există o procedură unică de alegere a membrilor CE, în fiecare instituție aceasta este diferită: în unele, din consiliu fac parte șefii de clasă, în altele – doritorii completează un formular în baza căruia vechii membri îi aleg pe cei noi, în altele se organizează campanii electorale cu alegeri și toți elevii participă la votare.
- Sînt multe cazuri în care membrii CE și șefii de clasă sînt numiți de profesori sau director împotriva dorinței lor și nu pot refuza, deoarece se tem de înrăutățirea relațiilor cu profesorii.
- Cu părere de rău, puțini copii doresc să devină membri ai CE deoarece pregătirea de lecții le ia mult timp, nu le este clar cu ce se vor ocupa în calitate de consilieri, au puțină frică și nu se simt pregătiți. Unii preferă mai degrabă să fie voluntari în CE, decît membri oficiali.

Structura CE și funcțiile membrilor

- Fiecare CE are structura diferită: unele sînt organizate în departamente precum ecologie, sport, apărarea drepturilor copilului, sanitar, cultură; altele au un președinte și funcțiile celorlalți membri sînt repartizate între membri în dependență de activitățile pe care le organizează și cu ce pot să contribuie.

Instruirea membrilor CE

- Membrii noi aleși nu sînt instruiți cum să activeze într-un CE. În unele cazuri ei sînt doar informați de către profesori despre activitățile pe care urmează să le desfășoare.
- În unele CE există practica de a implica 2-3 membri sau de a alege președintele din consiliul precedent, care ajută consiliul nou ales în desfășurarea activităților.

Ședințele CE

- În timp ce membrii unor CE se întîlnesc odată pe săptămîină, conform unui orar, alții se întrunesc doar cu ocazia unor sărbători, pentru a organiza concerte, serate, sau cînd este nevoie de rezolvat vreo problemă.
- În unele CE, președintele decide singur ce temă va fi discutată la ședință. În altele, membrii CE propun mai multe teme, idei, iar apoi o aleg pe cea mai importantă, care îi afectează pe majoritatea.
- De cele mai multe ori ședințele CE au loc în timpul pauzei, într-o clasă care este liberă sau pe coridor.
- Unele CE își documentează ședințele, activitățile: o mapă în care se păstrează toate procesele-verbale ale ședințelor etc.

Activitatea/ realizările CE

- Deși unele CE au printre obiective rezolvarea unor probleme, nevoi ale elevilor, rareori membrii CE sînt informați și implicați în soluționarea problemelor școlii. Administrația unor instituții a menționat că deși susține activitatea CE, acesta

nu este implicat la rezolvarea diferitor probleme pentru că membrii săi nu știu care sînt realitățile și posibilitățile școlii.

- De cînd au fost create, majoritatea CE nu au reușit să facă mari schimbări în școală, deoarece de cele mai multe ori propunerile lor nu sînt luate în considerare de direcția instituției. CE se preocupă mai mult de organizarea concertelor, festivităților, concursurilor și altor manifestări în cadrul școlii: serate, careuri, sărbători, adunări cu diferite ocazii.
- Totuși, sînt CE care, împreună cu administrația instituțiilor, au contribuit la soluționarea unor probleme ale elevilor: limitarea accesului copiilor străini în școală, introducerea autobuzului pentru elevii din alte sate, amenajarea unui vestiar pentru a lăsa hainele groase, publicarea lunară a ziarului școlii etc.

Comunicarea și relațiile dintre CE și elevi. Consultarea opiniei elevilor

- În majoritatea cazurilor comunicarea dintre CE și elevi este haotică, indirectă (prin diriginți, directori adjuncți etc.) și nu are loc regulat, permanent. Din spusele elevilor intervievați, unii nu cunosc cine sînt membrii CE, alții sînt rar informați despre ce se discută la ședințele CE. Elevii spun că activitatea CE nu este transparentă și numai din cînd în cînd, de exemplu la concursuri, se anunță că aceasta a fost ideea CE și li se mulțumește pentru ajutor.
- Diferite consilii au diferite metode de a informa elevii despre activități sau cele discutate la ședințe: informarea diriginților, care apoi anunță elevii la ora clasei, la alte lecții sau în pauze; informarea directă a colegilor de clasă (mai rar); prin postul de radio, în instituțiile în care există. În unele consilii, această sarcină este lăsată pe seama președintelui CE.
- Membrii CE simt că elevii au o atitudine indiferentă față de activitățile lor și de obicei nu prea se adresează membrilor CE cu probleme. Una dintre cauze este că uneori elevii se adresează membrilor CE, dar consilierii nu sînt interesați de problemele elevilor, nu le cred importante. În același timp, membrii CE afirmă că ei țin cont de părerea copiilor: îi includ la organizarea sărbătorilor și a concertelor („noi vorbim cu profesorii, care ne recomandă copii care spun bine poezii”).

Resursele și dotarea CE

- Pentru a aduna banii de care au nevoie ca să desfășoare activități, unele CE organizează discoteci, serate cu plată pentru elevi. Sînt și cazuri cînd consilierii aduc bani personali sau adună de la alți copii.
- Sînt exemple cînd, pentru desfășurarea unor activități, CE au obținut anumite sume de bani de la administrația instituției, din fondul școlii, sau de la Primărie. Însă, de cele mai multe ori, administrația instituțiilor poate susține CE doar cu resurse umane (un profesor care să-i ajute la organizarea unor activități).
- Majoritatea CE nu au un spațiu al lor, unde ar putea să se întâlnească, să-și păstreze materialele.

Coordonatorul adult al CE

- De obicei, directorul adjunct pentru educație este coordonatorul adult al CE, dar nu toate consiliile au un coordonator adult cu care să discute problemele.

- Coordonatorul adult al CE se ocupă de întrunirea membrilor CE în ședință, prezentarea activităților pe care aceștia trebuie să le facă, uneori facilitează comunicarea cu directorul sau alți profesori etc.
- În activitatea lor, membrii unor CE simt susținere din partea psihologului, a unor profesori sau a directorului adjunct. În unele cazuri CE simt că sînt manipulați de către profesori sau administrația instituției („CE propune idei, iar directorul decide”).

Recomandări

1. *Să fie create consilii ale elevilor în fiecare instituție de învățămînt, în urma unui proces de informare, consultare și implicare a tuturor elevilor, care ar funcționa permanent, nu formal, la comanda profesorilor și s-ar ocupa de soluționarea problemelor reale ale elevilor.*
2. *Să fie elaborat la nivelul fiecărei instituții și împreună cu reprezentanții elevilor un regulament de creare și funcționare a CE, pentru a avea o claritate, în care să fie stabilit numărul și componența, procedura alegerilor, structura consiliului, funcțiile membrilor, orarul întrunirilor, ce pot să facă și ce nu ține de competența consilierilor.*
3. *Să fie informați toți elevii despre funcțiile, scopul și obiectivele CE înainte de alegeri, ca ei să știe la ce să se aștepte, să nu se teamă să facă parte din consiliu.*
4. *Să fie organizate stagii de formare pentru membrii CE după ce au fost aleși pentru a căpăta încredere și a-i pregăti să comunice eficient, să stabilească obiective, să planifice și să organizeze activități, să împartă funcțiile și responsabilitățile în CE, să ia decizii în comun, să lucreze în echipă, să colaboreze cu administrația școlii și cea locală, să știe unde și cui să se adreseze pentru susținere, să-și exprime ideile, să informeze semenii despre activitățile realizate și să le consulte opinia.*
5. *Să fie alocate resurse din bugetul școlar destinate special pentru activitatea CE, inclusiv un spațiu unde să poată organiza ședințele, materiale de lucru etc.*
6. *Să fie desemnat unui cadru didactic, care este apropiat de elevi și are relații bune cu ei, pentru a coordona activitatea CE și a le oferi consilierilor mai mult sprijin, îndrumări, ajutor în activitate.*
7. *Să fie informați membrii CE despre problemele școlii și implicați în soluționarea lor.*
8. *Să fie recunoscute, apreciate eforturile membrilor CE prin diferite modalități: acordarea unor diplome sau mențiuni, notarea la disciplina educația civică conform unor criterii clare pentru toți elevii etc. Aceasta ar stimula elevii să se implice mai mult în viața școlii.*
9. *Să fie rezervat un spațiu pe panoul informativ al școlii unde să fie afișate regulat anunțuri, membrii CE să informeze elevii despre planuri și rezultate pentru a îmbunătăți comunicarea dintre CE și elevi.*

6. CREAREA ȘI ORGANIZAREA CEROURILOR/ SECȚIILOR ȘI ACTIVITĂȚILOR EXTRAȘCOLARE

- Există instituții în care funcționează doar cercul sportiv, dar în majoritatea sînt mai multe cercuri pe interese: dans modern, dans popular, croitorie, teatru, ansamblu vocal, șah și dame, turism. Printre secțiile sportive se numără: baschet, volei, tenis de masă.
- În unele instituții nu se cunoaște numărul exact de copii care sînt implicați în cercuri, iar în altele – în jur de 26% - 29%. Sînt instituții în care la cercuri sînt înscriși pînă la 100%, dar majoritatea nu le frecventează.
- Deși la majoritatea cercurilor merg doar cei interesați, există și cazuri cînd profesorii, diriginții impun copiii să le frecventeze din diferite cauze: pentru a avea un număr suficient de copii încît să nu fie închis cercul, pentru a forma pereche la dansuri. Uneori copiii care nu doresc să frecventeze anumite cercuri sînt amenințați cu scăderea notelor, cu transferul în altă instituție, cu discuții cu directorul, tachinați, sînt sunați părinții.
- Uneori părinții decid ce cerc va frecventa copilul (de exemplu, un băiat a vrut să meargă la dansuri, iar tatăl i-a interzis și l-a impus să meargă la sport).
- De multe ori la cercuri participă doar elevii cu reușita bună sau care au talent.
- Există cazuri cînd copiilor care doresc, li se dă voie să intre în cerc, dar nu li se dă voie să-l părăsească pînă la sfîrșitul anului școlar.

La inițiativa cui au fost create

- Sînt exemple cînd unele cercuri au fost create sau continuate la inițiativa unor elevi și cu susținerea directorului sau a profesorului, dar în majoritatea instituțiilor fie nu s-a ținut cont de dorințele și propunerile elevilor, fie aceștia nici nu au fost întrebați ce cercuri ar dori să frecventeze.
- De cele mai multe ori cercurile sînt înființate de administrația școlii în funcție de capacitățile și deprinderile cadrelor didactice și din necesitatea de a completa numărul de ore al unor profesori, iar elevilor li se spune să aleagă din cercurile existente.

Informarea elevilor despre cercuri/ secții

- De obicei elevii află despre cercurile care există în școală de la profesori sau de la alți elevi și se înscriu la secțiile pe care doresc să le frecventeze. Dar sînt și cazuri cînd copii nu sînt anunțați despre cercurile care funcționează în instituție din cauza atitudinii pe care o are conducătorul de cerc față de o anumită clasă.
- În unele instituții elevii află despre existența cercurilor datorită panourilor informative, pe care sînt afișate denumirile și orarul acestora.

Consultarea opiniei copiilor despre organizarea cercurilor

- Uneori copii care frecventează cercurile sînt întrebați dacă le convine ziua cînd va fi cercul și despre programul de lucru, iar alții nu.
- Există cazuri cînd opinia copiilor care frecventează cercurile este ascultată, de exemplu la propunerea elevilor au fost create grupe separate pentru copii mici

și mari, conducătorii unor cercuri întreabă elevii la care concursuri doresc să participe.

- Uneori conducători ai cercurilor află despre doleanțele copiilor prin profesori sau de la directori, care întreabă profesorii despre preferințele copiilor.

Satisfacția elevilor care frecventează cercurile și a părinților

- Majoritatea copiilor care frecventează cercurile sînt mulțumiți, deoarece au succese mari datorită cercurilor pe care le frecventează.
- Timpul în care are loc cercul, nu întotdeauna este convenabil pentru copii, adesea ei sînt obosiți și flămînzi după lecții.
- Părinții ai căror copii frecventează cercurile, le permit să participe și îi încurajează verbal, dacă este necesar, achită pentru aceste cercuri.
- Majoritatea copiilor cer părinților acordul pentru a participa la cercuri. Totuși, sînt părinți care nu sînt informați despre faptul că copilul său frecventează cercuri sau nu sînt informați despre activitatea copilului la cercuri.

Finanțarea activității cercurilor/ implicarea elevilor în folosirea bugetului cercurilor

- Cercurile care funcționează în cadrul școlii sînt gratuite, dar există unele cercuri la care părinții plătesc pentru procurarea unor materiale, utilaje, echipamente, în timp ce altele sînt luate din fondul școlii, de exemplu unele costume, resurse pentru organizarea competițiilor.
- În cazul în care conducătorul cercului este din afara școlii, cercul este cu plată.

Recomandări

1. Să fie consultată opinia elevilor înainte de deschiderea cercurilor școlare, iar propunerile lor să fie luate în considerare, pentru a deschide cercurile conform dorințelor și necesităților copiilor.
2. Să fie anunțați elevii despre cercurile care funcționează în instituția lor și orarul de funcționare prin mai multe modalități, pentru ca informația să ajungă la toți: instalarea unui panou informativ cu informații atractive într-un loc vizibil, conducătorii și diriginții să-i anunțe oral, informare la careu etc.
3. Să fie respectată dorința elevilor dacă nu doresc să frecventeze anumite cercuri și să nu fie obligați împotriva voinței lor.
4. Să fie distribuit părinților un formular prin care ar fi informați părinții despre cercul la care dorește să participe copilul și li s-ar cere acordul și semnătura.
5. Să existe cercuri pentru copiii de toate vîrstele.
6. Coordonatorii cercurilor să întrebe mai mult copiii despre organizarea cercurilor, dorințele lor, să afle informația de la copii direct, nu prin profesori.

7. ȘEDINȚE LA CARE AU FOST INVITAȚI COPIII ORGANIZATE DE PRIMĂRIE/ CONSILIUL LOCAL/ ADMINISTRAȚIA ȘCOLARĂ

- Copiii nu sînt invitați să participe la ședințele adulților permanent. În cîteva localități au avut loc evenimente la care au participat copiii: o adunare privind abandonarea școlii, la care s-au discutat despre problemele copiilor care nu frecventează școala și abuz; o ședință despre nemotivarea tinerilor să participe

la viața școlară, organizată la primărie; o ședință la care s-a discutat despre integrarea romilor, protecția copiilor și educație.

- Copiii care au participat la aceste ședințe nu au fost pregătiți la subiectul care urma să fie discutat, au fost selectați de profesori fără a-i anunța după ce criterii, fie au venit doritorii, nu au fost anunțați despre rezultatele ședinței și ce s-a întâmplat cu contribuția lor. La fel, doar puțini dintre ceilalți elevi erau la curent cu desfășurarea ședințelor.
- La nivel de raion, singura ședință a directorilor instituțiilor de învățământ la care au participat și copiii a avut loc pe data de 29 mai 2012. La ședință membrii GLDC au prezentat rezultatele monitorizării dreptului la educație. Ședința a fost organizată la Direcția Raională Învățământ în cadrul proiectului „Liber, Puternic și Protejat – spre un sistem mai bun de protecție a copiilor în Republica Moldova”.
- Administrația unor instituții interviewate a spus că elevii pot veni la ședințele profesorilor, dar ei nu vin și nici nu au fost invitați la adunările profesorilor în care s-au discutat sau s-au luat decizii privind problemele copiilor. Totodată, administrația unor instituții s-a arătat deschisă să organizeze adunări la care să participe elevii.
- Copiii nu iau parte la ședințele adulților din mai multe motive: nu le este interesant pentru că se discută probleme plictisitoare pentru ei, le este frică, informația despre ședințe nu este transparentă – copiii nu știu ce se face la aceste ședințe, adulții sînt obișnuiți copii să li se supună etc.

Recomandări

1. *Să fie invitați în mod permanent reprezentanții copiilor la ședințele din școală, primărie la care se discută probleme și se iau decizii care îi privesc.*
2. *Pentru ca informația despre ședințele care au loc să fie transparentă pentru toți copiii, să fie anunțați prin mai multe modalități: careuri, panouri informative, direct prin profesori etc.*
3. *Ședințele la care participă copiii să aibă loc în condiții prietenoase pentru copii, în care ei s-ar simți în siguranță să vorbească, nu s-ar teme să-și spună părerea: să stea toți la o masă rotundă, discuțiile să se poarte de la egal la egal și într-un limbaj pe înțelesul copiilor, temele de discuție să fie corelate la nevoile și interesul copiilor, să fie luată în considerare opinia copilului, să nu fie criticați pentru ce spun, să aibă timp suficient ca să se pregătească de ședințe.*
4. *Copiii care vor participa la ședințele adulților să fie informați din timp despre data, locul, subiectele discutate, care va fi rolul lor, ce se așteaptă de la ei și să fie ajutați să se pregătească pentru a putea participa. De asemenea, copiii să fie întrebați din timp ce teme doresc să fie discutate, cu cine.*
5. *Atît copii care au participat la ședințe, cît și cei care nu au participat să fie informați prin mai multe căi despre ce s-a petrecut la ședință, ce teme s-au discutat, ce decizii s-au luat, cum a fost luată în considerare opinia copiilor.*
6. *Să fie stabilite niște criterii transparente pentru ca să fie clar cum sînt aleși participanții la ședințe și pentru ca mai mulți copii să poată participa la asemenea evenimente.*

7. *Să fie pregătiți adulții cum să organizeze ședințe cu copiii, la care ei să poată participa: să vorbească într-un limbaj accesibil, să privească copiii de la egal la egal, să ia în considerare opinia copilului etc.*

8. IMPLICAREA COPIILOR ÎN CALITATE DE MEMBRI SAU VOLUNTARI ÎN ACTIVITĂȚILE ORGANIZAȚIILOR NEGUVERNAMENTALE

- În localitățile rurale sînt puține organizații neguvernamentale (ONG) și copiii nu cunosc despre existența lor.
- Puțini copii sînt implicați ca voluntari în activitățile ONG-urilor, în majoritatea cazurilor ei sînt participanți sau beneficiari la diferite proiecte.

Recomandări

1. *Să fie informați copiii despre ONG-urile și alte grupuri de inițiativă din localitățile lor, cu ce se ocupă, în ce domeniu activează, ce scopuri și obiective au.*
2. *Să fie create oportunități de implicare a copiilor în calitate de voluntari în organizații neguvernamentale.*
3. *Să se pună mai mult accent pe studierea organizațiilor locale și activitatea de voluntariat a elevilor în cadrul disciplinei educație civică.*

9. MATERIALE INFORMATIVE DESPRE DREPTUL LA PARTICIPARE, ACCESIBILE PENTRU COPIII DE TOATE VÎRSTELE, PĂRINȚI ȘI PROFESIONIȘTI

- Există materiale (cărți, broșuri, pliante) de la organizații neguvernamentale (CNPAC, CIDDC), dar ele sînt despre drepturile copilului în general, nu despre participarea și opinia copilului.
- De obicei aceste materiale sînt păstrate în clase, la profesori, la directorii adjuncți, în bibliotecă, la psiholog și cine dorește poate să apeleze la ele. De asemenea, în unele localități sînt cărțuții despre opinia copilului la punctul medical și în sala de așteptare. Dar mulți copii nu sînt interesați de ele sau nu știu unde se află, pentru că nu este făcută publicitatea lor.
- În unele instituții pe panourile informative sînt afișate postere făcute de copii, pliante, anunțuri.
- Părinților li se vorbește despre existența materialelor informative la adunări de clasă, însă pentru unii părinți este plictisitor și ei nici nu vin.
- Pentru profesioniști (profesori, medici, polițiști, asistenți sociali) nu există materiale informative privind dreptul la opinie și participare.

Recomandări

1. *Să fie publicate și distribuite materiale informative privind dreptul copilului la opinie și participare atât pentru copiii de diferite vârste, cât și pentru adulți, diferiți profesioniști, care să conțină recomandări cum să încurajeze copiii să-și spună părerea, cum să ascultate opinia lui.*

2. Ședințele pentru părinți să fie organizate într-un mod interesant, să li se vorbească despre dreptul copiilor la opinie și participare, cum să ia în considerare opinia copilului, cum să-l implice la luarea deciziilor în familie.

10. RESURSELE FINANCIARE, MATERIALE ȘI UMANE ALOCATE DE ȘCOALĂ ȘI ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ LOCALĂ PENTRU INIȚIATIVELE COPIILOR

- De cele mai multe ori elevii nu primesc din partea școlii resursele financiare de care au nevoie pentru activitățile pe care doresc să le organizeze. Totuși, unele instituții ajută copiii cu materialele de care dispun sau le iau în considerare ideile: resurse umane (profesor care îi ajută la organizare), resurse materiale (carioci, foi). Sînt și cazuri cînd școala nu ajută elevii cu nimic și ei aduc materialele necesare de acasă.
- Sînt exemple în care unele activități ale elevilor au fost susținute financiar de către primărie sau administrația școlii: organizarea balului mascat, campania de oferire a cadourilor pentru copiii cu dizabilități.

Recomandări

1. Să fie consultați elevii cu privire la necesitățile lor și să se țină cont de acestea atunci cînd se repartizează bugetul instituției de învățămînt.
2. Instituțiile de învățămînt să aloce resurse materiale și financiare pentru inițiativele copiilor în funcție de necesitățile lor.

**INDICATORII DE MONITORIZARE A DREPTULUI LA OPINIE ELABORAȚI DE
MEMBRII GLDC DIN RAIOANELE LEOVA ȘI ORHEI**

Nr.	INDICATORI	SURSE DE COLECTARE A DATELOR
1.	Informații calitative despre activitatea Consiliului Elevilor (CE) în școala/ liceul tău (componentă, funcții, transparentă).	Membrii CE, elevi, director adjunct
2.	Informații calitative despre modul de creare și organizare a cercurilor și activităților extrașcolare (la inițiativa cui au fost create, se cere sau nu opinia copiilor despre organizarea lor).	Copiii care frecventează și care nu frecventează diferite cercuri, director adjunct, conducătorii cercurilor
3.	Numărul profesioniștilor instruiți în domeniul dreptului copiilor la opinie și participare.	Primarul/ secretarul primăriei/ membrii Consiliului Local, director adjunct, profesioniști
4.	Informații calitative despre înțelegerea de către copii a scopului/ sensului participării în activități de luare a deciziilor.	Membrii CE, coordonatorii cercurilor
5.	Informații calitative despre felul în care părinții și profesorii susțin și apreciază implicarea copiilor în diverse inițiative (Consiliul Elevilor/ proiecte comunitare, activități de participare, voluntariat etc.).	Copii membri ai diferitor inițiative (CE, proiect, GLDC), părinți, director adjunct
6.	Numărul de ședințe la Primărie/ Consiliul Local/ administrația școlară la care au fost invitați copiii (ce s-a discutat, ce decizii s-au luat)	Elevi, membrii CE, director/ adjunct, primar / secretarul primăriei/ membrii, Consiliului Local
7.	Numărul de copii implicați în activitățile organizațiilor neguvernamentale în calitate de membri/ voluntari.	Director/ director adjunct
8.	Existența materialelor informative despre dreptul la participare accesibile pentru copiii de toate vârstele; părinți; profesioniști.	Elevi, director/ director adjunct, profesioniști
9.	Informații calitative despre gradul de pregătire a elevilor la ore sau în afara orelor pentru a participa în procesele educaționale sau decizionale.	Elevi, director/ director adjunct, părinți, profesioniști

10.	Informații calitative despre metodele/ tehnicile utilizate de profesioniști pentru a ajuta copiii să-și exprime liber opinia în activitățile școlare și extrașcolare.	Elevi, profesori, profesioniști
11.	Informații calitative despre resursele financiare, materiale, umane alocate de către școală și administrația publică locală pentru inițiativele de participare a copiilor.	Membrii CE, elevi, director/ director adjunct, primar
12.	Informații calitative despre măsura în care opinia copilului este luată în considerare atunci când se iau decizii importante în familie, școală, cercul de prieteni.	Copii

**GHID DE INTERVIU PENTRU MONITORIZAREA DREPTULUI COPILULUI LA
OPINIE ȘI PARTICIPARE**

Sursa: MEMBRII CONSILIILOR ELEVILOR (CE)

- 1 interviu individual cu 1 membru al Consiliului Elevilor

Salut! Eu mă numesc ....., învăț în ..... și sînt membru/-ă al Grupului de Lucru pentru Drepturile Copilului din școala / liceul nostru.

Cunoscînd faptul că ești membrul al Consiliului Elevilor, aș vrea să-ți pun cîteva întrebări legate de activitatea ta, ca să aflu mai multe despre respectarea dreptului copilului la opinie. Te asigur că interviul va fi anonim, nu voi nota numele sau datele tale, adică voi păstra confidențialitatea informației. Voi înregistra doar răspunsurile tale ca să nu uit informația. Ai vrea să discutăm? Dacă „nu” – Îți mulțumim pentru timpul acordat și dacă te răzgîndești, mă poți găsi la ..... Dacă „da” – Îți mulțumesc și vreau să știi că nu sînt răspunsuri bune sau rele, contează părerea ta.

1. De cînd funcționează CE în școala / liceul nostru?
2. La inițiativa cui a fost creat?
3. Din cîți membri este format CE din care faci parte?
4. Cum sînt aleși membrii consiliului (de către cine, după ce criterii, care este procedura)? Iar tu, cum ai fost ales?
5. Povestește-mi, ce rol îndeplinește CE în cadrul gimnaziului/liceului?
6. Dar tu ce funcție/ rol îndeplinești în cadrul consiliului?
7. De cît timp activezi în calitate de membru al CE?
8. Ce schimbări / activități a reușit să facă CE în cadrul școlii?
9. Cît de des se întrunesc membrii CE?
10. Înainte de a propune ceva la ședințele CE, cereți opinia elevilor? Cum, prin ce metode?
11. Ai participat vreodată la ședințele (adunările) profesorilor la care s-au discutat problemele elevilor? *Dacă „nu” – treci la întrebarea următoare, dacă „da”:*
  - a. Despre ce s-a discutat în cadrul acestor ședințe?
  - b. Ce decizii au luat profesorii în care s-a ținut cont de opiniile elevilor?
12. Cunoști dacă membrii CE sau alți copii au participat la ședințele Primăriei la care s-au discutat problemele copiilor? *Dacă „nu” – treci la întrebarea următoare, dacă „da”:*
  - a. Cîți copii au fost invitați la ședințele primăriei și cine sînt ei?

- b. Câte astfel de ședințe au avut loc?
  - c. Copiii participanți la ședințe au avut posibilitatea să-și spună opinia privind anumite probleme?
  - d. Ce teme au fost discutate?
  - e. Copiii participanți la ședințe au fost informați despre deciziile luate și despre cum s-a ținut cont de opinia lor?
13. Ce schimbări ați dori să faceți în următorul semestru în școala?
  14. Cum planificați să le faceți?
  15. Ce ai vrea să schimbi în activitatea consiliului?
  16. De ce ai avea nevoie tu și colegii tăi din consiliu pentru a vă putea exprima liber opinia și pentru a încuraja alți elevi să și-o exprime?
  17. Ce resurse materiale/ financiare acordă școala pentru a susține inițiativele CE?
  18. Cum crezi, care sînt principalele obstacole în respectarea dreptului la opinie a copiilor?
  19. Ce ar trebui să se facă pentru ca adulții să asculte și respecte opinia copiilor?
  20. Ești mulțumit de faptul că faci parte din CE?
  21. Cum implicarea ta în consiliu influențează asupra timpului tău liber?
  22. Ce părere au părinții tăi despre implicarea ta în CE?
  23. Cum te susțin părinții în activitatea ta ca membru al consiliului?

*Am discutat aproape toate întrebările pe care mi le-am propus și îți mulțumesc pentru că mi-ai împărtășit din experiența ta. Mai este vreun aspect sau vreun detaliu pe care ai vrea să mi-l spui? Dacă îți mai amintești ceva, mă găsești la.....
 Îți mulțumesc!*

Sursa: ELEVII

- 2 interviuri individuale cu colegi de clasă, elevi din alte clase (o fată și un băiat)

Salut! Eu mă numesc ....., învăț în ..... și sînt membru/-ă al Grupului de Lucru pentru Drepturile Copilului din școala / liceul nostru.

Aș vrea să-ți pun cîteva întrebări legate de activitatea ta, ca să aflu mai multe despre respectarea dreptului copilului la opinie. Te asigur că interviul va fi anonim, nu voi nota numele sau datele tale, adică voi păstra confidențialitatea informației. Voi înregistra doar răspunsurile tale ca să nu uit informația. Ai vrea să discutăm? Dacă „nu” – Îți mulțumim pentru timpul acordat și dacă te răzgîndești, mă poți găsi la ..... Dacă „da” – Îți mulțumesc și vreau să știi că nu sînt răspunsuri bune sau rele, contează părerea ta.

1. Știi că în școala/liceul nostru există un Consiliu al Elevilor? Dacă „nu” – treci la întrebarea următoare, dacă „da”:
  - a. Cum crezi, care este rolul CE în școala/liceul nostru?
  - b. Ce știi despre activitatea CE?
  - c. Ce a realizat CE pentru școala/ liceul nostru pînă acum?
  - d. Cum sînt aleși membrii consiliului (de către cine, care este procedura)?
  - e. Atunci cînd doresc să facă ceva, membrii consiliului cer părerea altor elevi? Cum, prin ce metode?
  - f. Tu sau colegii/ prietenii tăi ați fost vreodată întrebați despre ce ați dori să facă CE?
2. Tu sau alți elevi ați participat vreodată la ședințele (adunările) profesorilor la care s-au discutat problemele elevilor? Dacă „nu” – treci la întrebarea următoare, dacă „da”:
  - a. Despre ce s-a discutat în cadrul acestor ședințe?
  - b. Ce decizii au luat profesorii în care s-a ținut cont de opiniile elevilor?
3. Tu sau alți elevi ați participat la ședințele Primăriei la care s-au discutat problemele copiilor? Dacă „nu” – treci la întrebarea următoare, dacă „da”:
  - a. Câți copii au fost invitați la ședințele primăriei și cine sînt ei?
  - b. Cîte astfel de ședințe au avut loc?
  - c. Copiii participanți la ședințe au avut posibilitatea să-și spună opinia privind anumite probleme?
  - d. Ce teme au fost discutate?
  - e. Copiii participanți la ședințe au fost informați despre deciziile luate și despre cum s-a ținut cont de opinia lor?
4. Ai fost vreodată întrebat/-ă ce cercuri, secții dorești să se deschidă în școală? Dacă „nu” – treci la întrebarea următoare, dacă „da”:

- a. Despre ce anume ai fost întrebat/-ă: unde să fie organizate activitățile și cum să fie aranjată sala / care să fie orarul / cine să facă activitățile?
5. În timpul lecțiilor se vorbește despre cum tu și colegii tăi vă puteți exprima opinia? *Dacă „nu” – treci la întrebarea următoare, dacă „da”:*
  - a. La care lecții?
  - b. Ce metode folosesc profesorii la aceste lecții, care te ajută să-ți exprimi opinia?
6. Atunci când tu și colegii tăi aveți careva inițiative (vreți să faceți ceva, să organizați ceva) cine vă susține și cum? Cu ce vă susține școala sau primăria? (bani, materiale, altceva)
7. Atunci când în familie se ia o decizie care te privește și pe tine, părinții te întreabă ce părere ai? Poți să ne povestești o situație în care familia ta ți-a luat în considerare părerea?
8. Cum te susțin părinții tăi atunci când vrei să participai în diferite activități? Ce îți spun?
9. De ce ai avea nevoie tu și alți copii de vârsta ta pentru a vă putea exprima liber opinia în familie și la școală?
10. Ce ar trebui să se facă pentru ca adulții să asculte și să ia în considerație opinia copiilor?

*Am discutat aproape toate întrebările pe care mi le-am propus și îți mulțumesc pentru că mi-ai împărtășit din experiența ta. Mai este vreun aspect sau vreun detaliu pe care ai vrea să mi-l spui? Dacă îți mai amintești ceva, mă găsești la.....
Îți mulțumesc!*

Sursa: COPII IMPLICAȚI ÎN DIFERITE CERCURI / SECȚII / INIȚIATIVE

- 1 interviu individual cu un copil care frecventează un cerc/ o secție/ proiect

Salut! Eu mă numesc ....., învăț în ..... și sînt membru/-ă al Grupului de Lucru pentru Drepturile Copilului din școala / liceul nostru.

Cunoscînd faptul că frecventezi cercul/ secția ....., aș vrea să-ți pun cîteva întrebări legate de activitatea ta, ca să aflu mai multe despre respectarea dreptului copilului la opinie. Te asigur că interviul va fi anonim, nu voi nota numele sau datele tale, adică voi păstra confidențialitatea informației. Voi înregistra doar răspunsurile tale ca să nu uit informația. Ai vrea să discutăm? Dacă „nu” – Îți mulțumim pentru timpul acordat și dacă te răzgîndești, mă poți găsi la ..... Dacă „da” – Îți mulțumesc și vreau să știi că nu sînt răspunsuri bune sau rele, contează părerea ta.

1. Cum se numește cercul/ secția/ clubul în care implicat/-ă?
2. La inițiativa cui și cum a fost creat/-ă?
3. Cum ai aflat despre acest cerc/ secție/ club? (Cine te-a invitat?)
4. Îți place să frecventezi aceste activități sau ai prefera altele? În care?
5. Cum implicarea ta în aceste activități influențează asupra timpului tău liber?
6. Ce părere au părinții tăi despre implicarea ta în aceste cercuri/ secții/ activități/ cluburi?
7. Cum te susțin părinții să te implici în activități extrașcolare, proiecte comunitare sau voluntariat?
8. Tu și alți copii care frecventează aceste activități, simți că adulții îți ascultă părerea și o iau în considerare atunci cînd iau decizii privitor la activitatea cercului/ secției/ clubului? Ai fost vreodată întreat/-ă ce dorințe, necesități, interese, propuneri ai atunci cînd conducătorii cercurilor planifică activitățile?
Dacă „nu” – treci la întrebarea următoare, dacă „da”:
  - a. Ai simțit că opiniile voastre au fost luată în considerare?
  - b. Ce s-a schimbat?
9. De ce ai avea nevoie tu și alți copii care frecventează aceste activități pentru a vă putea exprima liber opinia?
10. Cunoști cine finanțează activitatea cercului/ secției/ clubului și cum este folosit bugetul?

*Am discutat aproape toate întrebările pe care mi le-am propus și îți mulțumesc pentru că mi-ai împărtășit din experiența ta. Mai este vreun aspect sau vreun detaliu pe care ai vrea să mi-l spui? Dacă îți mai amintești ceva, mă găsești la.....
Îți mulțumesc!*

Sursa: PĂRINȚI

- 1 interviu individual cu 1 părinte al cărui copil este membru al Consiliului Elevilor/ activează într-un proiect/ grup de inițiativă/ GLDC

Bună ziua! Eu mă numesc ....., învăț în ..... și sînt membru/-ă al Grupului de Lucru pentru Drepturile Copilului din școala / liceul nostru.

Vă mulțumim pentru că ați acceptat să vă întâlniți cu noi și ați găsit timp pentru aceasta. Ne așteptăm ca discuția noastră să nu vă răpească prea mult timp. Am dori să vă dăm cîteva întrebări legate de activitatea copilului dumneavoastră, pentru a afla mai multe despre respectarea dreptului copilului la opinie. Interviuul va fi anonim, nu voi nota numele sau datele dvs., adică voi păstra confidențialitatea informației. Voi înregistra doar răspunsurile dvs. ca să nu uit informația.

1. Ce părere aveți despre activitatea copilului dvs. în Consiliul Elevilor/ grup de inițiativă/ GLDC?
2. Ce vă povestește el despre activitatea lui?
3. Cum a fost luată decizia ca copilul dvs. să participe la aceste activități?
4. Sînteți mulțumit/-ă de activitatea copilului dvs. acolo sau ați prefera altceva?
5. Ați avut ocazia să participați la vreo activitate sau să vedeți/ citiți materiale informative unde s-a vorbit despre drepturile copilului, în special dreptul de a-și exprima opinia? Dacă „nu”, treci la întrebarea următoare, dacă „da”:
  - a. Cum v-au ajutat aceste activități/ materiale să vă îmbunătățiți relația cu copilul?
6. De ce ați avea nevoie pentru a vă susține mai mult copilul să-și exprime opinia în familie, în școală, comunitate?

Sursa: PROFESIONIȘTII

- 1 sau 2 interviuri cu asistentul social, psihologul, asistent medical/ medic sau polițist (la alegerea voastră). La acest interviu puteți merge cu tot grupul, dar înainte de aceasta trebuie să împărțiți întrebările între voi: fiecare, pe rînd va pune cîte 2-3 întrebări sau cîte îi revin, în timp ce ceilalți pot asculta și lua notițe.

Bună ziua. Mă numesc ....., învăț în clasa ..... și sînt membru al Grupului de Lucru pentru Drepturile Copilului din școala/liceul nostru. Aceștia sînt colegii mei și îi las pe ei să se prezinte.....

Vă mulțumim pentru că ați acceptat să vă întîlniți cu noi și ați găsit timp pentru aceasta. Ne așteptăm ca discuția noastră să nu vă răpească prea mult timp. Am dori să vă dăm cîteva întrebări legate de activitatea dumneavoastră, pentru a afla mai multe despre respectarea dreptului copilului la opinie.

1. În calitate de asistent social/ psiholog/ medic/ polițist, ați participat la careva cursuri de instruire/ seminare în domeniul drepturilor copilului/ dreptului copiilor la opinie? Dacă „nu”, treci la întrebarea următoare, dacă „da”:
  - a. De către cine au fost organizate?
  - b. Pentru care profesioniști au fost organizate aceste instruirii? Cine a mai participat?
  - c. În ce subiecte au fost instruiți?
  - d. Cum aplică ei această informație?
2. În calitate de asistent social/ psiholog/ medic/ polițist, cum anume încurajați copiii și-și exprime opinia atunci cînd luați decizii privitor la viața lor?
3. Desfășurați careva activități/ materiale pentru a informa copiii despre dreptul lor la opinie și posibilitățile de a se implica în luarea deciziilor care îi afectează? Dacă „nu”, treci la întrebarea următoare, dacă „da”:
  - a. Cum vă asigurați că toți copiii au acces la aceste informații? Prin ce mijloace sînt informați copiii?
4. Aveți careva materiale informative cu privire la drepturile copiilor? În special la dreptul copiilor la exprimarea opiniei? Dacă „nu”, treci la întrebarea următoare, dacă „da”:
  - a. Ce anume aveți?
  - b. Cine vi le-a oferit?
  - c. Cum vă ajută în activitatea dvs.?
5. Ce ar trebui să se facă pentru ca adulții să asculte și ia în considerație opinia copiilor?

*Am discutat aproape toate întrebările pe care ni le-am propus și vă mulțumim pentru timpul și atenția acordate. Mai este vreun aspect sau vreun detaliu pe care ați dori să ni-l comunicați? Dacă vă mai amintiți ceva, ne puteți contacta la .....
Vă mulțumim!*

Sursa: **REPREZENTANȚII AUTORITĂȚILOR PUBLICE LOCALE**

- 1 interviu cu primarul, secretarul primăriei sau cu un membru al consiliului local (la alegerea voastră). La acest interviu puteți merge cu tot grupul, dar înainte de aceasta trebuie să împărțiți întrebările între voi: fiecare, pe rând va pune câte 2-3 întrebări sau câte îi revin, în timp ce ceilalți pot asculta și lua notițe.

Bună ziua. Eu mă numesc ....., învăț în ..... și sînt membru al Grupului de Lucru pentru Drepturile Copilului din ..... Aceștia sînt colegii mei și îi las pe ei să se prezinte .....

Știm că sînteți o persoană foarte ocupată și în primul rînd dorim să vă mulțumim pentru că ați acceptat să vă întâlniți cu noi și ați găsit timp pentru aceasta. Ne așteptăm ca discuția noastră să nu vă răpească mai mult de 30 min. Am dori să vă dăm câteva întrebări legate de activitatea dumneavoastră, pentru a afla mai multe despre respectarea dreptului copilului la opinie.

1. Cunoașteți dacă în localitatea noastră s-au desfășurat cursuri de instruire/ seminare pentru profesioniști în domeniul dreptului copiilor la opinie (ascultarea și susținerea copiilor în exprimarea opiniei, încurajarea lor să participe în diverse activități și proiecte? Dacă „nu” – treci la întrebarea următoare, dacă „da”:
  - a. Cine a organizat aceste evenimente?
  - b. Pentru care profesioniști au fost organizate aceste instruirii? Cine a participat?
  - c. Câți profesori, medici, asistenții sociali, polițiști, reprezentanți ai autorităților locale au fost pregătiți?
  - d. În ce subiecte au fost instruiți?
  - e. Cum aplică ei această informație?
2. În cadrul primăriei / consiliului local se organizează ședințe la care sînt invitați și copiii? Dacă „nu” – treci la întrebarea următoare, dacă „da”:
  - a. Cîte ședințe cu participarea copiilor au fost organizate de primărie / consiliul local în ultimul an?
  - b. Câți copii au fost invitați și cine sînt acești copii?
  - c. Cu ce scop au fost invitați la aceste ședințe?
  - d. Ce subiecte au fost discutate la aceste ședințe?
  - e. Ce decizii au fost luate după ședințe?
  - f. Cum s-a ținut cont de opinia copiilor cînd s-au luat aceste decizii?
  - g. Cum au fost informați copiii despre faptul cum s-a ținut cont de opinia lor și despre deciziile luate la ședințele la care au participat ei?
3. Există un buget special destinat pentru inițiativele de participare ale copiilor?
4. Ce resurse financiare, materiale sau umane alocă / ar putea aloca administrația locală pentru inițiativele copiilor?
5. Cunoașteți despre existența CE și GLDC în localitatea noastră? Dacă „nu” – povestește pe scurt ce sînt acestea și care este misiunea lor.
6. Credeți că aceste grupuri de copii ar putea participa la anumite ședințe ale primăriei? La care subiecte ?
7. Ce ar trebui să se facă pentru a implica copiii în mod regulat la ședințele primăriei/ consiliului local?

Am discutat aproape toate întrebările pe care ni le-am propus și vă mulțumim pentru timpul și atenția acordate. Mai este vreun aspect sau vreun detaliu pe care ați dori să ni-l comunicați? Dacă vă mai amintiți ceva, ne puteți contacta la ..... Vă mulțumim!

Sursa: ADMINISTRAȚIA ȘCOLII

- 1 interviu cu directorul sau directorul adjunct pentru educație (la alegerea voastră). La acest interviu puteți merge cu tot grupul, dar înainte de aceasta trebuie să împărțiți întrebările între voi: fiecare, pe rînd va pune cîte 2-3 întrebări sau cîte îi revin, în timp ce ceilalți pot asculta și lua notițe.

Bună ziua. Mă numesc ....., învăț în clasa ..... și sînt membru al Grupului de Lucru pentru Drepturile Copilului din școala/liceul nostru. Aceștia sînt colegii mei și îi las pe ei să se prezinte.....

Știm că sînteți o persoană foarte ocupată și în primul rînd dorim să vă mulțumim pentru că ați acceptat să vă întîlniți cu noi și ați găsit timp pentru aceasta. Ne așteptăm ca discuția noastră să nu vă răpească mai mult de 30 min. Am dori să vă dăm cîteva întrebări legate de activitatea dumneavoastră, pentru a afla mai multe despre respectarea dreptului copilului la opinie.

1. Cunoașteți dacă în biblioteca școlii există careva materiale informative privind dreptul copilului la opinie disponibile pentru profesorii din școala/liceul nostru? Dacă „nu” – treci la întrebarea următoare, dacă „da”:
  - a. Ce fel de materiale sînt acestea: pliante, cărți, broșuri? Am putea să le vedem?
  - b. De unde au fost primite? / De cine au fost elaborate?
  - c. Ce conțin aceste materiale?
  - d. Pentru cine sînt aceste materiale (copii, părinți, profesori, alții)?
  - e. După părerea dvs., conținutul acestor materiale este pe înțelesul tuturor copiilor / profesioniștilor?
  - f. Profesorii și copii știu despre existența lor?
  - g. Cum asigurați accesul profesorilor (și al copiilor?) la ele?
  - h. Cît de des sînt ele solicitate și cine le cere mai des?
2. Sînteți la curent dacă s-au desfășurat instruirii/ seminare pentru profesori în domeniul dreptului copiilor la opinie și al susținerii lor în exprimarea liberă a opiniei? Dacă „nu” – treci la întrebarea următoare, dacă „da”:
  - a. Cîți profesori din școala noastră au beneficiat de aceste instruirii?
  - b. Cine le-a organizat?
3. În școala/ liceul nostru se organizează ședințe ale profesorilor la care sînt invitați și elevii? Dacă „nu” – treci la întrebarea următoare, dacă „da”:
  - a. Cîte ședințe cu participarea elevilor au fost organizate în ultimul an?
  - b. Cîți elevi au fost invitați și cine sînt ei?
  - c. Cu ce scop au fost ei invitați la aceste ședințe?
  - d. Ce subiecte au fost discutate la aceste ședințe?
  - e. Ce decizii au fost luate după ședințe?

- f. Cum s-a ținut cont de opinia elevilor când s-au luat aceste decizii?
  - g. Cum au fost informați elevii despre faptul cum s-a ținut cont de opinia lor și despre deciziile luate la ședințele la care au participat ei?
4. La care ședințe ale profesorilor ar putea participa și reprezentanții elevilor?
  5. Ce ar trebui să se facă pentru a implica copiii în mod regulat la ședințele?
  6. Există un curs școlar la care copii sînt instruiți pentru a-și exprima opinia?
  7. Ce metode sînt folosite pentru a încuraja elevii să-și expună opinia privind activitățile școlare și extrașcolare?
  8. În cadrul școlii / gimnaziului nostru există un Consiliu al Elevilor (CE)? *Dacă „nu” – treci la întrebarea următoare, dacă „da”:*
    - a. La inițiativa cui a fost creat?
    - b. Cum au fost aleși membrii lui (de către cine, care este procedura)?
    - c. Care sînt criteriile după care sînt aleși membrii CE?
    - d. Ce funcții îndeplinește acest consiliu în cadrul gimnaziului/liceului?
    - e. Cît de des se întrunesc membrii CE?
    - f. Ce schimbări / activități a reușit să facă CE în cadrul școlii?
    - g. Cum administrația școlii susține activitatea CE (ce resurse materiale, financiare, umane acordă)?
    - h. Ce face administrația școlii pentru a informa și ceilalți elevi despre activitatea CE?
  9. Cum sînt informați copiii despre posibilitățile și condițiile de participare la diferite activități?
  10. Ce cercuri/ secții extrașcolare activează în școala/ liceul nostru?
  11. Cîți din numărul total de elevi din școala/ liceul nostru frecventează diferite cercuri?
  12. La inițiativa cui au fost create aceste cercuri/ secții?
  13. Cunoașteți cercuri care au fost create la inițiativa copiilor? Puteți numi cîteva exemple?
  14. Atunci cînd se planifică activitatea cercurilor, sînt consultați copiii? *Dacă „nu”, treci la întrebarea următoare, dacă „da”:*
    - a. Cum conducătorii cercurilor află care sînt dorințele, necesitățile, interesele, propunerile copiilor?
    - b. Cum se pun în practică doleanțele copiilor? Puteți numi cîteva exemple?
  15. Ce metode folosesc conducătorii de cercuri pentru a încuraja copiii care frecventează cercurile să-și expună liber opinia privind activitatea, programul cercului?

*Am discutat aproape toate întrebările pe care ni le-am propus și vă mulțumim pentru timpul și atenția acordate. Mai este vreun aspect sau vreun detaliu pe care ați dori să ni-l comunicați? Dacă vă mai amintiți ceva, ne puteți contacta la .....
Vă mulțumim!*

VIZIUNEA COPILOR ASUPRA PROIECTULUI STRATEGIEI NAȚIONALE DE PROTECȚIE A COPILULUI ȘI FAMILIEI

elaborată de membrii Grupului de Reflecție
în perioada iulie – octombrie 2012

Guvernul Republicii Moldova a demarat procesul de elaborare a noii Strategii Naționale de Protecție a Copilului și Familiei la 17 aprilie 2012. Pentru asigurarea unui proces participativ, au fost consultate diferite grupuri de populație, printre care și copiii, reprezentanții cărora au format un Grup de Reflecție.

În perioada iulie-noiembrie 2012, membrii Grupului de Reflecție au consultat semenii în legătură cu cele mai stringente probleme ale lor și măsurile pe care cred ei că ar trebui să le întreprindă autoritățile pentru a asigura bunăstarea, protecția și dezvoltarea copiilor. Pentru a afla opinia semenilor, membrii Grupului de Reflecție au folosit aceste întrebări:

1. Care sînt principalele probleme care fac copiii din satul/ orașul tău să se simtă neprotejați, fără susținere, în pericol, triști, să se teamă pentru viața lor?
2. Atunci cînd copiii se simt așa, ce fac? Cu cine discută aceste probleme? Unde, cui se adresează pentru ajutor? Cine îi ajută?
3. Ce ar trebui să facă Primăria în satul / orașul tău și Guvernul în țară pentru ca tu și alți copii să vă simțiți în siguranță, protejați de orice pericol?

În cadrul a două ateliere, participanții au sintetizat informația colectată de la semenii și au identificat 5 domenii prioritare pentru copii, aducînd argumente în favoarea luării în considerare a fiecăruia:

- Consolidarea unui mediu protector al copilului în ambianța familială;
- Prevenirea abuzului față de copii și protecția copiilor victime ale abuzului și neglijării;
- Prevenirea riscurilor sociale și protecția copiilor rămași singuri acasă;
- Incluziunea socială și educațională a tuturor copiilor, inclusiv a celor cu nevoi speciale și a minorităților etnice;
- Combaterea exploatării prin muncă.

Prioritățile copiilor descrise în continuare nu sînt aranjate într-o ordine anumită, fiecare dintre ele fiind importantă în egală măsură pentru bunăstarea și dezvoltarea copiilor.

Primăria și guvernul ar trebui să acorde mai multă atenție copiilor nevoiași, fiindcă fiecare din noi merită să aibă o copilărie fericită. Din nefericire, în Republica Moldova soarta copiilor e dată uitării și nimeni nu depune efort pentru a ne schimba soarta în mai bine. Să nu uităm că viitorul țării noastre depinde de generațiile care vor veni.

Copiii nu discută problemele lor cu nimeni, deoarece nimeni nu vrea să-i asculte, mai ales adulții, care cred că problemele copiilor sînt ne semnificative. Anume această nepăsare aduce la cazuri tragice, cînd copiii nu mai suportă presiunea și cedează.

Din rapoartele membrilor Grupului de Reflecție

CONSOLIDAREA UNUI MEDIU PROTECTOR AL COPILULUI ÎN AMBIANȚA FAMILIALĂ

Părinții sînt persoane de încredere la care copiii pot să se adreseze, dar de multe ori ei nu-i cred pe copii sau nu-i ascultă.

Unii copii sînt agresați de părinții lor. Părinții în unele familii sînt mereu în stare de ebrietate și neglijează copiii.

Copiii sînt bătuti de propriii părinți. În rezultat, se închid în sine, devin și ei violenți, nu mai pot vorbi cu părinții, iar cînd au probleme, le este frică să nu-i bată din nou.

Cea mai des întilnită problemă este violența în familie și lipsa părinților, care sînt plecați peste hotare („Copiii rămîn singuri sau în grija bunicilor, a rudelor și nu mai sînt la fel de protejați ca într-o familie completă”). În cazul unor asemenea probleme copiii se închid în sine, devin depresivi, pot deveni chiar agresivi sau își aleg prieteni nepotriviti, se lasă conduși de vicii ca drogurile, alcoolul, fumatul („Majoritatea copiilor care se află în aceste situații nu fac nimic, fiind deprimați și confuzi, pentru că sînt neajutorați și singuri”, „Cel mai des ei plîng, suferă în tăcere, distrugîndu-se astfel psihic și emoțional”).

Uneori am probleme cu părinții și aș vrea să comunic cu cineva, dar nu pot discuta cu psihologul pentru că nu îl găsesc în școală la pauze și după ore.

Din rapoartele membrilor Grupului de Reflecție

- Susținerea de către stat a familiei în domeniul dezvoltării și educației copiilor, pentru ca aceștia să rămînă în familie, deoarece separarea copiilor de părinți acționează asupra psihicului copilului și dezvoltării acestuia.
- În multe cazuri părinții nu acordă destul timp pentru a-l petrece cu copilul lor, pentru a se interesa de succesele, problemele, pasiunile, durerile sufletești ale acestuia. Ca urmare, copilul devine izolat sau își caută refugiu în alte direcții.
- Este nevoie ca părinții să dispună de suport psihologic, să fie pregătiți, pentru ca să cunoască metodele corecte de educare a copiilor la diferite etape ale vârstei, cum să comunice cu ei cînd aceștia se confruntă cu o problemă.
- În familiile în care părinții consumă alcool, droguri, copii nu primesc o educație normală, sînt abuzați și neglijați, deoarece nu există centre de reabilitare pentru acești părinți.
- Autoritățile nu lucrează cu părinții indiferenți și iresponsabili, dar îi lipsesc pe aceștia de copii.

- Bugetul venit din partea statului nu este întotdeauna distribuit corect familiilor social-vulnerabile (conform numărului și situației copiilor). Prin urmare, copiii din aceste familii, neavând un trai decent (haine, adăpost, hrană), nimeresc în serviciile de asistență parentală profesionistă (APP) sau în gimnaziu-internat.
- Numărul asistenților sociali este mic, iar numărul beneficiarilor este mare. Ei au nevoie de ajutor din partea voluntarilor și e nevoie de specialiști instruiți care să ajute la monitorizarea situației. Asistenții sociali nu reușesc să ducă evidența tuturor beneficiarilor deoarece sunt câte unul singur. Prin urmare, copiii care au nevoie de ajutor (rămași singuri acasă sau într-o familie cu probleme) nu sînt vizitați și ajutați de către asistentul social cu regularitate.
- Copiii care urmează să fie plasați în APP nu sînt consultați despre familie, nu li s-au organizat întîlniri, discuții cu familia, astfel copiilor nu li se permite să-și exprime opinia dacă doresc sau nu să meargă în această familie. În rezultat, relația dintre copil și familia APP este una conflictuală și copiii sînt supuși muncilor, li se interzice să țină legături cu familia biologică.
- Copiii trebuie să aleagă în ce familie APP să meargă și să li se explice din timp motivele de ce merg în plasament. De verificat dacă sînt rude care totuși ar putea să ia copiii pe o perioadă, fără a apela la alte forme de plasament.
- Serviciul APP a progresat, dar este nevoie ca părinții biologici să primească o instruire, ajutor material, la fel ca APP, astfel încît copiii să dorească să revină în mediul biologic și să dispună de condiții necesare în localitate.
- Nu se lucrează suficient cu familia biologică, copiii nu au încredere în faptul că părinții biologici și-au schimbat comportamentul.
- Rudele copiilor plasați nu se interesează de soarta lor.
- Să se afle cauza care a dus la faptul că copiii au fost luați din familia biologică. Să se încerce diferite metode de depășire a crizei părinților, înainte de a lua copilul din familie, lucru ce face ca situația părinților să devină și mai gravă.
- Unele persoane care doresc să ia sub protecția lor copii (de ex. APP) se confruntă cu problema salariilor. Salariile sînt mici pentru APP și aceștia nu sînt motivați să activeze.
- Există persoane care, luînd sub protecția lor copii (APP, casă de tip familie), îi supun la munci grele (lucru în cîmp), nu le oferă atenție, educație, trai decent. Banii alocați pentru creșterea și dezvoltarea copiilor sînt folosiți în scopurile personale ale părinților, iar asistenții sociali nu monitorizează cum sînt cheltuiți banii.
- Nu are loc o monitorizare calitativă a copiilor plasați, deseori este una superficială: pe hîrtie este bine, dar în practică nu este așa.
- Copiii să fie reîntorși în familia biologică cînd mediul familial va fi pregătit, iar în perioada în care sînt plasați să fie informați despre progresele părinților.
- Să fie făcut tot posibilul ca familia de plasament să fie aproape sub aspect geografic de familia biologică, nu în alt raion. Dacă plasamentul este de scurtă durată, copilul să frecventeze în continuare școala sa, să nu fie nevoit să schimbe mai multe instituții după ce va trece prin mai multe plasamente.

- Să se simplifice procedura de adopție a copiilor plasați în internate, deoarece la moment este costisitor și complicat. Mulți copii pot fi adoptați și sînt familii care vor să adopte, dar din cauza că sistemul de adopție este complicat, unele familii renunță, astfel copiii rămîn în internate.
- Copiii propun ca părinții biologicii, asistenții parentali profesioniști și copiii să fie pregătiți psihologic de către un psiholog, să fie informați părinții despre cauzele plasamentului, copilului să i se ofere informația privind durata plasamentului.
- Nu există un sistem unic și concret care să ducă evidența datelor despre copiii care au nevoie de adopție.
- După ce copiii au ajuns la vîrsta să părăsească internatul, să li se ofere resurse financiare pentru a-i susține să-și continue studiile.
- Nimeni nu se interesează de soarta copiilor absolvenți ai gimnaziilor-internat. Acești copii nu au deprinderi de viață și greu devin de sine stătători. Ar fi bine ca acești copii în cadrul gimnaziilor să obțină deja o profesie, să obțină un certificat în baza căruia să poată să se angajeze dacă nu doresc sau nu au posibilitatea de a continua studiile. Gimnaziile internat să încheie contracte cu diferiți agenți economici, ca după absolvire copiii să se poată angaja și să aibă posibilitatea de a achita căminul/gazda. Monitorizarea copiilor absolvenți ai gimnaziilor internat să fie de o perioadă mai lungă.
- Copiii absolvenți ai gimnaziilor-internat au nevoie de suport financiar, loc de trai, un asistent care să-i susțină, cu care să discute probleme, deprinderi de a se descurca în viață – să facă curat, mîncare, să fie independent, cursuri de bucătar, frizer etc. cu diplomă, susținere în angajare, altfel devin ușor victime ale violenței, traficului etc.

În cadrul primăriei ar trebui să activeze niște persoane care să monitorizeze situația copiilor și să o raporteze. Altă soluție ar fi funcționarea mai multor cercuri (desen, muzică, dans), unde acești copii să vină în timpul liber.

Din rapoartele membrilor Grupului de Reflecție

PREVENIREA ABUZULUI FAȚĂ DE COPII ȘI PROTECȚIA COPIILOR VICTIME ALE ABUZULUI ȘI NEGLIJĂRII

Observăm probleme destul de serioase în asigurarea dreptului copilului la protecție. Cel mai rău este faptul că în cazurile în care copiii sînt predispuși pericolului nu apelează la ajutor, ci, contrar, ei se închid în sine, se izolează de ceilalți sau devin violenți, au prieteni care le influențează negativ viața.

Una dintre probleme este că mulți copii sub 18 ani consumă alcool și, fiind fără supraveghere, abuzează alți copii mai mici sau mai timizi.

Copiii au enumerat doi profesori în care au încredere și prietenii. Despre asistentul social unii nu știu, alții au spus că nu pot întreține o comunicare cu el pentru că vorbește mai mult în limba rusă. La poliție nu merg pentru că inspectorul pentru minori a fost profesor și își permitea să înjosească elevii, alții spun că se tem să nu-i alunge de acolo sau să țipe la ei. La centrul comunitar nu își spun toate problemele pentru că acolo nu-i întreabă nimeni și le este teamă de directoare.

Din rapoartele membrilor Grupului de Reflecție

- Violența este foarte frecventă în locurile publice. Cele mai des întîlnite forme de violență sînt: verbală (la școala și acasă), sexuală (cînd concubinii unuia din părinți aplică violența față de copii), fizică (la școală și acasă).
- Copiii supuși violenței, bătuți în familie, neglijați nu sînt susținuți cînd se adresează la sectoarele de poliție, la psiholog. Situația lor nu este luată în serios și uneori problema în relația cu familia lor se agravează. Chiar dacă sînt centre de informare, servicii sociale, copiii nu se adresează acolo deoarece acestea interacționează cu sectoare de poliție, în care copiii nu au încredere.
- Copiii nu sînt instruiți să se adreseze la specialiști în caz de violență, dar nici nu sînt adulți pregătiți să-i asculte, servicii la care să se adreseze. Există echipele multidisciplinare, dar copiii nu știu despre ele.
- Nu există un telefon al copilului în toate localitățile.
- Nu există o lege aspră care ar pedepsi abuzatorii, de aceea ne întîlnim cu situații de violență peste tot. Abuzatorii nu sînt pedepsiți strict după gradul de abuz, pedepsele lor nu corespund faptei. Profesorii, dorind să protejeze onoarea instituției, nu raportează cazurile de abuz și violență, se tem să piardă reputația școlii.
- Lipsa penalizărilor pentru cei ce abuzează sau penalizările care există nu influențează situația și abuzatorii să-și schimbe comportamentele. Abuzatorii nu întotdeauna sînt pedepsiți conform legii sau mulți abuzatori mituiesc și după eliberare se întorc în localitate.

- Profesorii și părinții nu au fost instruiți cum să-și educe copiii, nu cunosc alte metode mai eficiente de educare a copiilor, de aceea ei folosesc ca metodă de educație violența, abuzul. Copiii care au fost abuzați tind la rîndul lor să abuzeze. Copiii nu sînt învățați că abuzul nu este cea mai bună metodă de rezolvare a unor probleme, nu sînt deprinși să-și rezolve conflictele pe cale pașnică și le rezolvă prin violență, preluînd exemplul de la cei mai mari.
- Profesioniștii care sînt instruiți în domeniul abuzului, neglijării, nu pun în practică instruirea, ci din contra, continuă să abuzeze copiii.
- Primăriile nu alocă surse financiare pentru elaborarea programelor de prevenire a abuzului față de copii.
- Copiii în conflict cu legea nu se corectează, ci revin la delict. Copiii nu sînt informați ce li se poate întîmpla dacă încalcă legea. Aplicarea violenței asupra copiilor din colonii, atît violența copii-copii, cît și cea dintre supraveghetor-copii. Aceasta se face cu scopul de „reeducare”, însă copiii sînt traumatizați psihologic și maltratați, în timp ce ei au nevoie de ajutor și susținere spirituală și discuții cu psihologii ca aceștia să-i îndrume corect și ca să fie în stare să-și continue viața după ieșirea din colonii.
- Televiziunea propagă violența. Copiii văd violența la televizor, pe stradă, în baruri, la jocuri de noroc. Chiar și literatura artistică pentru liceeni conține violență („Baltagul”, „Pădurea Spînzuraților”).
- Asistenții sociali nu reacționează imediat, procesul de soluționare a cazurilor este lung și uneori nici nu se rezolvă.
- Societatea este indiferentă – cînd vede un caz de abuz, trece mai departe, nu intervine.

Primăria ar trebui să monitorizeze cîte cazuri de violență sînt înregistrate și să le rezolve. Guvernul ar trebui să aloce bani ca să fie instruiți profesioniștii ca să abordeze corect unele subiecte și să știe să păstreze confidențialitatea.

Guvernul ar trebui să aloce bani pentru a instrui profesorii asupra dreptului la protecție și neglijare.

Iar Guvernul R. M. ar trebui să adopte și să execute niște legi prin care să protejeze copiii, să instruiască niște profesioniști la care s-ar adresa copiii abuzați, neglijăți, iar la final să monitorizeze problemele copiilor la nivel de republică și să prezinte raport la ONU.

Din rapoartele membrilor Grupului de Reflecție

PREVENIREA RISCURILOR SOCIALE ȘI PROTECȚIA COPIILOR RĂMAȘI SINGURI ACASĂ

Discutînd cu prietenii despre aceste probleme, mi-au rîspuns cî principală problemă a tuturor copiilor atît din țară, cît și din localitate, este lipsa părinților, care sînt peste hotare. Ei afirmă cî odată plecați părinții, copiii se simt singuri, neajutorați. Pe de altă parte, unii mi-au rîspuns cî sînt copii fără părinți care, contrar celor ce se simt singuri, tind spre o libertate nelimitată, ceea ce le afectează grav procesul de dezvoltare și educare.

Principala problemă în satul nostru este cî copiilor le este încălcat dreptul la viață. Uneori părinții nu pot oferi copiilor o viață mai decentă: un loc pentru a face lecțiile, o hrană mai sănătoasă, îmbrăcăminte bună etc. Și uneori părinții sînt nevoiți să plece la muncă peste hotare și să lase copiii singuri acasă. Și dacă copiii sînt singuri acasă, sînt și neprotejați, fără susținere, în pericol, triști și chiar pot să se teamă pentru viața lor.

Majoritatea părinților pleacă peste hotare lăsîndu-și copiii singuri sau cu persoane în etate.

Emigrația – părinții nu au un loc de muncă stabil, ei sînt nevoiți să lase copiii singuri sau în grija rudelor sau a bunicilor și să plece peste hotare. Unii copii rămași singuri încearcă să țină piept problemelor ce apar, alții devin independenți; în unele cazuri părăsesc școala, încep să fumeze, să consume alcool.

Principala problemă cu care se confruntă copiii din comunitatea mea este divorțul părinților și plecarea lor peste hotare, care influențează mult comportamentul lor. Din aceasta cauza ei se închid în sine, sînt triști, se simt neprotejați și în pericol, deoarece nimeni nu le dă afecțiunea necesară, în afară de rudele care nu le oferă iubirea de care au nevoie. Iar această ființă sensibilă și fragilă plînge de ți se rupe inima atunci cînd mama lui nu este lîngă el și nu poate să-l susțină.

Din rapoartele membrilor Grupului de Reflecție

- De multe ori cînd părinții pleacă peste hotare, ei nu-și pregătesc copiii și nu anunță autoritățile pentru a supraveghea modul de viață a copiilor în lipsa părinților, nu fac nici un document asupra tutorelui, care arată cî tutorele este responsabil de protecția copilului dat.
- Părinții nu pregătesc copilul atunci cînd pleacă peste hotare și copiii se simt abandonați și trădați de părinți. În stresul în care se află, după ce au plecat părinții, ei devin izolați, se simt singuri, excluși, discriminați, au reușită proastă, abandonează școala și încearcă singuri să-și cîștige existența. Alții dimpotrivă, se simt independenți, sînt atrași de cercuri negative, devin mai egoiști, agresivi.

- Autoritățile locale nu obligă părinții să lase copilul sub tutelă. Ei lasă copiii cu rudele, bunicii, fără un document legal. Autoritățile, fiind anunțate de plecarea părinților, nu-și îndeplinesc datoria de a avea grijă de copiii rămași în grija altora.
- Bunicii sînt bătrîni, bolnavi și nu pot avea grijă de copii și în rezultat copiii au grijă de bunici. Pentru copii e dificil, fac singuri lucrul casnic, se lipsesc de timp liber, nu însușesc materialul școlar, sînt discriminați de semenii, fug de la ore și duc un mod de viață supraîncărcat.
- Numărul cazurilor de suicid a copiilor rămași singuri acasă a crescut considerabil în ultima vreme, deoarece acești copii sînt discriminați, nu au cu cine comunica, nu sînt profesioniști instruiți (psihologi, profesori, medici) și nici familiile nu au capacitatea de a comunica eficient cu acești copii.
- Asistenții sociali nu duc evidența numărului copiilor rămași singuri acasă și chiar dacă duc această evidența, nu raportează situația reală și nu dialoghează cu tutorele, nu cunosc condițiile și necesitățile lor de trai și cercul de prieteni. Chiar dacă tutorele primește un ajutor financiar, banii nu se cheltuiesc pe necesitățile copilului, dar se folosesc în alte scopuri.
- Sînt puține centre de susținere, organizații la care copiii rămași singuri acasă ar putea apela pentru a dispune de suport psihologic, iar în unele localități aceste centre nu există, nici nu sînt persoane apropiate, cărora se pot destăinui ce au pe suflet (despre problemele lor).
- Mulți copii la care părinții sînt plecați peste hotare, intră în grupuri negative și încep să consume alcool, droguri, să fumeze deoarece în unele cazuri nu sînt supravegheați sau pentru că nu au cu ce se ocupa în timpul liber, deoarece sînt organizate puține activități extrașcolare accesibile și gratuite.
- Copiii rămași singuri acasă sînt nevoiți să abandoneze școala și să muncească pentru a-și asigura existența, din moment ce părinții le trimit bani insuficienți, sau abandonează studiile.
- În unele cazuri copiii ai căror părinți sînt plecați peste hotare devin mai violenți, cu un comportament mai răutăcios, deoarece nu dispun de dragoste, ci doar de resurse financiare, fiind înlocuite valorile transmisibile în familie cu telefoane mobile scumpe, calculatoare, bani de buzunar.
- Copiii cu părinți plecați peste hotare nu sînt considerați un grup vulnerabil, deoarece se consideră că ei au resurse materiale de la părinți și din această cauză cu ei nu se comunică, nu se discută, nu li se oferă consiliere, nu sînt cercuri pe interese în care ei să se poată afirma ca personalitate, unde să poată să discute liber problemele cu care se confruntă, să fie învățați cum să-și gestioneze corect banii și timpul, cum să-și controleze emoțiile.
- Copiilor rămași singuri acasă cu o situație materială nefavorabilă li se acordă o alocație bugetară, dar aceasta nu este folosită corect de către tutore sau persoane îngrijitoare. De multe ori ei folosesc banii în alte scopuri (alcool, tutun, droguri), iar asistenții sociali nu monitorizează modul de cheltuire a acestor bani.
- Copiii de mici să fie pregătiți pentru viața de familie.

- Părinții plecați peste hotare nu le pot asigura copiilor dragostea și vor să o compenseze prin bani, de aceea copiii devin materialişti.
- Unii părinți consideră că copilul nu are nevoie de dragoste și mîngîiere, ci de i-phone sau i-pad.
- Statul să găsească mecanisme prin care legea ar fi pusă în aplicare, să fie documente obligatorii cînd părinții pleacă peste hotare. Să creeze locuri de muncă decente pentru părinți. Să recunoască că acești copii sînt o categorie vulnerabilă, că sînt și alte probleme care îl fac vulnerabil pe copil, nu doar lipsa banilor.
- Profesorii nu observă situația reală a copilului cu părinții plecați peste hotare, nu intră în situația lui, cred că spune minciuni dacă zice că nu s-a pregătit de ore pentru că a lucrat.

Această categorie de copii consideră că nimeni nu-i poate ajuta și încearcă singuri să rezolve problemele cu care se confruntă. În viziunea lor, primăria ar trebui să ofere ajutor social și să angajeze un psiholog pentru a oferi consiliere psihologică copiilor.

Guvernul ar trebui să țină cont în ce condiții sînt acești copii care au părinții plecați și dacă au supraveghere.

Pentru a fi protejați, copiii au nevoie de familie aproape. În țară ar trebui să li se ofere părinților un loc de muncă pentru ca aceștia să nu fie nevoiți să plece peste hotare.

Copiii la care părinții sînt plecați peste hotare, trebuie supravegheați de un asistent social. Acești copii trebuie luați în evidență la un anumit interval de timp, căutați la domiciliu.

Guvernul ar trebui să pregătească și să trimită mai mulți psihologi, asistenți sociali, inspectori pe minori cu care să putem comunica.

Din rapoartele membrilor Grupului de Reflecție

INCLUZIUNEA SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ A TUTUROR COPIILOR, INCLUSIV A CELOR CU NEVOI SPECIALE ȘI A MINORITĂȚILOR ETNICE

Majoritatea copiilor nu comunică cu mine pentru că am o mână sucită și un picior mai scurt decât celălalt, alții însă mă incomodează, vorbind cu mine ca și cu un copil bolnav.

Colegii rîd pe seama mea și se feresc de mine pentru că am avut rude bolnave de tuberculoză, iar profesorii mă așează în ultima bancă.

La școală problema stă în profesori, deoarece unii dintre ei aplică violența. Unii profesori sînt în etate și nu folosesc metode interactive. Nu se ascultă opinia fiecăruia, se face diferențiere de cum învață, situația familială.

Abuzul de alcool, intoleranța din jur, lipsa unuia sau a ambilor părinți duce la căderea bruscă a reușitei și la înrăutățirea sănătății.

Copiii din satul meu sînt abuzați fizic în familie, sînt ignorați, neglijați de colegii din școală deoarece sînt din familii social-vulnerabile sau de alte religii, și din această cauză nu li se ascultă opinia. Dar din păcate nimeni nu întreprinde nimic pentru soluționarea acestor probleme și copiii n-au curajul să discute aceste probleme cu profesorii și autoritățile locale, pentru că n-au un psiholog care să înțeleagă sentimentele copiilor abuzați, exploatați, neglijați.

Mama mea este plecată peste hotare, iar tată nu am și deseori profesorii îmi spun că sînt al nimănui.

Nu avem mobilier adecvat la școală, am finisat clasa a noua în aceeași bancă începînd cu clasa a cincea. Anul acesta am fost la un control medical și am probleme cu spatele.

Profesorul de muzică nu ne predă la lecții tema, dar de multe ori vine și ne spune despre faptul că rușii sînt dușmanii noștri, de multe ori ne spune că sîntem tîmpiți pentru că învățăm limba rusă, la ore ne spune că nu avem creier, că sîntem proști și de multe ori ne poreclește („cioric”, „oaie” etc.).

O altă problemă pe care ei au spus-o ar fi faptul că copiii nu se simt auziți și ascultați de către adulți (cel mai des acest lucru se întîmplă la școală).

Din rapoartele membrilor Grupului de Reflecție

- Există mulți copii, în special cei din grupurile minorităților etnice, care nu sînt școlarizați.
- Copiii cu dizabilități devin izolați din cauza inaccesibilității în școală, locuri publice, transport public, pentru că aceste locuri nu sînt echipate în funcție de nevoile acestor copiilor.
- Copiii cu dizabilități au nevoie de un program școlar (curriculum) special, adaptat pentru nevoile lor, deoarece există copii cu dizabilități mentale care nu reușesc să asimileze materia, copii cu dizabilități fizice care scriu mai lent. Copiilor cu dizabilități nu li se acordă mai mult timp la teste, examene și bacalaureate, iar materia să fie după nivelul de dezvoltare. Copiii cu nevoi speciale au nevoie de asistenți, îndeosebi nevăzătorii și cei cu dizabilități fizice.
- De multe ori părinții copiilor cu dizabilități sînt predispuși să-i abandoneze, pentru că nu au sprijin psihologic și financiar din partea statului. Părinții merg la serviciu, iar copiii sînt lăsați acasă pentru că părinții nu au bani să achite serviciile unui asistent. Nimeni nu lucrează cu părinții care au copii cu nevoi speciale și nu pregătește cuplul care află că va avea un copil cu nevoi speciale, de aceea copii cu cerințe educaționale speciale (CES) sînt abandonați.
- Părinții care au copii cu CES nu sînt instruiți cum să-și educe corect și să-și crească copiii, din această cauză se rușinează de ei, îi închid în casă, nu le oferă șansa de se integra în societate.
- În școli, copiii veniți din alte sate, cei cu dizabilități, copiii minorităților etnice, nu sînt acceptați de ceilalți copii și chiar profesori.
- Profesorii folosesc metode de educație învechite, aplică violența, poreclesc copiii, în special sînt vizați copiii cu dizabilități, cei din familii social vulnerabile, de altă etnie și în rezultat aceștia nu vor să mai meargă la școală.
- Societatea nu este pregătită să primească copiii cu CES, de aceea ei au frică să iasă în societate și nu frecventează cercurile extrașcolare. Opinia copiilor cu CES nu este luată în considerare, iar cercurile nu sînt pentru toate tipurile de copii. Nu se organizează activități după necesitățile copiilor cu dizabilități.
- De multe ori copiii de etnie romă nu sînt incluși în activitățile extrașcolare, cercuri și chiar dacă uneori ei participă, sînt înjosiți, luați în deridere pentru felul în care vorbesc limba română.
- Copiii de etnie romă nu cunosc suficient de bine limba română, se exprimă greu de aceea sînt tachinați de alți copii.
- Copiii din satele vecine au transport imediat după lecții și nu au posibilitatea să frecventeze cercurile care au loc după ore.
- Copiii sînt izolați, tachinați de profesori, dacă provin din familii social-vulnerabile sau dacă cineva din rude a avut probleme de sănătate (boli infecțioase, transmisibile), a avut conflicte cu directorul școlii sau profesori.
- Alți copii care au probleme cu integrarea: copiii din familii sărace; copiii victime ale abuzului; copiii cu reușita școlară scăzută (școala înaintează cerințe exagerate, programul școlar este un impediment în frecventarea școlii pentru mulți copii și o cauză a abandonului); copiii în contact cu legea.

- Există localități în care minoritățile etnice, precum romii, nu dispun de școală, grădiniță, punct medical, centre publice. Inexistența acestor instituții indispensabile dezvoltării copilului se datorează faptului că nimeni nu monitorizează situația dată.
- La școală se cere plată pentru fonduri, iar copiii nu au suficienți bani pentru a achita aceste fonduri. Unii copii din familiile cu venituri reduse nu au suficienți bani pentru a achita manualele.
- Mulți copii nu reușesc să însușească programul școlar, au reușita slabă, nu au bani pentru ore adăugătoare și de aceea abandonează școala.
- Am vrea un învățământ practic, să mergem cu plăcere la școală și în școală să fie alte metode, mai interesante de învățare, de exemplu prin jocuri. Obiectele să fie studiate la general, copiii să aleagă obiectele de studiu, să nu învețe toți aprofundat formule chimice sau anatomia, doar acei care vor alege o profesie legată de aceasta.
- Profesorii lucrează mai mult cu cei care înțeleg mai repede materia.
- Programul de educație civică nu este relevant, copiii sînt interesați de altceva, util pentru viață.
- Unii profesori predau mai multe obiecte, deseori le încurcă și copiii nu sînt bine instruiți.
- Să se lucreze cu copiii care rămîn în urmă cu
- Unii profesori nu se interesează de ce copiii absentează de la lecții.
- Unii părinți încurajează copiii să abandoneze școala: „Președinte n-o să devină, dar o bucată de pîine o să-și cîștige dacă se duce la muncă”.

Primăria ar trebui să acorde mai multe resurse financiare pentru procurarea mobilierului școlar și dotarea școlii.

Și autoritățile locale ar trebui să contribuie la îmbunătățirea situației copiilor cu probleme. Ei sînt obligați să monitorizeze situația și să facă niște planuri de acțiuni pentru a soluționa problemele copiilor, să acorde ajutoare (financiare, materiale) și să colaboreze cu familia, profesorii în legătură cu comportamentul copilului.

Primăria și Guvernul ar trebui să înființeze mai multe centre de zi, centre de suport psihologic, să acorde mai multă atenție profesionalismului pedagogilor și educatorilor, să verifice mai des și mai detaliat activitatea organelor de drept, să înăsprească măsurile de pedeapsă pentru orice încălcare a drepturilor copilului, să monitorizeze situația din familiile social vulnerabile.

Din rapoartele membrilor Grupului de Reflecție

COMBATEREA EXPLOATĂRII PRIN MUNCĂ

Din cauza că părinții sînt șomeri, copiii sînt nevoiți să lucreze pentru a aduce venit în familie. Ei lucrează la munci silnice, pe o căldură insuportabilă, uneori rămîn fără apă.

O altă dificultate cu care se confruntă copiii, și anume cei din familii vulnerabile, este că odată cu începutul anului școlar, copiii au nevoie finanțe pentru manuale, rechizite... Însă copiii sînt nevoiți să lucreze pentru a se întreține, părinții nefiind în stare să acopere cheltuielile.

O altă problemă întîlnită în răspunsurile copiilor a fost exploatarea copiilor prin muncă („Din lipsa banilor, unii minori nu frecventează școala, ci sînt trimiși la muncă”).

Părinții mei sînt plecați peste hotare, iar bunica consumă alcool și eu trebuie să-mi spăl singură hainele și să fac mîncare.

Din rapoartele membrilor Grupului de Reflecție

- Mulți copii sînt supuși la vîrste mici unor munci grele cum ar fi: munca în cîmp, la tutun, munca cu ziua pentru bani, munca casnică, ridicarea greutăților (căldări cu apă), desplicarea lemnului, munca la fabricile de conserve, la fabrica textilă, de masă plastică, patiserie, colectarea roadei. Ca urmare a acestor munci, la copii apar probleme de sănătate și ei se dezvoltă anormal. Din cauza muncii, unii copii sînt nevoiți să întrerupă studiile, pentru a putea să-și cîștige hrana pentru a supraviețui.
- Aceste munci le răpesc copiilor timpul, de exemplu, în unele situații ei nu au timp pentru teme și nu sînt destul de pregătiți, căci trebuie să lucreze, nu au timp pentru cercuri, cursuri suplimentare, hobby, viață personală, schimb de experiențe, scăzînd nivelul de dezvoltare.
- Ridicarea salariilor părinților ca părinții să nu plece peste hotare, lăsînd copiii în grija altora, care încep să ducă un mod de viață problematic: intrarea în grupuri de oameni cu influență negativă, lipsa de la școală, consumul de alcool, fumatul. Unii, chiar dacă rămîn alături de copii, nu pot asigura viața acestuia cu tot ce este necesar: îmbrăcăminte, alimentație corectă, preparate medicale, spațiul necesar copilului pentru teme, rechizite școlare.
- Este necesară verificarea agenților economici care au angajat copii la muncă, deoarece: 1) copiii lucrează ca și cei maturi, supraîncercîndu-se, dăunînd sănătății, de exemplu în cluburi, în calitate de chelneri, respiră fumul de țigară; 2) copiii oboresc; 3) lipsește asigurarea de ajutor medical; 4) unii copii nu sînt plătiți; 5) copiii nu au sau nu li se face cunoștință cu contractul de muncă.

- Există copii lăsați în grija bunicilor, care sînt bătrîni, și de aceea ei trebuie să îngrijească singuri de sine, de gospodărie și chiar de bunici, ceea ce îi împiedică să meargă la școală, să comunice cu prietenii, să se implice în alte activități.
- Construirea școlilor, pentru că unele sate duc lipsă de acestea, iar părinții nu pot să-și permită studiile copiilor în alte localități. Lipsa punctului medical la fel este o problemă, căci copiii nu au parte de ajutorul necesar în caz de urgență, așteptînd ambulanța din localitatea vecină. Construirea grădinițelor, căci copiii sînt nevoiți să stea acasă, fiind lipsiți de pregătirea pentru școală, deoarece grupele de la școală nu sînt suficiente pentru o instruire adecvată.
- Autoritățile publice locale să monitorizeze părinții, adulții la ce munci pun copilul, să corespundă cu vîrsta lui.
- Profesorii amenință elevii cu note mici sau că nu le vor da atestatul dacă n-o să meargă în cîmp, la lucru cu ei.

Primăria ar trebui să ofere ajutor familiilor social-vulnerabile.

Autoritățile publice locale ar trebui să deschidă în fiecare sat cîte un centru, unde permanent cei ce au nevoie de ajutor să fie așteptați cu o mîncare caldă, un sfat... Ar fi bine să se organizeze activități sportive și artistice pe lîngă casa de cultură, biblioteca publică locală. O altă soluție ar fi ca persoanele fizice, organele locale, ajutate de Guvern să asigure populația cu locuri de muncă.

Din rapoartele membrilor Grupului de Reflecție

Am avut în vedere pe cine am vrut să
fiu în proiectele de colaborare, așa că la lecția de informatică
am realizat de la început pe internet și căutam
mai multe informații
și am realizat că la un moment dat, informațiile,
sunt pe net și sunt

Am realizat că proiectele de noi au fost
pe care am vrut să le facem, deci am avut
pe care am vrut să le facem, deci am avut
pe care am vrut să le facem, deci am avut

1. Am planificat și am realizat:

• Scopul proiectului nostru este
de a realiza un proiect

• Scopul proiectului este de a realiza un proiect
de colaborare și de a realiza un proiect

• Scopul proiectului este de a realiza un proiect
de colaborare și de a realiza un proiect

• Scopul proiectului este de a realiza un proiect
de colaborare și de a realiza un proiect

• Scopul proiectului este de a realiza un proiect
de colaborare și de a realiza un proiect

• Scopul proiectului este de a realiza un proiect
de colaborare și de a realiza un proiect

• Scopul proiectului este de a realiza un proiect
de colaborare și de a realiza un proiect

• Scopul proiectului este de a realiza un proiect
de colaborare și de a realiza un proiect

• Scopul proiectului este de a realiza un proiect
de colaborare și de a realiza un proiect

